

ZBORNİK PRISPEVKOV

učencev in dijakov, ki so sodelovali v Pedagoški akciji
Zveze delovnih invalidov Slovenije za leto 2010

Ljubljana, december 2010

Izdala: Zveza delovnih invalidov Slovenije
Ljubljana; december 2010

Tisk in oblikovanje: Birografika Bori d. o. o., Ljubljana
Naklada: 300 kom

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-93-82

ZBORNIK prispevkov učencev in dijakov, ki so sodelovali v
Pedagoški akciji Zveze delovnih invalidov Slovenije za leto 2010. -
Ljubljana : Zveza delovnih invalidov Slovenije, 2010

ISBN 978-961-91060-8-2

253994496

**»EVROPSKO DRŽAVLJANSTVO:
MOŽNOST KVALITETNEGA ŽIVLJENJA INVALIDOV«
(geslo mednarodnega dneva invalidov - 3. december 2010)**

Zbornik izbranih literarnih (pesmi, sestavki oziroma spisi, intervjuji oziroma reportaže) in likovnih del (risbe in slike) učencev in dijakov, ki so sodelovali v Pedagoški akciji Zveze delovnih invalidov Slovenije za leto 2010 je prispevek k informativni in založniški dejavnosti delovanja največje reprezentativne invalidske organizacije v Sloveniji.

Pomen pedagoške akcije je, da mladina spoznava potrebe invalidnih in nemočnih državljanov, da razume pravice invalidov pri njihovem enakopravnem vključevanju v družbeno življenje, da dela in se obnaša varno, kar naj bi zmanjšalo število nesreč, da bo manj invalidov.

Vsak invalid si želi ohraniti svoje dostojanstvo, želi odločati o sebi, o svojem premoženju in imeti svojo zasebnost. Vse pa invalidu pogosto ni niti dosegljivo niti uresničljivo.

V Sloveniji živi več kot 160.000 invalidov in prav pedagoška akcija je priložnost, da tudi mladi – učenci in dijaki – skozi pisano besedo in likovno ustvarjalnost vzpostavijo pozitiven odnos za kakovostno sožitje z invalidi v svojem prostoru in širši skupnosti.

S svojimi literarnimi in likovnimi prispevki in ob nesebični pomoči mentorjev so učenci in dijaki na svojstven način prikazali razumevanje invalidnosti ob geslih:

»ODNOS DO INVALIDOV – OGLEDALO NAŠE DRUŽBE«;

»DOSTOJANSTVO INVALIDOV: PRAVICA ALI PRIVILEGIJ?«;

»INVALIDI – VEČ KOT NAVADNI LJUDJE«;

»INVALIDI IN PROSTI ČAS«.

Težko se je bilo odločiti za tista dela, ki so objavljena v tem zborniku, ker so vsa dela odlična. Prejeli smo čez 250 avtorskih del.

Hvala učencem in dijakom, hvala učiteljem mentorjem, hvala vodstvom šol, ki so sodelovale v tem projektu z mladimi, in hvala vsem prizadevnim predstavnikom društev invalidov, ki ste v letu 2010 pomagali uresničiti ta projekt.

*Drago Novak,
predsednik Zveze delovnih invalidov Slovenije*

SEZNAM OBJAVLJENIH

LIKOVNI IZDELKI

Stran

- 0V **Janja Skarlovnik**, 7. r., OŠ Antona Aškercia Velenje
5 **Kristina Vnučec**, 9. r., II. OŠ Žalec
7 **Živa Kozole**, 7. r., OŠ Narodnega heroja Rajka Hrastnik, POŠ Dol pri Hrastniku
9 **Vita Sušec**, 2. r., OŠ Antona Aškercia, POŠ Pesje
9 **Sumeja Kadrić**, 2. r., OŠ Gorica, Velenje
10 **Mojca Ladinek**, 2. r., OŠ Radlje ob Dravi
12 **Maks Klinec**, 8. r., OŠ Dornberk
14 **Valentina Teršek**, 7. r., OŠ Narodnega heroja Rajka Hrastnik, POŠ Dol pri Hrastniku
17 **Lejla Hadžić**, 1. r., OŠ Trbovlje, POŠ Alojza Hohkrauta
17 **Aneja Atelšek**, 1. r., OŠ Antona Aškercia Velenje
18 **Larisa Lorenci**, 2. r., OŠ Radlje ob Dravi
22 **Ana Carlevaris**, 5. r., OŠ Milojke Štrukelj Nova Gorica
23 **Aljoša Sopotnik**, 2. r., OŠ Narodnega heroja Rajka Hrastnik
23 **Maja Zobovnik**, 9. r., OŠ Ribnica na Pohorju
23 **Tiara Križnik**, 2. r., OŠ Žalec, POŠ Gotovlje
27 **Marina Pevec**, 7. r., OŠ Šmarje pri Jelšah, POŠ Kristan Vrh
33 **Zoja Pogorelec**, 2. r., OŠ Radlje ob Dravi
33 **Karolina Gajšek**, 5. r., OŠ Milojke Štrukelj Nova Gorica
35 **Meta Horvat, Ajda Janežič, Nika Bavdek, Tina Cvetek**, 4. l., Srednja šola Jesenice
35 **Andre Villalba**, 4. r., OŠ Milojke Štrukelj Nova Gorica
39 **Žana Benedičič**, 3. l., Srednja šola Jesenice
39 **Manca Cesar**, 1. r., OŠ Antona Aškercia Velenje
40 **Neja Dover**, 5. r., II. OŠ Slovenska Bistrica
44 **Rok Teršek**, 2. r., OŠ Narodnega heroja Rajka Hrastnik
44 **Lara Košnjek, Sabina Krek, Ana Repinc, Sandra Šunkar, Neža Gregorc**, 4. l., Srednja šola Jesenice

PESMI

- 8 **Julija Marsel Ficko**, 7. r., OŠ Radlje ob Dravi
19 **Matic Gorenšek**, 9. r., OŠ Jurčkovega Drejkca, Ravne na Koroškem (šola s prilag. programom)
25 **Janja Kraker**, 9. r., OŠ Radlje ob Dravi, POŠ Remšnik
29 **Rudi Breznik**, 7. r., OŠ Muta
31 **Jožica Tacer**, 8. r., OŠ Radlje ob Dravi, POŠ Remšnik
41 **Nina Pušnik**, 5. r., OŠ Radlje ob Dravi, POŠ Remšnik
42 **Tim Verstovšek**, 3. l., Gimnazija Brežice

INTERVJUJI

- 15 **Sanja Đukić**, 3. l., Srednja šola Jesenice
19 **Tara Ledinek**, 8. r., OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem

SPISI

- 5 **Milka Gruber**, 8. r., OŠ Šentjanž pri Dravogradu
8 **Matej Klančar**, 4. r., OŠ Toneta Šraja - Aljoše Nova vas
8 **Glorija Obrulj, Viktorija Miklavc, Nina Mori, Neža Oder, Martin Zdobovnik, Klemen Kotnik, Alja Založnik**, 3. r., OŠ Ribnica na Pohorju
11 **Tajda Flis**, 4. r., OŠ Trbovlje, POŠ Alojza Hohkrauta
11 **Tjaša Mazej**, 6. r., OŠ Šoštanj
11 **Lavra Videčnik**, 6. r., OŠ Šoštanj
13 **Žan Brecelj**, 9. r., OŠ Dornberk
16 **Vita Remec**, 3. r., OŠ Franceta Bevka Tolmin
16 **Pia Faletič**, 3. r., OŠ Franceta Bevka Tolmin
16 **Urška Dretnik**, 4. r., OŠ Franja Goloba Prevalje, POŠ Leše
16 **Kaja, Vita, Urša, Pia Gerbec, Ingrid in Pia Faletič**, 3. r., OŠ Franceta Bevka Tolmin

- 19 **Neža Pušnik**, 9. r., OŠ Neznanih talcev Dravograd
24 **Ana Krajnc**, 9. r., OŠ Franja Goloba Prevalje
24 **Žan Onuk**, 8. r., OŠ Šentjanž pri Dravogradu
26 **Barbara Spital**, 8. r., OŠ Šoštanj
29 **Maja Vodušek**, 9. r., OŠ Šmarje pri Jelšah
30 **Janja Avsenik**, 3. l., Srednja šola Jesenice
30 **Sergej Pečečnik**, 6. r., OŠ Radlje, POŠ Remšnik
34 **Sandra Zavratnik**, 8. r., OŠ Radlje, POŠ Remšnik
34 **Rok Zorman**, 7. r., OŠ Neznanih talcev Dravograd
36 **Kaja Senica**, 9. r., OŠ Franja Goloba Prevalje
37 **Lena Senica**, 8. r., OŠ Mežica
37 **Sara Kramar**, 2. l., Gimnazija Brežice
38 **Kaja Strnad**, 5. r., II. OŠ Slovenska Bistrica
41 **Žan Pogač**, 8. r., OŠ Ribnica na Pohorju
42 **Julija Nabernik**, 9. r., OŠ Neznanih talcev Dravograd

SEZNAM SODELUJOČIH ŠOL

- Osnovna šola dr. Aleš Bebler - Primož Hrvatini
- Osnovna šola Antona Aškercia Velenje
- Osnovna šola Antona Aškercia Velenje, POŠ Pesje
- Osnovna šola Črna na Koroškem
- Osnovna šola Dornberk
- Osnovna šola Franceta Bevka Tolmin
- Osnovna šola Franja Goloba Prevalje
- Osnovna šola Franja Goloba Prevalje, POŠ Leše
- Osnovna šola Globoko
- Osnovna šola Gorica, Velenje
- Osnovna šola Gradec, Litija, POŠ Vače
- Osnovna šola Gustava Šiliha Laporje
- Osnovna šola Jurčkovega Drejkca, Ravne na Koroškem
- Osnovna šola Mežica
- Osnovna šola Milojke Štrukelj Nova Gorica
- Osnovna šola Muta
- Osnovna šola Narodnega heroja Rajka Hrastnik
- Osnovna šola Narodnega heroja Rajka Hrastnik, POŠ Dol pri Hrastniku
- Osnovna šola Neznanih talcev Dravograd
- Osnovna šola Partizanska bolnišnica Jesen Tinje
- Osnovna šola Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem
- Osnovna šola Prežihovega Voranca Jesenice
- Osnovna šola Radlje ob Dravi
- Osnovna šola Radlje ob Dravi, POŠ Remšnik
- Osnovna šola Ribnica na Pohorju
- II. Osnovna šola Slovenska Bistrica
- Osnovna šola Šentjanž pri Dravogradu
- Osnovna šola Šmarje pri Jelšah
- Osnovna šola Šmarje pri Jelšah, POŠ Kristan Vrh
- Osnovna šola Šoštanj
- Osnovna šola Toneta Čufarja Jesenice
- Osnovna šola Toneta Šraja - Aljoše, Nova vas
- Osnovna šola Trbovlje
- Osnovna šola Trbovlje, POŠ Alojza Hohkrauta
- Osnovna šola Zreče
- I. Osnovna šola Žalec, POŠ Gotovlje
- II. Osnovna šola Žalec
- Gimnazija Brežice
- Gimnazija in ekonomska srednja šola Trbovlje
- Srednja zdravstvena šola Murska Sobota
- Srednja šola Jesenice

Pomagam, da lahko vsi opazujemo lepote narave, Kristina Vnučec, 9. r., II OŠ Žalec; mentorica: Rosvita Plaskan

Milka Gruber

8. r., OŠ Šentjanž pri Dravogradu, mentor: Jernej Bobek

INVALIDI – VEČ KOT NAVADNI LJUDJE

Marsikdo se zmrzi, ko sliši besedo »invalidnost«. A vendar lahko vsakega doleti nesreča in lahko postane invalid. Ne znamo si predstavljati, kako bi bilo, če ne bi videli, slišali ali ne bi mogli hoditi. Vprašajmo se, kaj bi storili, če bi mi postali invalidi. Ali bi obupali nad življenjem? Koliko prijateljev in sorodnikov nam bi pomagalo?

Invalidi so občudovanja vredni, saj svojo telesno hibo spremenijo v nekaj dobrega, nekaj, kar jih naredi še posebej močne. Njihovo življenje je podobno našemu s to razliko, da se morajo za stvari, ki so za nas samoumevne, še kako potruditi. Ste kdaj pomislili, za kaj bi bili prikrajšani, če bi bili invalidi? Kako bi prebrali knjigo ali si ogledali film, če bi bili slepi? Kako bi se pogovarjali s prijatelji, če bi bili gluhi ali gluhonemi? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

bi mogli hoditi? Invalidi se morajo skozi vse življenje truditi za vse majhne stvari in še težje jim je, če morajo vse narediti sami. Zato je pomembno, da jim pomagamo. Še najmanjša stvar jim lahko olajša življenje. K samostojnosti invalidom še posebej pripomorejo posebna parkirna mesta, primeren javni promet ...

Tudi šolanje je za invalida zelo težko. Marsikdo zaradi svoje telesne hibe ne bi mogel nikoli postati to, kar si želi. Nekateri zdravi ljudje nočejo brati, ker se jim knjige ne zdijo zanimive. Kaj pa, če bi bili slepi? Bi brali posebne knjige? Kako bi potekal pouk, če ne bi nič slišali? Kako bi se pogovarjali? Že samo šolanje in učenje je težko, kako težko je šele nekemu, ki ima takšne pogoje.

Tehnologija je v medicini tako napredovala, da obstaja

ogromno pripomočkov in naprav, ki invalidnim osebam lajšajo življenje. Kako bi bilo, če ne bi bilo invalidskih vozičkov in drugih priprav?

Invalidi še vedno trpijo zaradi diskriminacije. Še vedno si zelo težko priskrbijo delo.

Pri človeku na invalidskem vozičku se hitro ustvarijo predsodki, da ni dober delavec. Zato pogosto ne dobijo dela, četudi bi morda še bolj delali. Njihove potrebe so seveda dražje. Ne znamo si predstavljati, kje bi dobili denar za posebno hrano in drugo. Tudi mi lahko pomagamo in zbiramo zamaške. Srečo imajo, če imajo družino, ki jih podpira. Težko bi kdo šel skozi takšne težave sam.

Tudi društva jim pomagajo. Velikokrat so tudi osamljeni. Moramo se spoprijateljiti z njimi kot se z drugimi. Ravno tako kot mi so lahko prijatelji. Človeka je treba soditi po notranjosti. Čeprav jih morda ne razumemo, jih moramo podpirati. Razna društva pomagajo ustvarjati vezi med invalidi. Tako postanejo prijatelji in si izmenjujejo nasvete. Veliko bolj se razumejo. In se veliko družijo. Med starejšimi ni toliko težav. Mladi pa pogosto invalidov ne sprejmejo v svojo družbo, saj imajo predsodke, da morda niso dobri prijatelji, da se ne znajo zabavati ... Gluhoneme, gluhe ali slepe sovrstnike mladi pogosto diskriminirajo samo zaradi njihove telesne hibe. Zato se invalidi morda počutijo manjvredno, nepomembno in depresivno. Človeka ne smemo soditi po zunanosti, to ne velja samo za invalide. Moramo se spoprijateljiti z njimi, jim stati ob strani in jih podpirati. Vsi si zaslužimo prijatelje, da nam pomagajo v stiski. Zamislimo si, kaj bi naredili, če bi srečali invalida, ki je takšne starosti kot vi. Ali bi se vam samo smilil? Ali pa se mu bi poskušali približati?

Invalidnost je problem, ki ga srečamo na vsakem koraku. Ne moremo ga ignorirati, zato si moramo pomagati. Poskušati moramo ustvariti enako okolje za nas in invalide. Samo tako bodo odnosi boljši.

Tudi starejši invalidi imajo težave z osamljenostjo. Nekateri si želijo iti ven na izlete, pa ne morejo iti sami. Prav je, da se tudi starejši invalidi družijo. Zagotovo so veseli, če imajo razne dejavnosti, ki jim pomagajo, da se ne počutijo tako zapostavljeno. Mladi bi se morali družiti tudi s starejšimi invalidi. Lepo je, če gredo starejši na prireditve, kjer nastopajo tudi mladi.

Da bomo lahko pomagali ljudem, moramo ugotoviti, skozi kaj morajo iti. Naj vedo, da niso sami, bodimo v podporo invalidom ter njihovim sorodnikom, saj tudi oni nosijo breme, ko skrbijo za invalida. Skrbi, ki jih imajo, so ogromne. V primerjavi z njihovimi so naše popolnoma nepomembne in majhne. Nekateri ljudje to ugotovijo, ko se jim zgodi nesreča in ugotovijo, da bodo na invalidskem vozičku do konca življenja. Tako morajo celotno življenje prilagoditi temu dejstvu: spremeniti morajo dom, kupiti voziček ... Sorodniki sami težko skrbijo zanje, zato včasih invalidi dobijo občutek, da so nemočni in da jih nihče ne želi imeti v bližini. Društva invalidom pomagajo odgnati občutek osamljenosti, zapuščenosti ter nemoči, pomagajo jim ohranjati zdravje ter pomagajo razvijati ustvarjalnost v duhovnem in fizičnem smislu. Prostovoljci pogosto obiščejo nemobilne invalide na domu. Imajo srečanja, kjer si lahko izmenjujejo nasvete. Društva podpirajo tudi športne aktivnosti, kot so šah, kegljanje, pikado ... Društva imajo za invalide velik pomen.

Invalidi imajo čas, da razvijejo svoj umetniški duh. Poznamo veliko priznanih umetnikov. Starejši invalidi pogosto izdelujejo unikatne izdelke. Potekajo razstave, kjer se lahko družijo in pokažejo svoj smisel za risanje in ustvarjanje drugih likovnih izdelkov. Občudovanja vredno je, da se ljudje s telesno hibo oz. boleznijo vseeno ukvarjajo s športom in drugimi dejavnostmi.

Sami se zgražamo nad diskriminacijo in stereotipi, v resnici pa morda podzavestno tudi sami počnemo isto. Morda se tudi tebi zgodi kaj slabega, pa ne bo nikogar, da bi ti pomagal. Če bi se ljudje tega bolj zavedali, bi se lahko vsak invalid počutil dobro. Skupaj nam gre lažje.

Vedno se pritožujemo, zagotovo pa bi vsak invalid zamenjal z nami. V primerjavi z nekaterimi zdravimi ljudmi so zagotovo bolj delovni in potrpežljivi. Šele ko te doleti takšna nesreča, lahko ugotoviš, kako močan si v resnici. Lahko so nam za vzor, s kakšno močjo se lotijo stvari. Invalid je lahko bolj uspešen in srečen kot zdrav človek. Morda invalidi nikoli ne bodo telesno zdravi, a prav zagotovo dobijo priložnost, da v sebi zrastejo in se najdejo. Zato jih moramo občudovati in jim pomagati. Invalidi pa se morajo zavedati, da invalidnost ne pomeni konec življenja.

Pomoč invalidu, *Živa Kozole*, 7. r., OŠ Narodnega heroja Rajka Hrastnik, POŠ Dol pri Hrastniku.; mentorica: Mira Marinko

Julija Marsel Ficko

7. c, OŠ Radlje ob Dravi; mentorica: Cvetka Vidmar

INVALIDI

Vsi poznamo invalide,
lepe, majhne in velike.
Večina na vozičkih je,
za vse življenje in še dlje.

Bolniki oni so postali,
med vožnjo ali v vojni,
sami ali z nami.

Življenje svoje zdaj imajo,
dobro, slabo, staro ali mlado;
nikoli več ne bodo takšni,
kot smo jih poznali,
mnogi bodo brez radosti in nasmeha ostali.

Te ljudi vsak rad ima,
saj prijazni so iz srca.
Še večjo željo po življenju imajo,
ker veliko grozot poznajo.

Naklonimo jim nasmeh,
naklonimo jim sanje,
ne vemo, kaj vse to predstavlja zanje!

Matej Klančar

4. r., OŠ Toneta Šraja - Aljoše, Nova vas; mentorica: Jerneja Kovšca

SPIS O INVALIDIH

Invalidi so tisti, ki se poškodujejo, so gluhi, slepi ... Invalidi se na življenje navadijo in poleg tega, da so poškodovani, delajo veliko raznih stvari kot vsi ostali. Mislim, da invalidi ne želijo, da se nam smilijo. Želijo živeti življenje kot ostali.

Tudi jaz poznam invalida. Pravzaprav sem prebral njegovo knjigo. Pisatelju je ime Luj Šprohar in je slep. Zbolel je za rakom in postopoma izgubil vid. Pisatelj je končal doktorat. Zanimivo pa je, da knjigo napiše tako, da govori v diktafon, potem pa to drugi prenesejo na papir. Napisal je knjigo z naslovom Tudi jaz vidim. Knjiga opisuje slepega fanta. Kljub temu, da je bil slep, je končal fakulteto in igral v svojem ansamblu. Pisatelj je poročen in ima dva otroka. Hčerka je bila sošolka moje sestre.

Tudi če si invalid, imaš lahko lepo življenje in dober poklic.

Glorija Obrulj, Viktorija Miklavc, Nina Mori, Neža Oder, Martin Zabovnik, Klemen Kotnik, Alja Založnik

3. r., OŠ Ribnica na Pohorju; mentorica: Nevenka Kutin

TRETJEŠOLCI RAZMIŠLJAMO O POLOŽAJU INVALIDOV V DRUŽBI

Glorija Obrulj

Če si invalid, ti ne sme nikoli zmanjkati poguma.

Ko je noč, sanjaš, da hodiš. Ko se jutro zbudi, pa vidiš, da ne moreš.

Zato ne smeš biti žalosten. Vesel in srečen moraš biti, da si živ.

Viktorija Miklavc

Invalidi so prijazni. Srček jim lepo bije. Sonce jim dela družbo. Veselje je njihovo zdravje.

Mi vsi smo njihovi prijatelji za vedno in za vse dni.

Nina Mori

Videla sem invalida. Imel je protezo, ker je bil brez noge. Zdel se mi je ponosen in zelo pogumen. Najbrž si želi, da bi lahko hodil. Nihče se ni delal norca iz njega.

Neža Oder

Moja sestra je invalid. Ne more hoditi. Vozimo jo na vozičku. Meni se zelo smili. Domov pride samo čez vikend. V Sončku so jo naučili voziti avto. Naša družina je tega zelo vesela.

Martin Zabovnik

Menda so invalidi bolj pogumni kot zdravi ljudje. Zelo hudo je biti invalid, če ne moreš hoditi, če si slep ali gluh.

Meni je lepo, ker nisem invalid in lahko vse delam.

Klemen Kotnik

Ko ptički zjutraj zapojejo, invalidi vstajajo in so zelo srečni. Nikoli ne pravijo, da so predebeli ali presuhi, preveliki ali premajhni. Ljudje, ki so zdravi, pa s sabo niso nikoli zadovoljni. Invalidi so bolj pogumni kot pa zdravi ljudje.

Alja Založnik

Videla sem invalida. Pomagala sem mu vstati. Razveselil se je in mi dal bonbon.

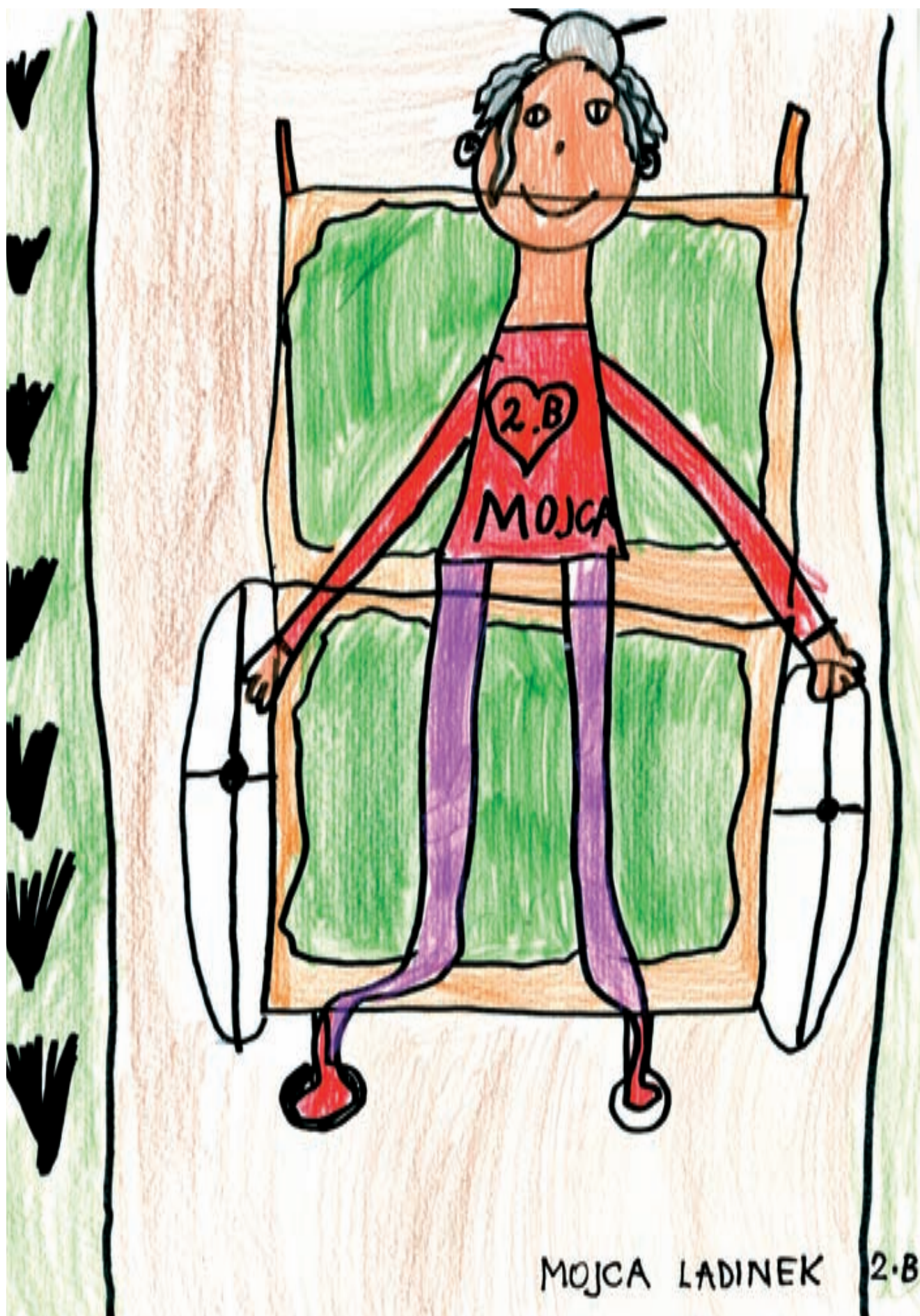
Želim si, da bi imela čarobno palico in bi začarala, da bi bili vsi invalidi zdravi.

Navijamo za invalidno osebo – prijateljico, **Vita Sušec**, 2. r., OŠ Antona Aškerca Velenje, POŠ Pesje; mentorica: Vesna Hudej

Odnos do invalidov, **Sumeja Kadrić**, 2. r., OŠ Gorica, Velenje; mentorica: Štefka Štukovnik

Mojca Ladinek, 2. r., OŠ Radlje ob Dravi; mentorica: Darinka Miklavc

Tajda Flis

4. r., OŠ Trbovlje, POŠ Alojza Hohkrauta; mentorica: Marjeta Čekada

INVALIDI

Invalidi imajo znake (nalepke) na avtomobilih. Invalidi so ljudje, ki naredijo veliko stvari sami. Poskušajo živeti kot drugi ljudje. Hodijo na izlete. Videla sem že veliko invalidov, a jih nisem gledala. V Trbovljah je prijazno za invalide. Narejen imajo podhod. Imajo tudi posebna parkirišča. Potrebujemo tudi posebno nego.

Tjaša Mazej

6. e, OŠ Šoštanj; mentorica: Sonja Bric

SANDIJEVA ZGODBA

Sandijeva mama je rodila.

Otrok je bil prekrasen in njegova mama ga je imela rada. Rad se je igral s prstki, a ni se odzival, ko ga je mama klicala. Ni vedela, zakaj je ne sliši, zato ga je odpeljala k zdravniku. Tam so ga pregledali in ugotovili, da ima poškodovan center za sluh. Sandi je bil doma še nekaj dni. Med temi dnevi je mama razmišljala, kaj bo s Sandijem, ko bo odrasel.

Klicala ga je k sebi, a Sandi ni pogledal k njej, saj ni vedel, da ga kliče. Zato ga je mama dala v sirotišnico, saj ni želela imeti otroka, ki ni slišal.

Kmalu so ga posvojili dobri ljudje, ki jih ni motila njegova hiba. Odraščal je v njihovem domu, z drugo mamo in očetom. Ni vedel, da je posvojen, saj so ga posvojili, ko je bil še dojenček.

Z leti se mu je sluh nekoliko izboljšal. Ko je bil star 17 let, sta se njegova starša odločila, da mu bosta povedala resnico. Sandi je ob novici planil v jok, odhitel v svojo sobo in vzel nahrbtnik. Vanj je vrgel nekaj denarja. Od doma je šel v trgovino, kjer si je kupil cigarete in vžigalnik. Zatem je šel k plitki reki, kamor je tudi sicer zahajal takrat, ko mu je bilo težko. Iz torbe je vzel cigareto in jo pokadil. Ni se zavedal, kaj vse se mu lahko pripeti, zato je skočil v reko na glavo ...

Sedaj je na invalidskem vozičku ... za vse življenje.

Sedaj ni več navaden najstnik.

Sedaj ima Sandi življenje obrnjeno na glavo. Sedaj mu je zelo žal za to, kar je naredil.

Sedaj je prepozno.

Sedaj potrebuje ob sebi spremljevalca, čeprav bi bil veliko raje samostojen.

Z veseljem bi zavrtel čas nazaj, če bi mogel, vendar ne gre. Sandi bi moral prej premisliti, kaj vse se lahko zgodi.

Ljudem se velikokrat naredi kaj hudega in si želijo umreti. Takšni radi počnejo bedarije, saj se ne zavedajo, kaj vse se jim lahko pripeti. Veliko ljudi, ki so invalidi, je za to krivih smi. Danes to vedo. Sandi je imel isto zgodbo in se šele sedaj, ko je na invalidskem vozičku, zaveda, da če ne bi naredil tiste neumnosti, bi bil navaden najstnik.

Lavra Videčnik

6. e, OŠ Šoštanj; mentorica: Sonja Bric

SREČANJE Z INVALIDOM

Na letošnjem Pikinem festivalu sem se srečala z enim od invalidov, ki nima ene noge. Bil je na invalidskem vozičku.

Ko sem ga vprašala, kako je prišlo do tega, da je izgubil svojo nogo, mi je z žalostnim glasom dejal, da je imel hudo prometno nesrečo z motorjem. V tej nesreči sta dva udeleženca izgubila življenje, on pa je bil v nezavesti cele tri tedne. Ko se je končno prebudil, se je zavedel, da je v bolnišnici. Priklopljen je bil na različne aparature. Po dolgem okrevanju je bil odpuščen iz bolnišnice, a moral je takoj v Sočo, rehabilitacijski center, kjer se je učil vse na novo: brati, pisati, govoriti in vse ostalo, kar človek potrebuje za življenje. Po enem letu rehabilitacije se je vrnil domov, a ne takšen, kot je bil pred nesrečo. Potreboval je veliko moči in volje, da je zaživel novo življenje. Nam mladim je pripovedoval, da moramo biti previdni na cesti, ne smemo biti »heroji« na in v vozilih.

Za zaključek je povedal, da je biti invalid težko. Vseposod imaš omejitve in ovire. Bolje priti na cilj bolj pozno, kot pa nikoli. Ni prijetno biti invalid ali pa krivec v nesreči. Ob našem slovesu pa je še dodal: »Mladi, z glavo na zabavo!«

Novoletno veselje, **Maks Klinec**, 8. r., OŠ Dornberk; mentorici: Petra Gabriel, Ksenija Leban Zega

Žan Breclj

9. a, OŠ Dornberk; mentorici: Ksenija Leban Zega, Petra Gabriel

JAZ IN MOJA BOLEZEN **(Življenjska izpoved)**

Tole besedilo je nastalo na podlagi izpovedi meni zelo ljube osebe. Vse zasluge za ta nastali spis gre do njej, ki si je vzela čas in mi s potrpljenjem poskušala opisati lastno življenje, odkar je zahrbtna bolezen ukleščila njeno telo in njeno dušo. Moja roka in moje pisalo sta samo podaljšek njenih misli. Teta, hvala ti za pomoč pri nastanku te naloge.

Kako je to mogoče? Saj sem še premlada? Saj mi je šele dvajset let. Zakaj sem tako utrujena? Kam so pošle vse moje moči? Zjutraj ne morem iz postelje. Tam ležim, zrem v strop in se sprašujem, zakaj me moje noge ne ubogajo. Počutim se izčrpano. Tudi desna roka je mrtva. Od včeraj pa mi tudi levo oko nagaja. Nanj bistveno slabše vidim. Opogumim se, zberem zadnje drobce moči, ki so še skriti v mojih mišicah in vstanem iz postelje. Desne noge skoraj ne morem premakniti. Vlečem mrtvo telo za seboj. Ko stopim pred ogledalo, zazrem obledelo podobe sama sebe. To nisem jaz. Ta, ki stoji pred mano, je prehitro ostarela mlada ženska. Jočem in si priznam, da tako ne gre več. Potrebujem pomoč. Potrebujem nekoga, ki bi mi povedal, kaj se dogaja z mojim telesom. Zaskrbljena starša me peljeta k nevrologu, ki opravi vse potrebne rutinske preiskave. Ko stojim pred njim, me v duši peče spoznanje, da nekaj ni v redu. Zdravniku se sredi obrvi prikaže guba zaskrbljenosti in predlaga še zadnji test. Predlaga punkcijo. No, on jo tako imenuje, jaz ji še danes pravim vbod v človeško dušo. Z dolgo iglo mi prodrejo do hrbtnice in izsesajo tekočino. Od parajoče bolečine skoraj omedlim. Ko prispejo izvidi, mi nevrolog karseda razumevajoče poda diagnozo. Multipla skleroza. Te besede me zadenejo kot močna pest v trebuh. Ne morem do besede, ne morem do zraka. Bolečina me duši. Moje prej mrtvo telo se sedaj zvije v krču žalosti. Zatem dolge tedne preležim v bolnišnici in skušam zbrati misli. Poskušam si predstavljati lastno prihodnost, a je ne vidim. Ta prekleti invalidski voziček mi nenehno vdira v možgane. Mojega strahu in potrtosti se nalezejo še vsi moji bližnji. Tega pa nočem. Nočem, da trpijo oni in nočem trpeti jaz. Moram se sprijazniti, da se je moje življenje spremenilo. Končno se predramim iz otopelosti in pridem do spoznanja, da imam dve možni izbiri. Lahko se še naprej smilim sama sebi in čakam na najslabše ali pa se skušam pobrati. Odločim se za to drugo možnost. Ne bom dovolila, da mi bolezen ukrade človeško dostojanstvo. Življenja ni konec, samo malo ga moram prilagoditi.

Po odpustu iz bolnišnice sem uvedla določene spremembe v svojem vsakodnevnem bivanju. Odpovedala sem se pretiranemu sončenju, visokim petam, prezahtevni službi in strahopetnemu fantu, ki se je invalidnosti bolj bal, kot sem se je jaz sama.

Danes sem se s svojo boleznijo sprijaznila in lahko rečem, da imava z multiplo sklerozo sklenjen tih dogovor. Jaz se za njo ne menim preveč, ona pa mi v zameno ne pokaže svoje najslabše in najbolj agresivne plati. Moti pa me to, da se družba, v kateri živim, ni sprijaznila z mojo drugačnostjo in s tem, da živijo v naši družbi tudi ljudje, ki imajo posebne potrebe. Pristojni organi preprosto pozabijo na nas. Mnogokrat smo kvalificirani kot državljani drugega razreda, ki smo družbi bolj v breme kot pa v korist. Da o urbani ureditvi naših mest sploh ne govorimo. Te marsikje niso primerne za gibanje manj okretnih ljudi. In če že nekje razumem splošno družbeno brezbržnost, pa ne morem in nočem razumeti nevednosti in plehkosti posameznih ljudi. Le kakšen človek je tisti človek, ki name kaže s prstom, ker slabše hodim? Kakšen človek je tisti, ki zasede parkirišče za invalide in ko ga na to opomnim, mi v obraz zabrusi, naj se speljem in naj neham nergati? In kakšen človek je tisti človek, ki me z zabavne prireditve odžene domov, češ da tam nimam kaj iskati? Le kdo so ti osebk, ki si vzamejo pravico, da me obsojajo zaradi moje telesne hibe? Kdo jim je dodelil pravico, da me žalijo kot osebo? Danes sem dorasla temu in me nekultura in neskrb drugih ne motita več. Spoznala sem, da niso problem moji nestalni gibi, ampak so problem njihove prazne glave in nevednost, ki jim zastira pogled na lepoto človeške raznolikosti. Kar se pa mene tiče, jaz grem trmasto svojo pot naprej. Zadala sem si cilje, ki jih kljub svoji invalidnosti uspešno osvajam enega za drugim. Že res, da me je usoda prikrajšala za zdravo telo, mi je pa v zameno namenila veliko srečo na čustvenem področju. Danes stoji ob meni inteligen in razgledan mož, ki ga moja bolezen ni odvrnila od tega, da bi me ljubil tako, kot sem. Zanj sem popolna ženska, za našo hčerkico pa sem popolna mama. Pa četudi ne zmorem brcniti žoge.

Vsem tistim, ki se znajdejo v moji situaciji in se borijo z isto boleznijo ali katero koli drugo, svetujem, naj ne obupajo. Multipla skleroza nam ne vzame življenja, nam ga pa spremeni. Od nas samih je odvisno, ali bomo dopustili, da nas bolezen izniči kot osebe, ali pa bomo živeli naprej po pravilih, ki jih postavljamo sami. Jaz sem trmasta in ne dam svojega življenja kar tako iz rok. Takrat ko bolezen zadane še en ugriz v moje telo, se jaz poberem in odkorakam naprej. In tudi, če so moji koraki v tem svetu negotovi in majavi, so vseeno koraki naprej.

Invalid na vrhu stopnic, **Valentina Teršek**, 7. r., OŠ Narodnega heroja Rajka Hrastnik, POŠ Dol pri Hrastniku; mentorica: Mira Marinko

Sanja Đukič

Srednja šola Jesenice 3. AV; mentorica: Renata Stare

INTERVJU Z ANJO PETERNELJ

Danes je z nami dijakinja Srednje šole Jesenice, Anja Peternelj. Obiskuje 1. letnik in nam bo odgovorila na nekaj naših vprašanj. Anja je že kot majhna punčka ostal brez roke.

Ali nam lahko poveš, kako se je to zgodilo?

Ko sem bila stara 3 leta, smo še doma mleli kravje meso in potem sem levo roko preveč približala mesoreznici in mi jo je potegnilo noter.

Si levičarka?

Ne, desničarka.

Ali je bolelo, si se zelo ustrašila?

Ja, bolelo je kar precej, sicer se te bolečine ne spominjam, ampak je bolelo. Prestrašila pa sem se tako zelo, da se od takrat naprej ne približujem nobeni takšni napravi več.

Kakšna je bila reakcija tvojih staršev, ko se je to zgodilo?

Bili so v šoku, saj niso vedeli, kako bo sedaj potekalo naše življenje. Vendar smo skupaj prebili led in se skupaj vzpenjali po stopnicah življenja. Danes nam gre kar dobro.

Na začetku si gotovo potrebovala kar nekaj časa, da si se navadila delati vse z eno roko. Kako je to potekalo, si imela veliko težav?

Ja, potrebovala sem kar nekaj časa, vendar sem se hitro naučila in znašla, tako da mi ni povzročalo prevelikih težav.

So ti morali pri kakšnih opravilih pomagati (npr. zavezati čevlje ali kaj podobnega)?

Na začetku so mi doma dosti pomagali, tudi pri zavezovanju čevljev, vendar sem to kmalu sama osvojila in jih sedaj brez težav zavežem z desno roko, pri tem pa si pomagam tudi z levo.

Kako sodeluješ pri aktivnostih, pri katerih si pomagamo z rokami?

Nekaterih športov seveda ne morem igrati (odbojka, plezanje, stoja), vendar pa vse ostale aktivnosti povečini lahko opravljam.

Je lažje, če uporabljaš umetno roko ali če si brez nje?

Če sem brez. Če imam na roki umetno roko, se mi zdi, kot da mi je v napoto. Sem bolj spretna brez nje.

Kako so reagirali tvoji sošolci, so te sprejeli ali te je kdo od njih zaničeval?

Sošolci so me sprejeli kot običajno deklico, vendar so bili na začetku malo v strahu, predvsem v 1. razredu. Vendar so se navadili in me sprejemajo kot vse ostale. Zaničevana pa sem tudi bila, samo ne s strani sošolcev.

Kako ljudje na ulici reagirajo, ko te vidijo?

To pa je odvisno od vsakega posameznika. Nekateri ne opazijo, drugi pogledajo in gredo naprej. Nekaj je takih, ki še s prstom kažejo name in se ozirajo za mano. Doživela sem tudi, da sta dve starejši ženi začeli jokati, ko sta me videli. Veliko takšnih in drugačnih pogledov sem doživela, vendar sem se naučila, da si tega ne jemljem k srcu in grem dalje, kot da ni nič.

Najlepša hvala, da si si vzela čas in nam odgovorila na teh nekaj vprašanj. Upam, da boš v življenju še vedno tako vesela in razigrana, kot si bila doslej.

Vita Remec

3. b, OŠ Franceta Bevka Tolmin; mentorica: Zalka Uršič

BILI SMO INVALIDI

V telovadnici smo poskusili, kako se počutijo invalidi. Najprej smo se držali po dva za roke, eden je mižal, drugi pa ga je vodil. Počutila sem se varna. Potem smo se delali, da je en v paru gluhi, drugi pa mu je govoril razne stvari. Tam mi ni bilo najbolj všeč, ker tisti, ki je bil gluhi, me ni niti poslušal niti gledal.

Po telovadnici smo se morali premikati brez nog. Bilo je čudno, saj smo noge vlekli za sabo in smo bili zelo počasni. Igrali smo se med dvema ognjema in nismo smeli vstati. Tam smo se veliko smejali. Bilo je zelo lepo.

Urška Dretnik

4. r., OŠ Franja Goloba Prevalje, POŠ Leše; mentorica: Mateja Glušič

INVALIDI IN PROSTI ČAS

Tudi invalidi imajo prosti čas, ki ga preživljajo na različne načine. Nekateri se ukvarjajo z glasbo, športom, branjem, pisanjem ali risanjem. Uspešni športniki lahko nastopijo na paraolimpijskih igrah. Nekateri so lahko odlični pesniki ali pisatelji. Nekateri se v prostem času sprostijo tudi v naravi. Paraolimpijske igre invalidom pomenijo zelo veliko. Tam uspešni dobijo medalije. Gluhi ljudje imajo posebne znake za sporazumevanje. Tako se lahko v prostem času pogovarjajo. Slepim ljudem imajo pse, s katerimi lahko gredo v naravo ali po opravkih.

Pia Faletič

3. b, OŠ Franceta Bevka Tolmin; mentorica: Zalka Uršič

BILI SMO INVALIDI

Najprej smo bili slepi. Sošolka me je vodila na drug konec telovadnice. Mižala sem. Ko sem bila slepa, sem se počutila varno, saj me je sošolka dobro vodila. Potem sva se zamenjali. Nato smo bili gluhi. To mi ni bilo všeč, ker me sošolka ni poslušala in ni me gledala v oči, ker se je delala, da je gluha. Spet sva se zamenjali. Potem smo igrali med dvema ognjema. Vstati in pokrčiti noge nismo smeli. Bilo je težje, kot da bi igrali stoje.

Kaja, Vita, Urša, Pia Gerbec, Ingrid in Pia Faletič

3. b, OŠ Franceta Bevka Tolmin; mentorica: Zalka Uršič

NA OBISKU PRI UČENCIH S POSEBNIMI POTREBAMI

Pred odmorom smo šli na obisk v našo bivšo učilnico. Nismo je več prepoznali. V njej je bilo drugačno pohištvo. Počutili smo se prijetno. Videli smo tri otroke s posebnimi potrebami. Jan ne more hoditi. Zna pa se plaziti po vseh štirih. Njegova fizioterapevtka nam je pokazala, kako hodi s hodu-ljo in kako stoji s pomočjo hojice. Videli smo gugalnico ali dvigalo. Naša sošolka Nina se je poskusila gugati. Zelo ji je bilo všeč. Radi bi vsi poskusili, a ni bilo časa. Njihova učiteljica Zvonka nam je povedala, da ne znajo pisati, brati in računati. Znajo pa natikati obroče, delati stolpe, slikajo s prstnimi barvami in izdelujejo mečkanke pa tudi trganke. Videli smo Vesno, ki je listala po slikanici o Pikiju. Ko se potru-di, za nagrado dobi nalepke. Enega učenca pa so ravno takrat odpeljali z invalidskim vozičkom na stranišče. Tam mu je pomagala učiteljica.

Bilo nam je všeč, ker so bili otroci nasmejani. Zelo zanimivo nam je bilo, ker je bila učilnica zelo drugačna in lepša, kot so naše. Za otroke skrbijo zelo lepo in počutijo se dobro. Če so otroci vznemirjeni, jih odpeljejo na dolg sprehod po svežem zraku. Po malici smo pri likovni vzgoji narisali in naslikali vse, kar smo videli in doživeli.

Leja Hadžić, 1. r., OŠ Trbovlje, POŠ Alojza Hohkrauta; mentorici: Špela Češnovar, Breda Pečnik

Aneja Atelšek, 1. r., OŠ Antona Aškercia Velenje; mentorica: Stanka Jeraj

2.B
LARISA
LORENCI

Matic Gorenšek

9. r., OŠ Jurčkovega Drejčka, Ravne na Koroškem; mentorica:
Olga Verčkovnik

OČI

Slep je odšel v svet,
tam pa promet za znoret!
Oči so naše okno v svet,
za to je treba zdrave 'met.
Nekateri te sreče nimajo,
a slike sveta jih zanimajo.
Ne poznajo rumene, zelene, ne rdeče,
vedo le, da tako se jim reče.
Vseeno radi živijo, se veselijo,
ko dobrega nekaj dobijo ali naredijo.

Neža Pušnik

9. b, OŠ Neznanih talcev Dravograd.; mentorica: Irena Kašman

INVALIDI – VEČ KOT NAVADNI LJUDJE

Stara sem 14 let in doslej je največji pečat v mojem življenju pustila Jana, ženska, ki je umrla na svoj 90. rojstni dan. Rodila se je leta 1920 in imela normalno otroštvo, s starši, ki jih je imela rada, in babico, ki ji je bilo, prav tako kot meni, ime Neža. Ko je odrasla, je pri njenih 21-ih letih začela divjati druga svetovna vojna. Na skrivoma je vneto pomagala partizanom in jih oskrbovala s hrano ter jim kdaj pa kdaj nudila prenočišče. A na žalost jo je nekdo ovadil nemškimi oblastem in odpeljali so jo v strašno taborišče Auschwitz. Tam je preživela strašne čase, a tudi sklenila večna prijateljstva z ljudmi, ki so trpeli poleg nje. Že od nekdanje je slabo videla, vid pa se ji je v Auschwitzu iz dneva v dan slabšal. Ko so jo približno čez dve leti rešili iz taborišča, se ja končno lahko odpravila nazaj domov in šele takrat zares zaživela. Bila je pogumna ženska, kajti imela je nezakonskega sina. V tistih časih pa to ni bilo sprejemljivo. Vid se ji je iz dneva v dan slabšal in nihče ji ni znal pomagati, dokler ni popolnoma oslepela.

A vendar ni obupala. Rekla mi je, da je začela videti svet tak, kot je, šele, ko je oslepela. Rekla je: »Bile so vojne, sama sem eno dala skozi, a življenje je še vedno najboljša stvar na svetu.« Njen čut za vonj se je razvil in slišala je vsako, še najmanjšo podrobnost, tudi šepetanje. Njena opora v času, ko je izgubila vid, je bil njen sin ter palica, s katero je tipala pred sabo, ko je hodila. Bila je »superženska«, slepa, a ljubila

je življenje. Vse je delala kot drugi ljudje in če ne bi vedno strmela nekam v prazno, sploh ne bi opazili, da je slepa. Njena najljubša pesem je bila pesem »pariškega slavčka« Edith Piaf »Non regret« oziroma »Ne obžalujem ničesar« in ko sem jo dva meseca pred njeno smrtjo videla, je rekla: »Res ne obžalujem ničesar, veš. Živela sem, oh kako živela!« Srce se mi je trgalo, ko je rekla, da hoče še živeti in da ji moderna medicina lahko pomaga. Žal, ji ni.

Bila je slepa, a je živela kot vsi navadni ljudje. Bila je več kot le ena izmed navadnih ljudi, bila je slepa ženska z življenjsko modrostjo: »Življenje je treba živeti, slep ali ne!«

Tara Ledinek

8. a, OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem; mentorica:
Vanja Benko

INVALIDI – VEČ KOT NAVADNI LJUDJE

Življenje je nepredvidljivo. Včasih se vse začne že na začetku tvoje poti, lahko pa se ti vsa življenjska svetloba v trenutku obrne na glavo in ti za vedno spremeni načrte, želje, poti.

Ko govorimo o invalidnosti, pomislimo na ljudi, ki ne morejo hoditi, ker so se z okvaro že rodili ali so doživeli nesrečo. Pri tem pozabljamo na ljudi, ki imajo težave z vidom, so slabovidni ali slepi. Tudi oni so invalidi in so zame več kot navadni ljudje. Njihove težave so še kako primerljive z drugimi invalidnimi osebami. Njihovo življenje ja prav tako prilagojeno in polno odstopanj.

Usoda izbira, naenkrat izbere. Tisti, ki je izbran, ima drugačno življenje od večine. Izbrala je tudi šestošolko naše šole, prijazno deklico, ki mi je dovolila, da kaj več povem o njenem življenju.

Tanja, kakšne so tvoje težave, imaš prirojene že od rojstva in kako ste/so ugotovili, da je nekaj narobe s tvojim vidom?

Že ob rojstvu sem bila popolnoma slepa. Imela sem prirojeno sivo mrežo. Kolikor se spomnim, je težave z mojim vidom prva opazila babica.

Kako ste oz. so se tvoji starši odzvali na novico o tvoji bolezni, kaj so storili?

Takoj, ko so opazili, da je nekaj narobe, so me peljali k osebnemu zdravniku, ki me je napotil k okulistu. Pregled

je pokazal mojo povečano slabovidnost, zato sem že kot štirimesečni dojenček začela nositi očala. Z operacijo so mi sivo mreno odstranili, a so se žal pojavile komplikacije, katerih posledica je povišan očesni pritisk, s katerim se bom morala boriti vse življenje.

Koliko lahko sploh vidiš, kakšna je tvoja dioptrija?

S svojo dioptrijo se ne ukvarjam, to prepuščam staršem. Je pa res, da na eno oko čisto nič ne vidim. A ne od rojstva, temveč se mi je to pojavilo pred približno tremi leti. Drugače pa slabo vidim na daleč. Z očali je sicer bolje, a precej slabo, da tudi sama vem, da moja dioptrija ni ravno majhna.

Ali obstajajo kakšne možnosti, da se ti vid izboljša, da se uredi z operacijo ali drugače? Se ti vid z leti boljša ali slabša?

Vid je z leti vedno slabši. Kot sem že omenila, sem pred tremi leti na eno oko čisto oslepela, a s tem se ne obremenjujem. Glede možnosti za izboljšanje vida pa nisem ravno prepričana, a mislim, da so možnosti minimalne.

Verjetno tvoja slabovidnost zahteva veliko posvečanja in pozornosti. Kakšne prilagoditve so potrebne?

Vsekakor potrebujem več pozornosti. Nikoli ne grem sama iz šole, ampak me pride iskat dedek, pri učenju pa mi pomaga mama. V šoli imam poseben računalnik, na katerega pišem. Tudi sošolke mi pomagajo pri različnih obveznostih. Lahko pa grem sama okoli hiše ali do starih staršev, ki živijo pod nami.

Bi mi lahko opisala, kako poteka tvoj delovni dan?

Zjutraj vstanem in se pripravim za šolo. Po koncu pouka pride dedek pome in me odpelje domov. Doma po kosilu naredim domačo nalogo, pri kateri mi pomaga oče. Nato

pride mama in se skupaj učiva. Ko imam opravljeno vse za šolo, se igram na računalniku ali gledam televizijo.

Kaj pa v šoli, imaš kaj težav? Kako so te sprejeli sošolci in ali se ti učitelji bolj posvečajo? Imaš zaradi slabovidnosti težave tudi z učenjem?

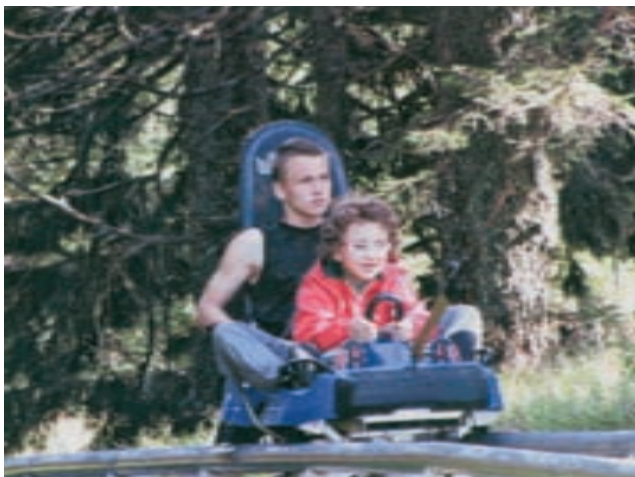
Mislím, da so me sošolci sprejeli normalno, kot sebi enako. Imam tudi veliko prijateljic. Učitelji se mi zaradi slabovidnosti res bolj posvečajo. Ko snov razložijo sošolcem, pridejo vedno še posebej do mene in mi pokažejo, kako naj to naredim na računalnik. Vso snov si pišem nanj in jo kasneje natisnem in prilepim v zvezek. Z učenjem nimam težav. Učim se skupaj z mamo, tako da mi ona prebere, jaz pa ponovim.

Se ukvarjaš s kakšnim športom, kaj delaš v prostem času, so ti te dejavnosti onemogočene ali težje izvedljive?

Ne ukvarjam se s kakšnim športom. V prostem času igram računalnik ali gledam televizijo. Ne morem igrati odbojke, nogometa ali kakšnih podobnih športov, drugače pa pri športni vzgoji lahko počnem večino stvari kot ostali. Sem prava morska deklica. Rada namreč plavam, skačem v vodo, se vozim po vodnih toboganih. Ker ne morem početi kaj drugega, veliko hodim s svojimi starši. Bila sem že na Uršlji gori, Lovrenških jezerih, Peci. Tudi del dopusta smo z družino aktivno preživelí na Rogli.

Kaj te veseli v življenju, čemu posvečaš pozornost in v čem uživaš?

Nimam kakšnih posebnih hobijev ali aktivnosti. Zelo rada pa gledam televizijo (gledam jo bolj od blizu) in tudi v prostem času se ponavadi usedem pred njo.

Ali v šoli obiskuješ kakšne dodatne aktivnosti, krožke? Kateri predmet imaš najraje in zakaj? Pa ocene?

Že kar nekaj časa obiskujem folkloro ter pevske vaje, saj rada plešem in pojem. Moj najljubši predmet je matematika. Ne vem najbolje, zakaj, pač rada računam. Moje ocene pa zaradi moje slabovidnosti niso nič slabše. Lani sem bila odlična.

Je kaj takega, kar bi rada delala v življenju, a ti je to onemogočeno? Kakšne cilje imaš za prihodnost?

Ker slabo vidim že od rojstva, sem na to že navajena. Nikoli nisem imela možnosti izkusiti drugačnega življenja, a delam vse, kar rada delam. Po končani osnovni šoli želim iti na gimnazijo na Ravnah na Koroškem, kasneje pa končati študij matematike in postati profesorica matematike. Rada bi imela družino in normalno življenje.

Kako gledaš na ljudi na vozičku? Meniš, da imajo težje in bolj ovirano življenje kot ti? Zakaj ja oz. ne?

Takšni ljudje se mi smilijo. Zdi se mi bolje, da imam težave z vidom, kot da bi bila na vozičku. Po mojem mnenju imajo težje življenje kot jaz.

Kaj misliš, kako nate gledajo drugi ljudje?

Sprejemajo me takšno, kot sem.

O resničnosti njenega zadnjega odgovora sem se pozanimala pri njenih sošolcih, ki sem jih obiskala med

odmorom. Pogovorila sem se z njimi in dali so mi naslednje odgovore.

»S Tanjo sva že od začetka sošolki in prijateljici. Zdi se mi super punca in res ne vem, zakaj bi morali zaradi njene slabovidnosti nanjo gledati drugače.«

»Tanja je taka kot vse ostale punce. Zame je O. K., z njo se ne razumem nič slabše kot z ostalimi sošolkami.«

»Tanja je najina prijateljica. Ko kam gremo, ji pomagava in jo drživa za roke ter jo spremljava skoraj povsod. Je zelo dobra punca.«

»S Tanjo sediva skupaj. Večkrat ji kaj preberem, včasih pa ji tudi pomagam kaj napisati.«

Invalidnost je huda življenjska preizkušnja. Takšna ali drugačna srečanja z invalidnimi ljudmi človeka postavijo na realna tla. Opomni te, da življenje ni vedno rožnato in da si lahko srečen, če si zdrav. Prevečkrat iz majhnih težav delamo velike, dostikrat se smilimo sami sebi. Sploh pomislimo, kako srečni smo, da imamo čas ozirati se na težavice, da nimamo večjih? Se zavedamo, kakšne stiske doživljajo invalidni ljudje? Koliko odrekanj je potrebnih v njihovem življenju, koliko zdravljenj morajo dati skozi, da bi se njihovo zdravje izboljšalo? Mnogi morajo živeti z dejstvom, da ne bo drugače. Se zavedamo, kako trdni morajo biti? Občudujmo jih, saj živijo z nami!

Kadarkoli vidiš Tanjo, je nasmejana, vedno je polna energije. Ko jo pogledaš, ugotoviš, da je mogoče kljub invalidnosti gledati na njeno življenje optimistično, da se dá pobrati in živeti naprej. Tanja se je sprejela takšna, kot je, in to je prav. Navadila se je na slabovidnost. Čeprav na svet gleda skozi meglice, ga vidi lepega in vrednega okusiti ga.

Invalidi – več kot navadni ljudje, **Ana Carlevaris**, 5. r., OŠ Milojke Štrukelj Nova Gorica; mentorica: Jana Filej Bremec

Invalidi so z nami, **Aljoša Sopotnik**, 2. r., OŠ Narodnega heroja Rajka Hrastnik; mentorica: Vojka Tušek

Maja Zobovnik, 9. r., OŠ Ribnica na Pohorju; mentorica: Nevenka Kutin

Ana Krajnc

9. b, OŠ Franja Goloba Prevalje; mentorica: Maja Koležnik

DOSTOJANSTVO INVALIDA: PRAVICA ALI PRIVILEGIJ?

Invalidi so, vsaj po našem skromnem prepričanju, več kot navadni ljudje. Ob tem pa se mi poraja vprašanje: Zakaj? Sledil bi seveda dokaj logičen in preprost odgovor: Ker so po zunanosti drugačni od nas, saj nekateri med njimi ne morejo hoditi in so priklenjeni na invalidske vozičke. Toda, mar ni dejstvo, da bi jih razlikovali le zato, ker ne morejo hoditi, opredeljeno kot neke vrste diskriminacija?

Človek, ki ne more hoditi, potrebuje sočlovekovo pomoč, da se lahko neomejeno giblje v katerikoli ustanovi oz. na katerem koli področju te naše preljube državnice. Do sedaj so urejena samo stranišča, dvigala v nekaterih ustanovah in parkirni prostori, ki pa so včasih zaradi gneče že zasedeni z »našimi« avtomobili, saj ljudje ne upoštevajo znaka, ki označuje prostor za invalide. Ob tem se spomnim neke reklame s sloganom »Prevzel si moj parkirni prostor, boš prevzel tudi mojo invalidnost?«, ki je bila kot kamen spotike za določene ljudi, ki nočejo ali ne morejo razumeti, da včasih invalidom preprosto JE težko. To tudi pomeni, da se ne zavedamo dovolj dejstva, da jim s tem onemogočamo dostop do cilja, ki jim je lahko že tako težko dostopen zaradi takšnih ali drugačnih vzrokov.

Dostojanstvo invalidov se v prvi vrsti kaže v pravici do enakopravne službe. Ne bom iskala razlogov, zakaj invalidi težje dobijo službo kot »navadni« ljudi, saj se mi vseeno zdi, da bi lahko opravljali skoraj vsa dela. Seveda se najdejo tudi dela, ki so težja in neizvedljiva v primeru invalidnosti, a invalidi se zanje niti ne potegujejo ..., kljub temu, da bi marsikatero izmed teh služb z lahkoto opravili, čeravno nekoliko počasneje in okorneje ... Tudi v šolah lahko opazimo podobne zgodbe. Otroci se pogosto ustrašijo in medse ne sprejmejo invalidov. Če iščem vzroke, bi spet omenila neenakost – menijo, da so invalidi počasnejši, sploh če sedijo na invalidskih vozičkih, da niso tako pametni in zabavni ... Ob tem se lahko samo nasmehnem, saj mi tovrstno zavračanje ljudi ni všeč in menim, da je povsem nesprejemljivo za demokratično in sodobno družbo.

Vsi moji naštetih razlogi, ki so zgolj drobec, pa vodijo do izločanja ljudi, ki so drugačni, iz družbe. Vsi zgoraj naštetih razlogi to dejstvo samo povečujejo. In kakšne posledice to pusti na invalidih? Vse bolj se zapirajo vase, upade jim samozavest in veselje do življenja, ki jim sicer pomaga lažje prebroditi dan in pripomore k hitrejšemu okrevanju. Sama vsekakor menim, da ga ni čez DIALOG. Z njimi se

je potrebno pogovarjati, jim svetovati, pomagati in v prvi vrsti tudi prisluhniti, ko povedo, kaj si pravzaprav oni sami želijo.

Saj vsi vemo, kaj pravi slovenski pregovor, ki velikokrat najde mesto tudi pri vzrokih za invalidnost: »Nesreča nikoli ne počiva«. Ne znam si zamisliti svojega sveta na invalidskem vozičku, čeprav sem za trenutek ali dva zaprla oči in se skušala poistovetiti. Prva misel, ki je poskočila v mojih možganih je bila: Ne morem, ne znam, nočem ... In še sreča, da so invalidi ljudje, ki imajo močno željo po življenju, da jim prav ta pomaga, da okrevajo in živijo svoje sanje in uresničujejo cilje, ki so si jih zadali pred ali med invalidnostjo. Za tovrstne odločitve je potrebna tudi velika samozavest, ki nam je vsem od časa do časa primanjkuje, ter pozitivna naravnost. Ne, nočejo biti kot drugi, hočejo biti samo sprejeti.

Vsak od nas bi se moral zavedati svoje sreče, da lahko hodi, da lahko diha, da lahko piše, da lahko govori, da lahko ... Mislim, da ste me razumeli, kaj želim ob tem povedati. Ne norčujmo se iz ljudi, ki karkoli od tega ne morejo storiti, ampak enostavno bodimo LJUDJE in pomagajmo invalidom, ko potrebujejo našo pomoč, da bomo lahko delovali kot skupnost državljanov, ki ima enake pravice in tudi dolžnosti. Na tem svetu namreč ni osebe, ki bi lahko vedela, kako se počuti invalid, če tega ni sama izkusila na lastni koži. Enostavno ... BODIMO LJUDJE!

Žan Onuk

8. r., OŠ Šentjanž pri Dravogradu; mentor: Jernej Bobek

ODNOS DO INVALIDOV – OGLEDALO NAŠE DRUŽBE

Vsako leto se razveselim natečaja na temo invalidov, ko lahko razmišljam o njihovem življenju in vsako leto znova sem vesel, da sam nisem invalid. To ne pomeni, da ne bom invalid že jutri ali kdaj v prihodnje, saj nesreča nikoli ne počiva. Zdravi ljudje bi zato morali večkrat razmišljati o življenju invalidov in njihovih težavah, ki bi jih lahko bilo manj, če bi jim znali prisluhniti.

Prisluhniti še znamo mlajšim invalidom, medtem ko so starejši veliko bolj zapostavljeni. V družini so jim pogosto v napoto, zato morajo v različne zavode ali domove za starejše občane. Tudi širša družba jim ni naklonjena. Invalidi se zelo težko zaposlijo, saj delovnih mest za invalide skorajda ni. S težavami pa se srečujejo na vsakem koraku, saj pogosto ne morejo brez težav preko pločnikov, v trgovine in druge ustanove, ne morejo na avtobus, se zabavati na igriščih ali drugih zabaviščnih prostorih ... Nekateri imajo težave pri hoji, drugi ne slišijo ali ne vidijo, morda ne morejo govoriti in skrbeti zase. Njihove sposobnosti so zmanjšane, zato je njihovo življenje drugačno in ne morejo razvijati svojih interesov in sposobnosti tako, kot bi jih lahko, če bi bili zdravi. Njihovo življenje je pogosto za družbo nekoristno, saj nam le-ta sporoča, da potrebuje zdrave in sposobne ljudi.

Največja ovira pa je za posamezne invalide njihova zunanja podoba, s katero se morajo soočati. Vsak najprej vidi voziček, bergle, očala, spremenjeno zunanost, ne vidi pa njega samega. Težko se opazijo njihove sposobnosti, v ospredju je njihova »nesposobnost«. Resnico o njihovi dejanski sposobnosti težko razumemo.

Nekega dne, ko sem šel skupaj s starši in sestro Anjo v Ljubljano, sem imel tudi sam priložnost spoznati, kako težko se znajdejo invalidi v družbi. V bližini ljubljanske tržnice je Karitas, kamor hodijo ljudje po hrano in obleko. Vrsta je bila kar dolga, ob koncu vrste pa je bil tudi gospod na invalidskem vozičku. Pred vhodom v stavbo je bila visoka stopnica, preko katere ni bilo mogoče z vozičkom. Nemočno je opazoval oviro, ki mu je preprečila vstop v prostore, in s pogledom prosil mimoidoče za pomoč. »Vam lahko kako pomagamo?« sem slišal mamo. »Lepo prosim, paket osnovnih živil bi rad dvignil,« je poprosil. Mama je vstopila v prostore, mi pa smo malo pokramljali z gospodom. Potožil nam je, kako hudo je, če si odvisen od pomoči drugih. V kotičku oči se mu je zasvetila solza. »Še to, kar bi lahko zmogel sam, mi je onemogočeno,« je potarnal. »Še vedno je večina prostorov nedostopna za invalidske vozičke. Sodobne in novozgrajene stavbe imajo dostope, vendar v teh stavbah nimam kaj iskati.« Pogledal sem očeta, ki je lahko le nemo pritrdil. Na pragu se je pokazala mama s paketom in mu ga položila v naročje. Na njegovem obrazu je zasijal nasmeh. »Kam pa ste sedaj namenjeni? Boste zmogli pot do doma?« je povprašal oče. »Na koncu stare cukrarne živim v pritlični sobici. Hvala, sedaj bo šlo.« Prijel je za kolesa svojega vozička in jih pognal po pločniku.

V tišini smo nadaljevali pot, še vedno sem imel pred očmi gospoda na vozičku. »Zakaj mu nihče ne pomaga? Ali

nima sorodnikov ali prijateljev?« sem vprašal mamo. »Ne vemo, kaj vse se mu je v življenju že zgodilo. Zagotovo pa ni invalidnost njegova edina težava,« mi je odgovorila mama. »Če vidiš, da kdo potrebuje pomoč, mu moraš vedno pomagati, saj nikoli ne veš, kdaj jo boš potreboval ti,« me je še podučila.

Ta stavek mi je dobro poznan, saj mi tako govori tudi dedek, ki je tudi invalid in mu zato vedno pomagamo, predvsem pa skrbimo, da ni nikoli osamljen. Verjetno pa tako ne razmišljajo vsi, saj je veliko invalidov v naši družbi osamljenih in zapostavljenih. Zanje nimamo časa in se raje ukvarjamo s svojimi težavami, ki so zagotovo manjše kot njihove. Če bi znali upoštevati in spoštovati tudi njihove želje, bi bilo tudi naše življenje lepše.

Odnos do invalidov je res ogledalo naše družbe, samo pogledati moramo vanj.

Janja Kraker

9. r., OŠ Radlje ob Dravi, POŠ Remšnik; mentorica: Valerija Tertinek

INVALID – ODNOS DO INVALIDOV

Težko stopi čez stopnico,
ali sploh čez njo ne more,
težko v avto se susede,
ali pa se brez pomoči
sploh ne more.

To težave so vsakdanje,
malenkost vsaka je ovira.
V srcu sijejo mu sanje,
oh, kaj vse dal bi zanje.
Zato človek naj večkrat se zamisli,
da nekdo je v veliki stiski.
Roko mu zdaj podaj,
ne oziraj se nazaj.
Naj ne bo v usodi sam,
ki naložilo mu jo je življenje.
Naj čuti, da roko mu rad podaš,
da življenje ni samo trpljenje.
Stisk roke tuje,
namreč čudežno deluje.

Saj že jutri lahko se ti zgodi,
da usoda žalost na obraz nariše ti.
Takrat želel boš, da nekdo ti roko poda
in srčno te rad ima.

Barbara Spital

8. r., OŠ Šoštanj; mentorica: Sonja Bric

BOLEČINA, KI NE MINE

»Oh, ne bom mogla, zelo se mi že mudi s seminarso, je pa še niti začela nisem pripravljati!« sem odgovorila na Tejino vprašanje, če grem jutri z njo na plažo. Teja je moja najboljša prijateljica, skupaj sva že od samega začetka. Občutek imava, kot da sva se rodili skupaj. Jaz pa sem Monika. Skupaj sva običajni najstnici, ki hrepenita po lepih, ravno prav zaobljenih telesih in zapeljivih tipčkih. Pa saj ne da sva debeli, kakšen kilogramček bi pa vsaka še rada izgubila. No, dovolj o tem. V glavnem, tisti trenutek sem vedela samo to, da me bo moja učiteljica za fiziko »ubila«, če ne naredim seminarske, saj sem zamujala po moje že kakšen mesec. Do zdaj se je verjetno zadrževala s svojimi filozofskimi govori, saj je vedela, da mi veliko časa vzame glasbena šola, ampak ne bo se dolgo. Čeprav sem si že vse pripravila, da bi začela s seminarso, mi je zadišala plaža in slano morje. Hmmm!

»Halo, Teja? Monika tukaj, za na plažo sva zmenjeni, jutri ob enih!«

»Hahaha, se mi je zdelo, da tega ne boš kar tako izpustila.«

Ko sva končali pogovor, sem le poiskala nekaj podatkov za seminarso, ampak res samo nekaj, in se odpravila spat, saj je bila ura že krepko čez polnoč.

Brrrrrrrr ... Joj, ta preklemska budilka, kaj bi dala, da ne bi obstajala ... Kaj bi dala, da šola ne bi obstajala. Ampak kar je, je. Čez kakšnih deset minut sem vstala in se odpravila v kopalnico, kjer preždim vsako jutro najmanj dvajset minut. In ko sem vsa naličena in nadišavljena prišla ven, sem ugotovila, da se je avtobus že odpeljal izpred moje hiše. Stekla sem v kuhinjo in mamo »na kolenih« prosila, da me odpelje v šolo.

»Si spet zamudila bus?« je prihitela k meni Teja.

Stali sva sredi avle in vsi so se prerivali mimo naju. Nisem bila ravno navdušena, ko je vsak drugi fant pozdravil Tejo, mene pa skoraj nobeden. Če pa že, so bili to sami takšni z očali in puloverčki. In zakaj je temu tako? Teja je brezskrbna športnica, zabavna in blablabla ..., jaz pa znam biti zelo zatežen človek. Ravno ko sem ji hotela pritrčiti v eni od njenih trditev, je zazvonil zvonec in hitro sva odšli proti učilnici za tehniko, kjer naj bi imeli dve uri pouka, nato pa cel dan prosto.

Končno konec! Ti dve uri sta se pa res vlekli. S Tejo sva se odpravili na plažo. Jasno, da sva si obe naredili najbolj drzne kopalke, ki več pokažejo kot skrijejo, in če bi priznali, sva imeli tudi kar nekaj pokazati. Odšli sva na pomol ter se tam nastavili sončnim žarkom. Teja je kar naenkrat spregovorila:

»Monika, poglej, fantje na vidiku, brez kakršnekoli punce! Dajva jih obkoliti!«

In res je prihajala k nama skupina zelo čednih fantov. Kar brez sramu sva stopili do njih. Bilo so zelo družabni in hitro smo se »zaštekali«. Ni bilo potrebno veliko časa, da smo se začeli zelo zabavati, skakati v vodo, se potapljati in tako naprej. Čez kake tri ure so fantje priredili nekakšno tekmovanje. Vsi na pomolu so se zbrali okrog nas in fantje so dajali navodila.

»Ko skočiš s pomola, narediš najbolj noro akrobacijo in potem čimbolj elegantno pristaneš v vodi.«

Joooj, kako je bilo zabavno! In kako so bili vsi spretni! Naenkrat pa k meni pristopi nekdo iz skupine. Ime mu je bilo Nik.

»Kaj ti ne boš skočila?«

»Am, ne, rajši ne, nisem tako spretna!«

»Pa saj za to ti pa res ni treba biti spreten, samo skočiš in hitro premakneš en del telesa in že zgleda fenomenalno. Poglej!«

Pognal se je in res dvignil samo desno roko in levo nogo ter izginil v vodi. Ko je prišel ven, je požel bučen aplavz. Pristopil je spet k meni, me malo za šalo poškopril in rekel:

»Daj no, če skočiš, te povabim na pijačo!«

Ob tem se je nagajivo nasmehnil. Bil je tako očarljiv, da me je kar odneslo proti koncu pomola. In skok in potem nekakšen gib in potem okoli mene voda. Odplavala sem navzgor, kjer sem upala na zrak. In res! Zajela sem ga z vsemi pljuči, ob tem pa sem slišala aplavz. Čez nekaj časa sem ugotovila, da je bil namenjen meni. Ko sem spet prišla na pomol, je Nik prihitel k meni in rekel:

»Saj bi te vseeno povabil, tudi če ne bi skočila.«

Jaz pa v zadregi: »Vredno je bilo poskusiti!«

Prijel me je za roko in odpeljal h gruči ljudi. Iskala sem Tejo, a je nisem našla. Verjetno je odšla kam s katerim od fantov. Takrat pa so vsi zavpili. Od neznano kod so se znašle na pomolu alkoholne pijače. Vsi so odhiteli k tistemu mestu, vključno z mano. Priznati moram, da rada pijem. In tako smo pili, pili in pili, da smo bili kmalu že vsi v rožicah. In takrat me je zagrabilo ...

»Žurkaaaaaa!«

Zaslišala sem svoj glas. Pognala sem se, skočila, se obrnila na glavo ...

Bolečina, nato tema.

Marina Pevec, 7. r., OŠ Šmarje pri Jelšah, POŠ Kristan Vrh; mentor: Jože Božiček

»Pa kaj jo je zagrabilo?! Ona ni takšna.«

»Razumeti morate, da je v problematičnih letih in da se takrat lahko zgodi marsikaj.«

»Ampak zakaj ravno ona? Zakaj ne kdo drug? Zakaj se je njej uničilo življenje? Priznati moram, da bi rajši videla, da umre, kot da je paralizirana.«

Kdo je paraliziran? Čakaj, kaj pa je že to? Nooo, možgani, kaj pa vam je, zakaj se ne morete spomniti, kaj je to.

»Gospa Kumer, mislim, da se prebuja.«

Gospa Kumer? Je to mogoče moja mama?

»Neee, kako ji naj pojasnim?«

Pa kaj za vraga se dogaja? S težavo sem odprla oči in poleg sebe zagledala zdravnika in mamo. Sem morda v ... Čakaj, kje sem že? Kako se temu reče? Napenjala sem možgane, pa se nisem mogla spomniti. Od jeze sem zakričala, tako da se je mama kar zdrznila.

»Ljubica, kaj pa je?«

»Kje sem? Zakaj sem tu?« sem paničarila.

Mama je pogledala zdravnika, vzdihnila in začela pripovedovati.

»V bolnišnici si, Monika. Kaj delaš tukaj? To je tvoja krivda, morala bi se obnašati bolj zrelo. Menda si se napila in nato skočila s pomola ... v plitvo vodo. Tvoji prijatelji so kričali za tabo, da ne skači, pa jih menda nisi poslušala. Čakali so, da se prikažeš iz vode, a te ni bilo. Nato te je nekdo šel iskat in našel je tvoje negibno telo. Vsi so mislili, da si mrtva, zato so bedaki poklicali pogrebno službo namesto zdravnika ... in če bi ga poklicali pravi čas, bi še mogoče ..., bi še mogoče hodila ...«

Gledala sem mamo in v tistem trenutku se mi je v glavi odvilo vse. Do skoka. Hkrati sem se spomnila tudi, kaj pomeni beseda paraliziran. Zakričala sem še močneje kot prej in hotela tolči po postelji z vsemi udi, a nog nisem mogla premakniti niti za milimeter. Takrat sem začutila strah, ogromno praznino, ki je zevala v moji ... aaaa ...

»Zakaj se ne morem spomniti besed, zakaaaaaj?« sem nemo spraševala z očmi vse okoli sebe.

Zdravnik je poklical sestre in ena od njih me je močno prijela ter me z nečim pičila v kožo. Postala sem zaspana, tako zelo zaspana, da sem malo zadremala.

Odprla sem oči. Vse je bilo tiho. Razgledala sem se naokoli in na zofah v bolniški sobi so spali mama, ati in ...

»Živjo!« se je nasmejala Teja.

»Kaj se dogaja z mano?« sem kar brez pozdrava vprašala.

»Sicer ti ne bi smela povedati, ampak moram, ker ne zdržim več.«

Globoko me je pogledala v oči in začela.

»Paralizirana si in ... imaš težave s spominom. Menda si se močno udarila v neko skalo v morju in zaradi tega boš večkrat imela težave, ker se ne boš spomnila določenih besed.«

Nisem mogla verjeti, le strmela sem vanjo.

Nemogoče, pa saj se vendar spomnim vseh besed ... Pa kaj govorim? Nima smisla, da se slepim. Uničila sem si življenje in tega sem jaz kriva. Jaz, jaz in še enkrat jaz. V tistem trenutku sta se zbudila starša. Pogledala sta Tejo, ona pa jima je pokimala. Začela sem:

»Grozen otrok sem. Sploh ne vem, kaj še počnem na tem svetu. Sploh si ne zaslužim živeti!«

»Ne govori neumnosti. Ti si nekaj najlepšega v najinem življenju in zaobljubila sva se, da svojemu otroku omogočiva čim bolj normalno življenje, kar se da. In tega se bova držala. Glavo gor in pogumno stopaj naprej v svoje življenje.«

»Ja, misliš: pogumno vozi naprej v svoje življenje?«

»Daj no daj, voziček ni nikakršna ovira.«

Čez nekaj mesecev sem na lastni koži občutila, da je to ogromna ovira ... Skoraj nikamor ne morem, saj v našem mestecu ni nič urejeno za invalide. In kaj lahko počnem? Sedim lahko doma v tem trapastem vozičku in gledam predse. Tega, kakšne stvari so se dogajale, ko sem zapuščala bolnišnico, in vsega drugega nočem pripovedovati, ker je zame preveč boleče. Ne, nisem se sprijaznila. Nikakor ne. Vsak dan vase potočim na milijone solz. Vsi okoli mene me bodrijo, a to delajo samo zato, ker se jim smilim. In jaz tega nočem! Želim nazaj svoje normalno življenje. Življenje, ko sem lahko skakala okoli, ko sem lahko bila srečna, ko sem vsako jutro z veseljem pozdravila. Ne pa zdaj, ko dan za dnem poslušam le bodrilne besede, ki mi le še bolj zamorijo dan. Res je, na svoje življenje zdaj gledam drugače. Iz drugega zornega kota, iz druge perspektive. Spoznala sem, kako kruto je življenje do nas, invalidov, ki si le želimo normalno življenje, ki hočemo, da bi kaj lahko storili sami. Blagor vsem tistim, ki so kljub invalidnosti dovolj močni, da lahko v svojem življenju vidijo neko luč, ki jim sveti. Jaz tega ne morem. Moje življenje se je z mojo nesrečo zaključilo.

Kdo ve, mogoče bom pa nekoč še lahko ljubila kakšen trenutek življenja. A mislim, da nimam dovolj moči, niti se nočem potruditi za svoj boljši jutri. Upam pa, da bom nekoč našla nekoga, ki me bo spoštoval in me bodril z dejanji, ne le s spodbudnimi besedami.

Maja Vodušek

9. r., OŠ Šmarje pri Jelšah; mentorica: Darinka Seničar

VČASIH JE HUDO

Če bi me vprašali, kako sem, bi najbrž odgovorila: »Grozno, nihče me ne razume!« Nasmehnil bi se in rekli: »Težavna najstnica, starši se mi prav smilijo.« Vem, da se sliši neumno, ampak mladi mnogokrat mislimo, da smo na svetu sami, da imamo največje probleme, da nas nihče ne razume. Joj, moja simpatija me niti ne pogleda, grozno, s fantom sva se razšla, nihče me ne opazi ... Takšni problemi nam v teh časih predstavljajo grozljive muke. Seveda so tako veliki, da se nam včasih zdi čudno, da nas nihče ne opazi, ko klonemo pod njihovo težo. Pritiskajo nas ob tla. Seveda nikomur ne dopustimo, da bi nam pomagal. Sami jih poglobljamo in se smilimo sami sebi.

V resnici pa to sploh ni tako hudo. Če so mladost preživeli odrasli, jo bomo tudi mi. Tisti, ki imajo pravico tarnati nad življenjem, so invalidi!

Strašno bi bilo, če bi si poškodovala hrbtenico. Ne znam si predstavljati, kako bi živela, če bi postala invalidna. Sem pripravljena na tak scenarij? Odgovor je NE. Po moje nihče ni pripravljen na to in si tega tudi ne želi. Invalidnost te doleti kot strela z jasnega. Že padec je lahko usoden. Okrevanje in navajanje na invalidski voziček sta lahko zelo mučna. Hudo je, da ne moreš hoditi, ampak se moraš okrog prevažati. Doživljaš šok za šokom, presenečenje za presenečenjem, čeprav na koncu najbrž ugotoviš, da življenje ni tako grozno. S te strašne avanture se vračaš močnejši, lahko pa tudi šibkejši, sirota za življenje, ki bi naj bogatilo. Gre za poseben izziv življenja, ki ga je treba premagati. Če si med prvimi in zaživiš na novo, še neka-ko gre, če te pa usoda pahne v obup, se ti svet potemni, misel zastane in prej svetlo in prostrano okolje se zoži na najmanjšo možno mero.

Kot prostovoljka v domu ostarelih v Šmarju pri Jelšah vam povem, da jim na začetku ni lahko. Gospa, s katero preživljam torkove popoldneve, je na invalidskem vozičku. Zaradi bunkice na nogi, ki se ji je hitro širila, so ji morali amputirati nogo. Ko sem jo vprašala, kaj se ji je zgodi-

lo, mi je potrpežljivo in s solzami v očeh povedala svojo zgodbo. Teško ji je bilo in vem, da si je olajšala dušo, ko je poklepetala z menoj. Vem pa tudi, da se je to njeno breme naselilo vame in želim, da bi tudi jaz našla moč v sebi in se bila zmožna soočiti s težavami, ki so na mojo srečo nič v primerjavi z njenimi.

Ljudje, ki se že rodijo kot invalidi, so lahko tudi geniji na določenih področjih. Nekateri znajo risati z usti, drugi so izjemno požrtvovalni. Neki ameriški znanstvenik invalid je napisal več knjig o nastanku našega planeta in značilnostih le-tega. Ker njegovi možgani ne potrebujejo prostora za predel gibanja, je ostalo v njih dovolj življenja in nam kažejo pot prostora za znanje. Ker so malo drugačni od nas, so nekaj posebnega. Dajejo nam voljo, da še v tako nemogočih pogojih ostanemo in smo. Čeprav smo različni, smo si hkrati tudi podobni. Vsi smo ljudje s pravicami in dolžnostmi. Spoštujmo to in (p)ostanimo prijatelji.

Rudi Breznik

7. a, OŠ Muta; mentorica: Franja Razdevšek

PESEM INVALIDA

Ne pustite mi trpeti,
pustite mi živeti.
Res da sem drugačen,
za nekatere celo popačen.

Nisem sam izbiral usode,
usoda je izbrala mene.
Ne obsojajte me.
Ne pustite mi trpeti,
pustite mi živeti.

Janja Avsenik

3. AV, Srednja šola Jesenice; mentorica: Renata Stare

INVALIDI – VEČ KOT NAVADNI LJUDJE

Invalidi so posebni ljudje, ki jim lahko življenje ni bilo podarjeno. Drugi jih ne jemljejo resno in jih imajo za nedorasle otroke. To pa še zdaleč ne drži. Invalidi so lahko duševno v popolnoma normalnem razvoju in dojemajo okolico enako kot vsi ostali ljudje, prizadeti so le telesno. In njihov videz sproži pri drugih drugačno mišljenje. Jih narobe usmeri. S tem človeka zapečatijo glede na njihovo zunanost, ki se lahko bistveno ločuje od njegovih čustev. Še vedno preveč ocenjujemo videz in premalo notranjost človeka.

Invalidi so ljudje, ki slej ko prej sprejmejo svojo drugačnost in z njo zaživijo. Mnogi si želijo živeti kot navadni ljudje. Borijo se z večjo trmo in vnemo. Sodelujejo pri raznih dejavnostih, namenjenih invalidom. Rastejo čustveno in gibalno. Svoje sposobnosti raziskovalno stopnjujejo. Iščejo svoje meje. Le redki se smilijo sami sebi in prehitro obupajo nad seboj in svojo drugačnostjo. Ne pustijo se motiti in spodbuhati. Vdajo se v nesrečno usodo.

Invalidnost je lahko posledica nepremišljenih, nesrečnih trenutkov. Dana ti je in je ne moreš zavrniti ali ne sprejeti, jo zamenjati. Če si že od rojstva brez možnosti in predan takemu življenju, ti je lažje, ker ne poznaš »popolnega življenja«, ker tega nikoli nisi izkusil. Težko si predstavljaš, česar še nisi izkusil, živel. Zato so normalno rojeni ljudje in kasneje nastali invalidi v težji situaciji, ker se morajo iz svojega normalnega življenja in vsakdana prilagajati in se navaditi na novo nastale spremembe. Trpljenje oz. nemoč je bistveno večja, saj so že izkusili moč večje gibljivosti brez pomanjkljivosti. Težje se bodo privadili na omejitve. Teh imajo nekateri več, eni pa manj. Nekateri se jim vidijo, druge ne.

Večina družbe na invalide gleda kot na neenakopravne so-ljudi, vendar to ni res. Vsi smo drugačni in vsi enakopravni. Ni važno, koliko si star, si mlad ali zguba, velik ali majhen, bogat ali reven, suh ali debel ... Vsi smo le ljudje, zato je pomoč sočloveku še kako pomembna, iskana, spoštovana in cenjena. Vsi imamo enake pravice, invalidi še več. Ti posebni ljudje so nam kot sončni žarek. Dajejo nam upanje, optimizem in vero »ob naših težkih trenutkih«. Razsvetlijo lahko notranjost in dušo človeka. Marsičesa se lahko naučimo od njih; pridobimo spoznanja o čustveni inteligenci, ki jih ne da nobena šola, fakulteta ... Invalidi nas obogatijo s pozitivnimi in koristnimi izkušnjami, ki ti lahko spremenijo razmišljanje, pogled na svet ter vrstni red tvojih vrednot. Zato izkušnje, trenutke, ki jih doživiš z drugačnimi ljudmi, ne spreglej, ampak jih sprejmi kot diplomo, ki ti je odprla še več možnosti, še več vrat v življenju.

Invalidi nikoli niso sami. Za njimi stoji družina, prijatelji ali pa razne organizacije po državi, svetu, ki podpirajo »drugačne« ljudi, ljudi s težavami, problemi, skrbmi, v stiski, z različnimi boleznimi itd. Dandanes je popularna dobrotelost. In vedno bolj se reklamira. Če se le da, si pomagajmo, saj boš le ob veselju drugih lahko tudi sam iskreno in pošteno prišel do svoje lastne sreče. Bodimo prijatelji drug drugemu. Nikoli ne veš, kdaj boš sam rabil pomoč in prijatelja. Lahko samo nekoga, da se boš z njim pogovoril ali da ti bo stal ob strani.

Nekateri gledajo na invalide zaničljivo in posmehljivo, vendar je to nizkotno dejanje. Nikdar nisi povsem varen in niti sama možnost, da invalid postaneš sam, ti ni odvzeta. Svoje življenje bi morali vsak trenutek varovati kot največji in najbogatejši zaklad, ki smo ga brezpogojno prejeli. Dokler nečesa ne izgubiš, se sploh ne zavedaš, da si to imel. Šele ko ostaneš brez tega, opaziš njegovo pomembnost in funkcijo.

Sergej Pečecnik

6. r., OŠ Radlje ob Dravi, POŠ Remšnik; mentorica: Valerija Tertinek

INVALIDI – VEČ KOT NAVADNI LJUDJE

»Ostati mora v bolnišnici,« je rekel zdravnik. Oblekli so me v modro črtasto pižamo in me odpeljali v sobo, kjer je že ležal neki fant. Po licu so mi tekle velike solze in v grlu sem imel velik cmok. Fant je opazil mojo tesnobo, zato se je začel pogovarjati z mano.

Ko sva se tako nekaj časa pogovarjala, sem mu predlagal, da se usedeva za mizo in se tam kaj igrava. Fant se je nehal smejeti in me žalostno pogledal ter povedal, da ne more vstati. Začudil sem se in mu postavljajl neumna vprašanja. Povedal mi je, da ne more hoditi, ker je hrom od pasu navzdol. »Hrom,« sem kriknil. Po vsem telesu me je zmrazilo. Mislim sem si: »Jaz jočem zaradi preiskav, fant v tej postelji pa ne more niti vstati. Prosil me je, če mu pomagam, da se usede na voziček. Toda jaz se nisem mogel premakniti. Sedel sem na postelji kakor okamenel. Fant je pritisnil na zvonec in kmalu je v sobo prišla sestra, ki mu je pomagala. Fant se je zapeljal k mizi, se nasmehnul in me povabil k sebi. »No, pa se igrava,« je dejal. Igrala

sva se, sestavljala lego kocke, se smejala. »Veš, jaz treniram nogomet,« sem se pohvalil. »Nogomet,« je dejal. Oči so se mu kar zasvetile. Kmalu pa je njegov pogled postal žalosten in prazen. Ko sem opazil njegovo žalost, sem se mu opravičil zaradi svoje nepremišljenosti. Fant pa mi je povedal, da se je tega že navadil, pa čeprav ga to vedno znova prizadene.

Odprla so se vrata. V sobo je stopil neki moški, ki je v rokah držal kuverto. Fantu je povedal, da je zmagal na likovnem natečaju in da so ga povabili v tujino. Odpeljal ga je skozi vrata. Ko sta se vrnila, je Mateja, tako je bilo fantu ime, položil v posteljo, sam pa odšel. Matej mi je povedal, da je bil to njegov oče in da je sam sodeloval na likovnem tekmovanju in da bo čez nekaj dni odpotoval po nagrado. Mateju sem čestital. Bil sem vesel za njegov uspeh. Prišle so sestre, ugasnile luči, zaželele lahko noč in zaprle vrata.

Vse dokler nisem zaspal, sem razmišljal, le kako je to uspelo fantu, ki je prikovan na voziček. Pozno v noč sem prišel do zaključka, da ima vsak človek v sebi nekaj, kar mu daje moč za življenje, za kar mora živeti in za kar se mora truditi.

Jožica Tacer

8. r., OŠ Radlje ob Dravi, POŠ Remšnik; mentorica: Valerija Tertinek

INVALIDI – VEČ KOT NAVADNI LJUDJE

Ko vprašala sem invalida,
kako je biti tak, kot je,
dobila sem odgovor,
ki me presenetil je.

Rekel je, da mu je čisto lahko,
saj počasi se privadiš.
Čeprav na začetku zelo je hudo,
čez leta na vse, kar je bilo, pozabiš.

»Ko postal sem invalid, sem mislil,
da je življenje konec.
A kmalu sem spoznal,
da ne smeš metati vsega v isti lonec.

Sprejel usodo sem življenja,
v njej videl nisem več trpljenja.
Invalidnost zame ni več poraz,
zdaj nasmeh krasi obraz.

Čeprav ujet v invalidno sem telo, mi vsi govorijo:
'Iz tebe še nekaj bo'.

Saj veselo na harmoniko igram,
z glasbo žalost poteptam.

Z invalidnostjo odkril nesluten sem dar,
ki meni veliko je mar.

Zato sem sprejel to kot velik izziv,
ki do konca življenja mi bo dneve krasil.«

Tara Križnik, 2. r., OŠ Žalec, POŠ Gotovlje; mentorica: Zdenka Virant

Zoja Pogorelc, 2. r., OŠ Radlje ob Dravi; mentorica: Monika Ravnjak

Karolina Gajšek, 5. r., OŠ Milojke Štrukelj Nova Gorica; mentorica: Ada Velikonja

Sandra Zavratnik

8. r., OŠ Radlje ob Dravi, POŠ Remšnik; mentorica: Valerija Tertinek

ODNOS DO INVALIDOV

Nekega dne, ko se je dan prevesil v večer, sem se odločila, da grem na daljši sprehod, da si zbistrim svoje misli in odmislim naporen dan, ki je bil za mano. Občudovala sem lepoto narave, vendar je moje občudovanje nenehno prekinjal vrvež avtomobilov, ki so z veliko hitrostjo švigali mimo mene.

Naenkrat je hrupno življenje na cesti utihnilo. Slišal se je samo silovit pok in pogled se mi je ustavil na človeku, ki je obležal na cesti. Zmrazilo me je. Kriknila sem od strahu, ko sem zagledala njegovo krvavečo nogo. Od silnih bolečin mu je stopil pot na čelo. Zmedena, s solzami v očeh, sem pristopila. Neka notranja, humana podzavest mi je nehote narekovala in prišepetavala, naj pomagam. Poklicala sem reševalce. Ti so se takoj odzvali na klic. Za njimi so se pripeljali tudi policisti. Ugotovili so, da je ponesrečenca z bilo vozilo in da je povzročitelj nesreče pobegnil. Zgrozila sem se. Takrat je človeška humanost, s katero se tako radi ponašamo, zatajila. Zatajila v nepravem trenutku. V tistem trenutku sem zgubila vero in zaupanje v soljudi. Iz globokega razmišljanja me je predramil zvok sirene. Ponesrečenca so odpeljali v bližnjo bolnišnico. Pomahala sem mu v slovo in čutila sem, da je v moje življenje stopila še ena oseba, za katero mi bo vedno mar, na katero bom večkrat pomislila in z njo ohranila stike.

Občutki so postali resničnost. Preživel je operacijo. Žal pa mu takojšnja pomoč ni rešila noge. Več mesecev je preživel v rehabilitacijskem centru za invalide. Tam se je naučil sprejeti nov način življenja in gibanja. Na žalost je ostal invalid, priklenjen na invalidski voziček. Opustiti je moral svoj poklic ter se upokojiti. Slutila sem, da se bova še srečala. In res. Odločila sem se, da ga nekega dne obiščem. Med nama se je stkala trdna prijateljska vez. Na centru so mu ponudili sodelovanje v invalidski košarkaški ekipi. Vložil je veliko truda v to, a danes je uspešen košarkar na invalidskem vozičku. Spodbujala sem ga, ga tolažila v težkih trenutkih in danes je srečen.

Življenje sestavljajo vzponi in padci in veličina življenja ni v tem, da nikoli ne padeš, temveč da se po padcu pobereš in greš pogumno naprej.

Rok Zorman

7. c, OŠ Neznanih talcev Dravograd; mentorica: Irena Kašman

INVALIDI IN PROSTI ČAS

Nekoč se je rodil deček, ki ni imel nog. Skoraj celo življenje je preživel na invalidskem vozičku. Njegova velika želja je bila, da bi lahko hodil. Želel si je postati športnik. Bil je zelo žalosten, saj je lahko počel le malo stvari. Bil je odličen učenec, v prostem času pa je dosti gledal televizijo in delal na računalniku. Z velikim veseljem je gledal posnetke z olimpijskih iger.

Ko je bil že odrasel, si je izdelal umetne noge, kot je to videl na internetu. Izdeloval jih je nekaj let. Nekega dne pa se je odločil, da jih bo končno lahko preizkusil. Najprej je velikokrat padel in se s težavo pobral. Ampak je imel zelo veliko željo, da bi shodil, in je poizkušal tako dolgo, dokler se ni naučil hoditi. Ker je lahko hodil, je bil zelo srečen. Vsak dan je šel na sprehod v park. Nekega dne pa si je zaželel, da bi se lahko začel ukvarjati s športom. Začel je tekati. Bil je zelo odločen in je zato postal zelo hiter tekač. Po televiziji je slišal, da obstajajo tudi olimpijske igre za invalide. Nastopa na njih si je že od nekdaj želel. Začel je s treningi. Vsak dan je pretekel več kilometrov. In naslednje leto je odšel na tekmovanje v teku. To tekmovanje je bilo v njegovem domačem kraju. Zmagal je. Prijavili so ga na paraolimpijske igre. Tudi tam je dosegel odlične rezultate, zmagal je. Dve leti zapored je bil zmagovalec. Organizatorji so ga čez nekaj let prijavi na prave olimpijske igre, saj je na tistih za invalide vedno zmagal, ker je dosegal skoraj boljše rezultate kakor ljudje, ki niso invalidi. Pripravljal se je na to tekmovanje. Nekega dne se mu je med treningom zlomila umetna noga. To, da bi nastopil na olimpijskih igrah, je bila njegova velika želja, ker pa je dobil priložnost, da se mu sanje uresničijo, se je odločil, da si bo izdelal novo nogo, s katero bo lažje tekel. Tisto leto ni mogel nastopiti, saj je moral izdelati novo nogo. Zato pa je nastopil štiri leta kasneje. Vsi ljudje so ga že pred tekmo občudovali, ker je bil zelo pogumen in odločen. Po njegovem doseženem prvem mestu pa so vsi umolknili, ker niso pričakovali, da lahko doseže tako dober rezultat v teku. Prejel je zelo veliko nagrado. S to nagrado si je kupil nove noge.

Postal je zelo slaven človek. Ljudem je kasneje pripovedoval o pogumu, vztrajnosti in tem, kako je v nesreči našel smisel svojega življenja.

Andre Villalba, 4. r., OŠ Milojke Štrukelj Nova Gorica; mentorica: Mirjam Vuga

Meta Horvat, Ajda Janežič, Nika Bavdek, Tina Cvetek, 4. l., Srednja šola Jesenice; mentorica: Metka Žnidar

Kaja Senica

9. a, OŠ Franja Goloba Prevalje; mentorica: Marija Eremut

INVALIDI – VEČ KOT NAVADNI LJUDJE

Pred leti, ko sem bila še majhna, je v domu za ostarele živel moj praded, ki je bil invalid. Velikokrat sva mu šli z babico na obisk. Enkrat pa sem ga vprašala, kako je postal invalid. In začel mi je pripovedovati:

»Ko sem bil še mlad, sem imel veliko energije, zato sem se ukvarjal z veliko športi. To početje mi je bilo v veselje. Bil sem v vsemogočih ligah. Še danes imam veliko medalj.

Nekega dne pa smo se z nogometno ekipo peljali na tekmo, mislim da v Avstrijo. Tam naj bi bili en teden, saj je bilo svetovno prvenstvo v nogometu. Imeli smo tri tekme, v ponedeljek, sredo in soboto, zato nismo hodili nazaj v Slovenijo, ampak smo prespali kar v Avstriji. Zjutraj smo imeli treninge, popoldne pa smo imeli prosto. Mi, fantje, smo hodili po nočnih klubih in se zabavali, popivali in veliko plesali. Zjutraj smo zamujali na treninge in vse tekme izgubili. Trener je bil zelo jezen na nas. Še danes se spominjam, kako je kričal in nas zmerjal, kajti takrat je bilo to dovoljeno, da so trenerji kričali in nas zmerjali.

Ko pa je bilo konec tekem, smo se odpravili v največji lokal v Avstriji. Ker pa smo bili že polnoletni, smo se vozili sami. Takrat, se spominjam, sem se peljal domov skupaj z najboljšim prijateljem, ki je bil tudi moj sosed. Domov sva se vozila počasi oziroma normalno po predpisih. Naenkrat pa vidim pred sabo dvojico rumenih luči, naprej pa se ne spominjam. Zbudil sem se v bolnišnici, kjer so mi povedali, da je moj najboljši prijatelj umrl. Nato sem hotel vstati, da bi ga šel pogledat, ampak nisem mogel. Nato sem začel kričati, prišli so zdravniki, in me začeli pregledovati. Nisem čutil nog. Bolj ko sem se trudil, manj sem čutil. Domov so me pripeljali na vozičku.

Znašel sem se v popolnoma drugačnem svetu. Lahke stvari so postale težke. Prej sem doma veliko delal, saj smo živeli na kmetiji, kjer je bilo pet otrok, a sem bil edini fant. Ko pa je umrl moj oče, se je vse obrnilo na glavo. Nihče drug ni mogel opravljati težkih del, ki sva jih prej opravljala z očetom. Mama je prodala kmetijo in živino, nama pa kupila veliko hišo v naselju.

V tistem naselju je bilo veliko lepih punc. Ker pa sem bil invalid, se ni nobena zmenila zame, saj nisem mogel hoditi na zabave in v diskoteke kot ostali fantje moje starosti. Počutil sem se zelo osamljenega in začel sem se ukvarjati z veliko dejavnostmi za invalide. Tam pa so bile tudi prostovoljke, ki so nam pomagale pri različnih zadevah. Zaljubil sem se v skoraj najlepšo punco na gimnaziji, zato nisem imel veliko upanja. Nekega dne pa je pristopila do mene in me povabila na kavo v bližnji bar. Tako sva se začela spoznavati in postala sva par. Čez šest let sva se poročila in dobila dva izjemna otroka, ki sva ju imela zelo, zelo rada. Pred tremi leti pa je žena umrla in so me dali v dom za ostarele, kjer zelo lepo skrbijo zame. Vsi so prijazni in mi pomagajo, imamo veliko dejavnosti za invalide, saj ne moremo početi vsega.

Življenje invalidov je veliko težje kot normalno življenje. Prej mi je bilo to, da sem igral nogomet in se ukvarjal z ostalimi športi, čisto normalno in da vzameš knjigo s police je vsakemu vsakodnevno. Ampak invalidom ni lahko, celo hišo moraš prilagoditi, vse moraš postaviti na nižjo višino, skratka, je zelo zahtevno.«

S tem obiskom pradeda in vprašanjem, kako je postal invalid, sem spoznala, da so invalidi več kot navadni ljudje. Od tedaj naprej jih veliko bolj spoštujem in jih zelo občudujem, kako zmorejo vse to.

Sara Kramar

2. b, Gimnazija Brežice; mentorica: Marjana Milekić

INVALIDI – VEČ KOT NAVADNI LJUDJE

Stopam po sprehajalni poti v bližnjem parku. Listi že počasi rumenijo, saj prihaja jesen. Opazim tudi nekaj odtenkov rdeče in oranžne. Zaradi muk pomladi in poletja zadnje dni odpadajo in se pri tem v zraku poigravajo z vetrom. Nisem edina, ki takole preživlja enega izmed zadnjih sončnih dnevov. Mimo mene priteče zagret tekač, ki v zavidljivem tempu stopnjuje svoj korak, dokler ne izgine iz mojega vidnega polja. Drugi, predvsem starejši, se sprehajajo po polžje in se nasmihajo mimoidočim. Njihov ritem je počasnejši, saj so utrujeni od preteklih let. Kaj pa jaz? Moj korak je miren in sproščen. V nem je začutiti breme obveznosti, vendar obenem tudi veliko količino energije, ki jo premorem. Mlada sem, pred mano je še vrsta let in misel na to mi požene kri po žilah.

Sprehajalna pot se konča z ozkim gozdčikom, vrnem se v resničnost. Proti meni se že odpira pogled na mesto, kjer je moč opaziti mestni vrvež. Hrup in megla mi zameglita pogled, vendar v daljavi opazim desetletnega fanta, ki živi v istem bloku kot jaz. Čeprav sva sostanovalca, njegovega imena ne poznam. V moje misli je ujet predvsem zaradi svoje mane – priklenjen je na invalidski voziček. Ne obsojam ga, vendar v meni vzbuja neprijetne občutke, zato se mu nikoli ne približam. Mislim, da je omenjena fobija v naravi človeka: bojimo se drugačnosti, kljub temu da je ravno ona razlog, zakaj je svet tako lep in zanimiv.

Bližam se mu in v njegovih očeh opazim iskricе življenja. Srečen je, mogoče celo bolj kot jaz, ki se vsak dan zgražam nad nepomembnimi stvarmi in tarnam, kaj vse bi spremenila na sebi ali sebi v prid. Tek, ki meni prevečkrat predstavlja fizični napor, je zanj nekaj nedosegljivega. Mnoge običajne stvari so zanj privilegij in prijateljstvo ima zanj še večji pomen.

Od kod mu vsa ta moč in energija? Občudujem ga. Dejstvo, da živi v svetu, ki je obseden z lepotnimi ideali, je težko že za popolnoma zdrave ljudi, kaj šele zanj. Mislim, da je v nem skrita dodatna energija, ki pride na dan takrat, ko mu je najtežje. Uporabi jo v trenutkih, ko je prikrajšan za dodatno izkušnjo in ko ga okolica ne sprejme. Čeprav si vsi tega ne priznavamo, zlahka trdim, da se mnogi raje izognemo invalidov. Ne gre za sovraštvo, ampak strah in v mnogih primerih tudi nevednost. Ne želim biti strahopetna, neumna in nehumana. Pozdravim ga, on pa mi vesele odzdravi. Sklenem, da je pozdrav šele začetek. Bolje ga bom spoznala, navsezadnje živiva pod isto streho, čeprav nekaj nadstropij narazen.

Invalide srečujemo vsak dan, bodisi v mestu ali v krogu družine. Tudi moj dedek je invalid, saj ima oba kolka umetna. Kljub temu, da izredno težko hodi, na srečo ni prikovan na invalidski voziček. Tega se bojim, saj je malce okrogel, prekomerna teža pa kolke še dodatno uničuje. Čeprav je za njim težko življenje, je izredno pozitivna oseba, ki rada užije vsak trenutek. Rad spi je kakšen kozarček in obožuje dobro hrano. V zadnjem sva si izredno podobna. Poleti, v času počitnic, preživiva veliko časa v vinogardu, katerega tudi obdelujeva. Jutranje ure so mnogokrat neljubi del vsega, vendar po končanem delu v njegovih očeh opazim iskricе zadovoljstva, ki mi povedo, kako vesel in ponosen je name. Takrat vem, da me ima rad, mogoče celo bolj kot običajni dedki. V običajnih dedkih namreč ne tli dvojna energija, ki je po mojem mnenju tako značilna za invalide.

Mnogokrat nejevoljna pomislim na težave oseb okoli mene. Počutim se bolje, saj dobim nov zagon in moč. Vendar slednjih ne morem primerjati z energijo dečka, ki me je očaral pred nekaj leti. Danes sem študentka medicine, fant pa je moj dober prijatelj in dijak gimnazije. Je izjemno pаметen in nadarjen, vendar kot pove velikokrat, izobčen zaradi družbe. Čeprav trdi, da je srečen, mu želim pomagati, želim najti zdravilo in mu omogočiti življenje, podobno mojemu. Bojim pa se, da bodo ob tem izginile njegove karakteristike in energija, ki jo premore. Le-ta ga dela posebnega in nepovnljivega. Vsak dan se počuti odlično, medtem ko sem jaz mnogokrat utrujena. Občudujem ga z vsakim dnem bolj. Čeprav se zaveda svoje mane, živi z njo in je hvaležen za življenje. Z mislijo, da je mnogim še težje, me tolaži in mi nudi podporo v težkih časih. Čeprav ironično, je ravno on tisti, ki je bolj zadovoljen z življenjem. On izkoristi vsako sekundo in le on ima energijo, da me spravi pokonci ob dveh zjutraj.

Lena Senica

8. b, OŠ Mežica; mentorica: Mirjam Lapanja

INVALIDI – VEČ KOT NAVADNI LJUDJE

Ali se je že kdorkoli od vas vprašal, kaj pomeni biti drugačen? Ali ste se že obrnili za nekom, ki je hodil z berglami, z belo palico in temnimi očali, z grbo na hrbtu? Bo-

dite poštene in odgovorite z da. Naj vas ne bo sram, ne imejte slabe vesti. To je čisto normalno. Drugačnost pač pritegne človekov pogled, njegovo radovednost. Večina ob tem ne misli kaj slabega, prav nasprotno. V ljudeh se prebudi neko čustvo, neko spoznanje, da sta se usoda in življenje z nekom kruto poigrala in da mogoče potrebuje njihovo pomoč. Pa ne v obliki pomilovanja, daleč od tega. Invalidi si želijo deliti življenje in vse, kar jih spremlja, z zdravimi ljudmi. Želijo si razumevanja, več pravic in več svobode. Kljub bolezni niso slabiči, močnejši in upornejši so kot marsikateri zdrav človek. To njihovo pozitivnost in voljo sem tudi sama spoznala.

Rada bi vam predstavila osebo, ki je kljub svoji bolezni za mene pozitivna, vedno dobre volje, polna energije in še in še. Ko sem Ivana prvič videla, kako je z berglami in vrečko v roki poskakoval po cesti, se mi je zasmilil. Pristopila sem k njemu in ko sem ga hotela vprašati, če rabi pomoč, me je že prehitel in me vprašal, če mi lahko nese torbo. Seveda je pričakoval mojo namero, zato se je pošalil. Ker ga takrat še nisem poznala, sem bila najprej zmedena. Hitro mi je pomagal iz zagate in me povabil k sebi domov. Najprej sem oklevala, nato pa sem privolila.

Doma mi je predstavil ženo Anico, ki je prav tako invalidka. Ivan mi je zaupal, da pozna mojo sestro Evo in da je bila že velikokrat pri njih. Njun sin Peter in moja sestra Eva sta menda dobra prijatelja. (Samo da vam namignem, da je to »dobro prijateljstvo« že rodilo sinčka Tima, mojega nečaka.) Da nadaljujem zgodbo ... Ko sem spoznala Ivana, kako je spreten in hiter, kar nisem mogla verjeti svojim očem. Zanj nobena stvar ni nedosegljiva, nobeno dejanje neuresničljivo. S svojo trmo in močno voljo premaguje vse ovire. V vsem najde nekaj pozitivnega, vedno je nasmejan in dobre volje. Njegovo največje veselje je vnuk Tim, njegov »mali sendviček«, tako mu namreč pravi. Z njim se igra, včasih pa mu pokaže tudi kako lumparijo. In potem se vsi smejimo. Tudi meni je že nešteto krat katero ušpičil. Včasih mi skrije čevlje, mi žepe jakne napolni z bonboni ... Ivan pač. Zelo dobro tudi kuha, riše, popravlja ure ... Lahko bi še naštevala, kajti Ivan je res nekaj posebnega. Vsi ga imamo radi in uživamo v njegovi družbi. Zelo sem vesela, da sem ga spoznala in da je moj prijatelj.

Biti drugačen ne pomeni, da moraš živeti drugačno življenje. Ne pomeni, da moraš biti v svojem svetu. Vsi ljudje, taki ali drugačni, smo del veselja, ki nas obdaja. Del neskončnosti, ki se bo nekoč končala. Bodimo kot eno, bodimo si enaki in življenje bo lepše!

Kaja Strnad

5. b, II. OŠ Slovenska Bistrica; mentorica: Ivana Frešer

SREČANJE NA ULICI

Vsako jutro hodim v šolo po isti poti in vsako jutro se zastrim v postavo z belo palico v roki, kako opotekajoče lovi ravnotežje na pločniku. Ustavim se in opazujem fanta dvajsetih let. S palico tipa po pločniku in poskuša najti pravo pot. Zamislim se nad usodo tega korajžnega fanta, ki išče pot vsako jutro v bližnjo trgovino. Opazujem ga velikokrat, a nikoli nič ne storim, ker mislim, da bo moja pomoč odklonil.

Nekega jutra sem bila žalostna, ko sem odhajala od doma. Nenadoma pa bum sem treščila na ulici v fanta z belo palico v rokah.

»Oh oprost,« sem se začela opravičevati. Bilo me je sram, da sem bila tako nerodna.

»Saj ni nič narobe,« je rekel in se za trenutek ustavil v smeri, od koder je prihajal glas.

»Kdo si?« je strahoma vprašal.

»J-jaz? Jaz sem Kaja, učenka te šole, pred katero stojiva.«

»Lepo ime imaš. Jaz sem Marko,« je polglasno povedal svoje ime.

Kar naenkrat je obrnil glavo proti meni:

»Povej mi prosim, je danes lep dan?« je bil radoveden.

Pogledala sem okoli sebe. Na cesti in pločnikih so bili stroji in delavci okoli njih. Ta hrup strojev ga je morda zmotil, da se je danes ustavil pred menoj. Vsako jutro je hitro stopal po pločniku, kot da ga nič ne ovira. Njegova pot je bila vsako jutro popolnoma enako načrtana in kar je to jutro iskal s palico, tega danes ni bilo. Ni bilo pločnikov in ne njemu znanih prehodov.

»Veš, danes obnavljajo cestišče in prehode za pešce. Povsod so luknje na cesti,« sem mu povedala.

»Kaj danes sije sonce?« je bil radoveden.

Tiho sem pomislila, kaj tudi tega ne zaznava? Če je tako, tudi ne ve, kdaj je dan in kdaj je noč.

»Jutro je in sonce že vzhaja. Prav zdaj ga vidim na obzorju,« sem mu pojasnila.

»Kakšno pa je sonce?« je bil radoveden.

»Veliko in svetlo,« sem mu ponosno odvrnila.

To jutro sem krenila proti šoli, njemu pa sem svetovala, naj ubere pot proti domu, ker je mnogo ovir na cesti. Imel je polpriprte oči in izpod vek so kukali le delci oči.

»O, morda je imel nekoč modre oči. Take, ki so mi še posebno všeč,« sem tiho razmišljala in zbegano stopila v učilnico.

Žana Benedičič, 3. l., Srednja šola Jesenice; mentorica: Marisa Monti

Manca Cesar, 1. r., OŠ Antona Aškercia Velenje; mentorica: Stanka Jeraj

Na sprehodu, *Neja Dover*, 5. r., II. OŠ Slovenska Bistrica mentorica: Ivana Frešer

Žan Pogač

8. r., OŠ Ribnica na Pohorju; mentorica: Nevenka Kutin

*Delo invalid težko dobi,
zato srce ga močno boli.
Če službo končno najde,
se v njej dobro znajde.*

INVALIDI IN PROSTI ČAS

Biti invalid ni lahko. Invalid si lahko že mlad, na primer pri petnajstih letih. Če postaneš invalid tako mlad, je še huje. Ko si starejši, se težko zaposliš, težje se premikaš, ne moreš živeti sam, si ustvariti družine.

Invalidi se radi družijo, se šalijo in zelo radi komunicirajo. Vendar imajo za to pogosto premalo priložnosti. Radi organizirajo izlete in imajo od časa do časa skupna kosila. Zelo radi se odzovejo na kakršnokoli povabilo in kljub temu, da sami ne zmorejo vsega, radi pomagajo svojim vrstnikom oz. drugim invalidom. Presenetilo me je, ko sem šel s člani Društva invalidov Ribnica - Josipdol na izlet po Avstrijski Koroški. Videl sem, da se tako zelo radi šalijo, sploh po kakšnem šilcu slivovke. Zelo radi govorijo o tem, kako je bilo, ko so bili otroci, so zelo radodarni in se včasih skušajo pomladiti. Živ primer za to je bila vožnja po jezeru z gliserjem.

Izlet mi je bil zelo všeč. Prav z užitkom sem gledal invalide, polne energije, ki so se šalili, uživali v druženju in občudovanju narave.

Nina Pušnik

5. r. OŠ Radlje ob Dravi, POŠ Remšnik; mentorica: Valerija Tertinek

INVALIDI IN PROSTI ČAS

Zakaj usoda se je poigrala z ljudmi,
da postali so invalidi?

Nasmeh, ki ti ga poklonijo iz srca,
seže prav do neba.

Biti z njimi je lepo,

saj to je pravo prijateljstvo.

Prijazni so in veselega srca,
naj sije sonce ali pada dež z neba.

V športu nekateri dobri so,

saj skrbijo za svojo kondicijo.

Tudi rišejo zelo lepo,

saj to jih veseli in

med risanjem pozabijo na vse skrbi.

Dragi invalidni ljudje!

Z vami je vedno lepo,

želim vam, da v življenju vedno hodite

z dvignjeno glavo!

Julija Nabernik

9. a, OŠ Neznanih talcev Dravograd; mentorica: Irena Kašman

INVALIDI IN PROSTI ČAS

Danes poznamo veliko društev, kamor so vključeni invalidi oz. ljudje s posebnimi potrebami. Sama dobro poznam društvo Sonček, saj imam tam brata s cerebralno paralizo.

Moj brat je veliko časa preživel z mano in vso mojo družino. Veliko časa pa je preživel tudi v hiši, ki jo vodi društvo Sonček. Tam je spoznal veliko prijateljev. Imel je tudi svojo sobo. Ko sem ga obiskala, mi je vedno pokazal svoje ribice ali papigo. Imel je veliko stvari. Tista mala sobica je bila kot veliko stanovanje.

Ker pa je moj brat vedno hotel biti samostojen, neodvisen od drugih, si je našel tudi službo. Služil je svoj denar, imel svoje »majhno stanovanje«, nekaj domačih živali ... Živel je kot čisto običajen človek. Nanj nikoli nisem gledala kot na invalida, saj mi s svojim karakterjem in samostojnostjo nikoli ni deloval kot invalid.

Po moje si vsak invalid želi biti kot moj brat, a ga družina ali družba pri tem ne podpirata. To se mi zdi popolnoma napačno. Kot vsak normalen človek ima tudi vsak invalid pravico do normalnega življenja. Veliko preveč ljudi na invalide gleda zviška ali jih celo ponižuje. Takšnih ljudi ne maram, ker vem, da so si tudi invalidi sposobni ustvariti normalno življenje. Svojega brata in druge invalide bom vedno podpirala, saj so vsi prav posebni, zabavni in prijazni ljudje, ne glede na njihove potrebe.

Tim Verstovšek

3. a, Gimnazija Brežice; mentorica: Judita Marolt

ZGODBE VZTRAJAJOČIH

I.

Rekla si, da
ne bi bil sposoben ljubiti,
da moja usoda ne pusti mi
do tebe nekaj čutiti.

Rekla si, da nisem
dovolj dober za tvoje srce,
da ker nimam nog,
nisem junak,
ki v pesku na obali
risal bi tvoje ime.

Odšla si z njim,
ki naj bi bil popoln človek zate,
jaz naj te ne bi osrečil,
naj ne bi znal ljubiti
in tvoje lepote vekomaj častiti.

Res je,
kolesa mi kot noge služijo,
ne tečem in ne hodim,
pač, športniki z mano se ne družijo.

Res je,
ne morem te rešiti
pred nepridipravi.

Vendar vedi,
da sposoben sem ljubiti;
noge ne dajo človeku čutiti,
temveč srce,
samo srce mojo voljo bo ustavilo,
ko bo nehalo biti.

V samoti obupan in pregan
ne bom te nehal ljubiti.
Na samoto obsojen in izgnan
tvojo lepoto bom želel slaviti.

II.

Smejal si se mi in
vihal nos nad mano ...

S prstom kazal si
na mojo rojstno rano.

Kdo bi si mislil,
da boš kot jaz končal,
potem ko si se brez pameti
na sivo cesto podal.

Jaz že od nekdaj takšen
kolovratim naokoli,
ti pa po nesreči si
pristal v moji koži.

Vedno sem upal,
da ne bom obupal,
vedno sem ti pravil,
da moje volje ne boš pokvaril.

Zdaj ti ne bom govoril,
zdaj to lahko vidiš sam,
zdaj oba je bog obsodil,
tudi ti si na voziček prikovan.

Upam, da zdaj vidiš,
da boljši nisi bil od mene,
upam, da zdaj vidiš,
kakšno sem nosil breme.

Pa ne zamerim ti,
zdaj si sam pokoro služiš,
zdaj se z mano družiš,
ne zamerim ti.

Saj nisi mogel razumeti,
kako je v trpljenju živeti.
Ne zamerim ti.

III.

Ni mi bilo usojeno
videti narave
in nikoli ne bom videl
lepote mi neznane.

Ne vidim barv in ne svetlobe,
samo tema v oči me bode.

Moj svet je črnina,
črna, samotna praznina.

Ne vem, kaj je drugim lepo,
ne vem, kaj je drugim grdo,
vem samo to, kar slišim,
vem, koga rad slišim.

In meni je vseeno,
kako izgledaš ti poleg mene,
ker jaz vidim izgubljeno
lepoto znotraj tebe.

Ljudje ne potrebujejo
oči, da bi videli.
Oči vidijo, česar duša ne,
oči vidijo zunanost!
Duša pa vse!

In meni je vseeno,
kaj zunanost ponuja,
ker vidim le črnino,
mi na človeku le dobro srce
je nuja.

Zakaj oči vidijo zunanost,
zakaj ne tudi notranjosti?
Ne vem.

Vem samo,
da moje črno je nebo,
moje slepo je oko,
a sanje moje naprej gredo,
tvoje srce skrivaj opazujejo.

Rok Teršek, 2. r., OŠ Narodnega heroja Rajka Hrastnik; mentorica: Vojka Tušek

Lara Košnjek, Sabina Krek, Ana Repinc, Sandra Šunkar, Neža Gregorc, 4. l., Srednja šola Jesenice; mentorica: Metka Žnidar

ZBORNIK PRISPEVKOV

učencev in dijakov, ki so sodelovali v Pedagoški akciji Zveze delovnih invalidov Slovenije za leto 2010

ZBORNIK PRISPEVKOV

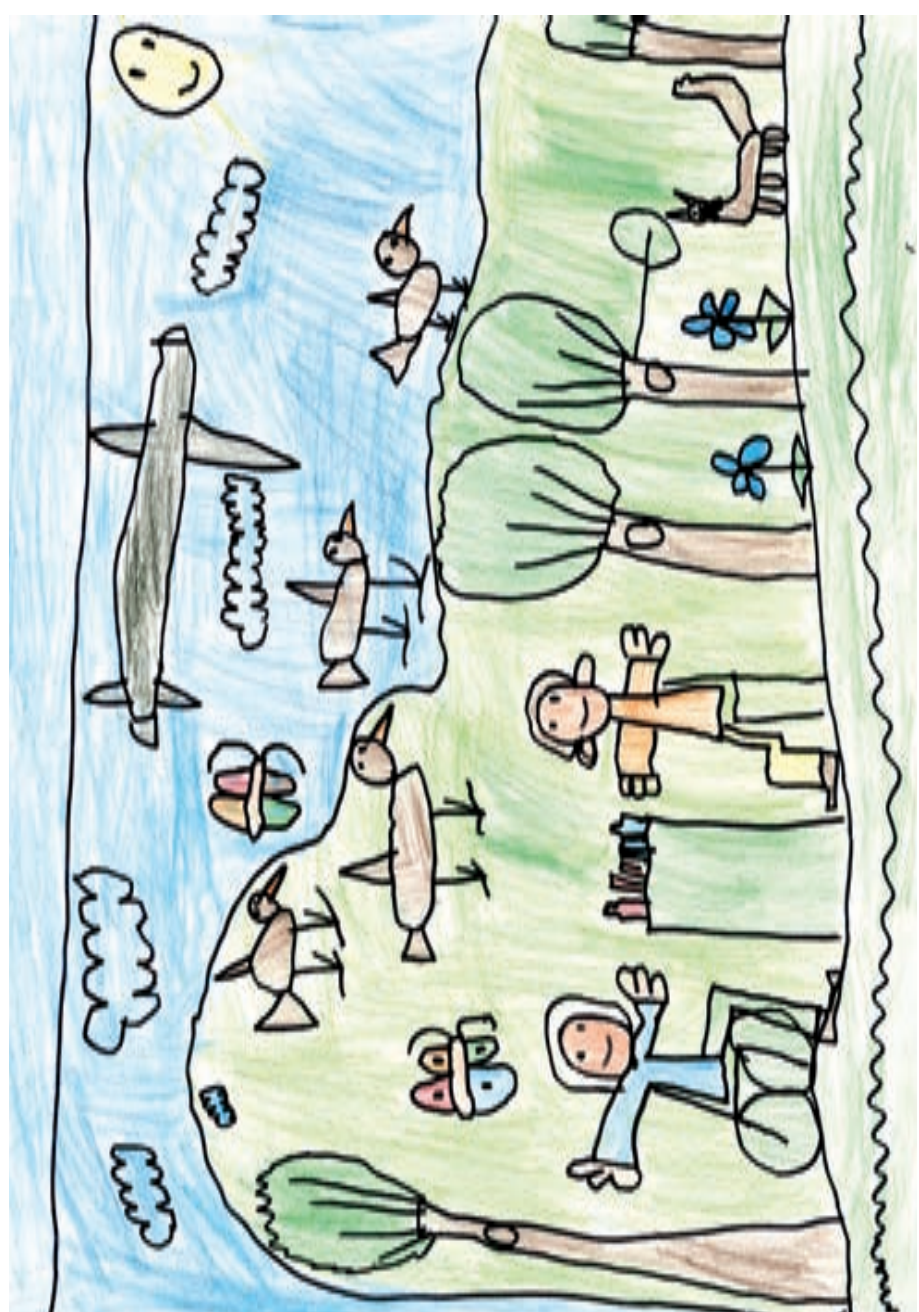
učencev in dijakov, ki so sodelovali v Pedagoški akciji
Zveze delovnih invalidov Slovenije za leto 2010

Izdatelj: Zveza delovnih invalidov Slovenije
Ljubljana, december 2010
Tisk in oblikovanje: Biografika Borja d. o. o., Ljubljana
Naklada: 300 kom

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
821.163.6-93-82
ZBORNIK prispevkov učencev in dijakov, ki so sodelovali v
Pedagoški akciji Zveze delovnih invalidov Slovenije za leto 2010. -
Ljubljana : Zveza delovnih invalidov Slovenije, 2010
ISBN 978-961-9-1060-8-2
253994496

Lara Kosijski, Sabina Krak, Ana Rapinc, Sandra Šunkar, Neža Gregorc, 4. I., Srednja šola Jesenice, mentorica: Metka Žnidar

Rok Teršek, 2. r., OŠ narodnega heroja Rajka Hrašnik, mentorica: Vojka Tušek

II.

Smejala si se mi in
vihal nos nad mano ...
S prstom kazali si
na moje rojstno rano.

Kdo bi si mislil,
da boš kot jaz končal,
potem ko si se brez pameti
na svojo cesto podal.

Jaz že od nekdaj takšen
kolovratim naokoli,
ti pa po nesreči si
pristal v moji koži.

Vedno sem upal,
da ne bom obupal,
vedno sem ti pravil,
da moje volje ne boš pokvaril!

Zdaj ti ne bom govoril,
zdaj ti laško vidiš sam,
zdaj oba je bog obsodil,
tudi ti si na vozček prikovan.

Upam, da zdaj vidiš,
da boljši nisi bil od mene,
upam, da zdaj vidiš,
kakšno sem nosil breme.

Pa ne zamerim ti,
zdaj si sam pokoro služiš,
zdaj se z mano družiš,
ne zamerim ti.

Saj nisi mogel razumeti,
kako je v trpljenju živeti,
Ne zamerim ti.

III.

Ni mi bilo usojeno
videti narave
in nikoli ne bom videl
lepote mi neznane.

Ne vidim barv in ne svetlobe,
samo tema v oči me bode.
Moj svet je črnila,
črna, samotna plaznina.

Ne vem, kaj je drugim lepo,
ne vem, kaj je drugim grdo,
vem samo to, kar slišim,
vem, koga rad slišim.

In meni je vseeno,
kako izgledaš ti poleg mene,
ker jaz vidim izgubljeno
lepoto znotraj tebe.

Ljudje ne potrebujejo
oči, da bi videli.
Oči vidijo, česar duša ne,
oči vidijo zunanost!
Duša pa vse!

In meni je vseeno,
kaj zunanost ponuja,
ker vidim le črnilo,
mi na človeku le dobro srce
je nuja.

Zakaj oči vidijo zunanost
zakaj ne tudi notranost?
Ne vem.

Vem samo,
da moje črno je nebo,
moje slepo je oko,
a sanje moje naprej gredo,
tvoje srce skrivaj opazujajo.

Zana Benedičič, 3. l., Srednja šola Jesenice; mentorica: Marsica Monti

Tudi starejši invalidi imajo težave z osamljenostjo. Nekateri si želijo iti ven na izlete, pa ne morejo iti sami. Prvi je, da se tudi starejši invalidi družijo. Zagotovo so veseli, če imajo razne dejavnosti, ki jim pomagajo, da se ne počutijo tako zapostavljeno. Mladji bi se morali družiti tudi s starejšimi invalidi. Lepo je, če gredo starejši na prireditve, kjer nastopajo tudi mladi.

Invalidnost je problem, ki ga srečamo na vsakem koraku. Ne moremo ga ignorirati, zato si moramo pomagati. Poskušati moramo ustvariti enako okolje za nas in invalide. Samo tako bomo odhodno boljši.

Tudi starejši invalidi imajo težave z osamljenostjo. Nekateri si želijo iti ven na izlete, pa ne morejo iti sami. Prvi je, da se tudi starejši invalidi družijo. Zagotovo so veseli, če imajo razne dejavnosti, ki jim pomagajo, da se ne počutijo tako zapostavljeno. Mladji bi se morali družiti tudi s starejšimi invalidi. Lepo je, če gredo starejši na prireditve, kjer nastopajo tudi mladi.

Pri človeku na invalidskem vozičku se hitro ustvarijo predsodki, da ni dober delavec. Zato pogosto ne dobijo dela, če tudi bi morala še bolj delati. Njihove potrebe so svedra dražje. Ne znamo si predstavljati, kaj bi dobili denar za posebno hrano in drugo. Tudi mi lahko pomagamo in zbiramo zarnaske. Srečo imajo, če imajo družino, ki jih podpira. Težko bi kdo šel skozi takšne težave sam.

Tudi društva jim pomagajo. Velikokrat so tudi osamljeni. Moramo se spoprijateljiti z njimi kot se z drugimi. Ravno tako kot mi so lahko prijatelji. Človeka je treba soditi po notranosti. Čeprav jih morda ne razumemo, jih moramo počupati. Razna društva pomagajo ustvarjati vezi med invalidi. Tako postanejo prijatelji in si izmenjujejo nasvete. Veliko bolj se razumajo. In se veliko družijo. Med starejšimi ni tako težav. Mladji pa pogosto invalidov ne sprejmemo v svojo družbo, saj imajo predsodke, da morda niso dobri prijatelji, da se ne znajo zabavati ... Gluhonema, gluhe ali slepe so vsi hkrati mladi pogosto diskriminirajo samo zaradi njihove telesne hipe. Zato se invalidi morda počutijo manj vredno, nepomembno in depresivno. Človeka ne smemo soditi po zunanosti, to ne velja samo za invalide. Moramo se spoprijateljiti z njimi, jim stati ob strani in jih podpirati. Vsi si zaslužimo prijatelje, da nam pomagajo v stiski. Zamišljamo si, kaj bi naredili, če bi srečali invalida, ki je takšne starosti kot vi. Ali bi se vam samno smilil? Ali pa se mu bi poskušali približati?

Invalidnost je problem, ki ga srečamo na vsakem koraku. Ne moremo ga ignorirati, zato si moramo pomagati. Poskušati moramo ustvariti enako okolje za nas in invalide. Samo tako bomo odhodno boljši.

Tudi starejši invalidi imajo težave z osamljenostjo. Nekateri si želijo iti ven na izlete, pa ne morejo iti sami. Prvi je, da se tudi starejši invalidi družijo. Zagotovo so veseli, če imajo razne dejavnosti, ki jim pomagajo, da se ne počutijo tako zapostavljeno. Mladji bi se morali družiti tudi s starejšimi invalidi. Lepo je, če gredo starejši na prireditve, kjer nastopajo tudi mladi.

Vedno se pritožujemo, zagotovo pa bi vsak invalid zamehal z nani. V primerjavi z nekaterimi zdravimi ljudmi so zagotovo bolj delovni in potrpežljivi. Šele ko ta doleti takšna nesreča, lahko ugotoviš, kako močan si v resnici. Lahko so nam za vzor, s takšno močjo se lahko spopadajo. Invalidi je lahko bolj uspešen in srečen kot zdrav človek. Morda invalidi nikoli ne bodo telesno zdravi, a prav zagotovo dobijo priložnost, da v sebi zaslejo in se najdejo. Zato jih moramo občudovati in jim pomagati. Invalidi pa se morajo zavestati, da invalidnost ne pomeni konca življenja.

Sami se zgrajamo nad diskriminacijo in stereotipi, v resnici pa morda podzavestno tudi sami počrtno isto. Morda se tudi tebi zgodi kaj slabega, pa ne bo nikogar, da bi ti pomagal. Če bi se ljudje tega bolj zavestali, bi se lahko vsak invalid počutil dobro. Skupaj nam gre lažje.

Invalidi imajo čas, da razvijejo svoj umetniški duh. Poznamo veliko priznanih umetnikov. Starejši invalidi pogosto izdelujejo unikarne izdelke. Potekajo razstave, kjer se lahko družijo in pokazajo svoj smisel za risanje in ustvarjanje drugih likovnih izdelkov. Občudovanja vredno je, da se ljudje s telesno hibo oz. boleznijo vseeno ukvarjajo s športom in drugimi dejavnostmi.

Da bomo lahko pomagali ljudem, moramo ugotoviti, skoz kaj morajo iti. Naj vedo, da niso sami, bodimo v podporo invalidom ter njihovim sorodnikom, saj tudi oni nosijo breme, ko skrbijo za invalida. Skrb, ki jih imajo, so ogromne. V primerjavi z njihovimi so naše popolnoma nepomembne in majhne. Nekateri ljudje to ugotovijo, ko se jim zgodi nesreča in ugotovijo, da bodo na invalidskem vozičku do konca življenja. Tako morajo celotno življenje prilagoditi temu dejstvu: spremeniti morajo dom, kupiti voziček ... Sorodniki sami težko skrbijo zanje, zato včasih invalidi dobijo občutek, da so nemočni in da jih nihče ne želi imeti v bližini. Društva invalidom pomagajo odgnati občutek osamljenosti, zapuščenosti ter nemoči, pomagajo jim ohraniti zdravje ter pomagajo razvijati ustvarjalnost v duhovnem in fizičnem smislu. Prostoživci pogosto obiščejo neobohne invalide na domu. Imajo srečanja, kjer si lahko zmenjujejo nasvete. Društva podpirajo tudi športne aktivnosti, kot so šah, kegljanje, pikado ... Društva imajo za invalide velik pomen.

Julija Mobernik

9. a, OŠ Neznanih talcev Dragovgrad; mentorica: Irena Kašman

INVALIDI IN PROSTI ČAS

Danes poznamo veliko društev, kamor so vključeni invalidi oz. ljudje s posebnimi potrebami. Sama dobro poznam družstvo Sonček, saj imam tam brata s cerebralno paralizo.

Moj brat je veliko časa preživel z mano in vso mojo družino. Veliko časa pa je preživel tudi v hiši, ki jo vodi društvo Sonček. Tam je spoznal veliko prijateljev. Imel je tudi svojo sobo. Ko sem ga obiskala, mi je vedno pokazal svoje ribice ali papigo. Imel je veliko stvari. Tista mala sobica je bila kot veliko stanovanje.

Ker pa je moj brat vedno hotel biti samostojen, neodvisen od drugih, si je našel tudi službo. Služi je svoj denar, imel svoje umajhno stanovanje, nekaj domačih živali. ... Živel je kot čisto običajen človek. Nani nikoli nisem gledala kot na invalida, saj mi s svojim karakterjem in samostojnostjo nikoli ni deloval kot invalid.

Po moje si vsak invalid želi biti kot moj brat, a ga družina ali družba pri tem ne podpira. To se mi zdi popolnoma napačno. Kot vsak normalen človek ima tudi vsak invalid pravico do normalnega življenja. Veliko preveč ljudi ne invalide gleda zviška ali jih celo ponižuje. Takšnih ljudi ne maram, ker vem, da so si tudi invalidi sposobni ustvariti normalno življenje. Svojega brata in druge invalide bom vedno podpirala, saj so vsi prav posebni, zabavni in prijetni ljudje, ne glede na njihove potrebe.

Tim Verstovšek

3. a, Gimnazija Brežice; mentorica: Julita Marolt

ZGODBE VZTRAJAJOČIH

I.

Rekla si, da ne bi bil sposoben ljubiti, da moja usoda ne pusti mi do tebe nekaj čutili.

Rekla si, da nisem dovolj dober za tvoje srce, da ker nimam nog, nisem junak.

ki v pesku na obali risal bi tvoje ime.

Odišla si z njim, ki naj bi bil popoln človek zate, jaz naj te ne bi osrečil, naj ne bi znal ljubiti

in tvoje lepote vekomaj častiti.

Res je, kolesa mi kot noge služijo, ne tečem in ne hodim, pač, športniki z mano se ne družijo.

Res je, ne morem te rešiti pred nepridigarji.

Vendar vedi, da sposoben sem ljubiti; noge ne dajo človeku čutili, termveč srce, samo srce mojo voljo bo ustavilo, ko bo nehalo biti.

V samoti obupan in pregran ne bom te nehal ljubiti. Na samoto obsojen in izgran tvojo lepoto bom želel slaviti.

»EVROPSKO DRŽAVLJANSTVO: MOŽNOST KVALITETNEGA ŽIVLJENJA INVALIDOV« (geslo mednarodnega dneva invalidov - 3. december 2010)

Zbornik izbranih literarnih (pesmi, sestavki oziroma spisi, intervjuji oziroma reportaže) in likovnih del (risbe in slike) učencev in dijakov, ki so sodelovali v Pedagoški akciji Zveze delovnih invalidov Slovenije za leto 2010 je prispevek k informativni in založniški dejavnosti delovanja največje reprezentativne invalidske organizacije v Sloveniji.

Pomen pedagoške akcije je, da mladina spozna potrebe invalidnih in nemočnih državljanov, da razume pravice invalidov pri njihovem enakopravnem vključevanju v družbeno življenje, da dela in se obnaša varno, kar naj bi zmanjšalo število nesreč, da bo manj invalidov.

Vsak invalid si želi ohraniti svoje dostojanstvo, želi odločiti o sebi, o svojem premoženju in imeti svojo zasebnost. Vse pa invalidu pogosto ni niti dosegljivo niti uresničljivo.

V Sloveniji živi več kot 160.000 invalidov in prav pedagoška akcija je priložnost, da tudi mladi - učenci in dijaki - skozi pisano besedo in likovno ustvarjalnost vzpostavijo pozitiven odnos za kakovostno sožitje z invalidi v svojem prostoru in širši skupnosti.

S svojimi literarnimi in likovnimi prispevki in ob nesebični pomoči mentorjev so učenci in dijaki na svoji stveni način prikazali razumevanje invalidnosti ob geslih:

»ODNOS DO INVALIDOV - OGLEDALO NAŠE DRUŽBE«

»DOSTOJANSTVO INVALIDOV: PRAVICA ALI PRIVILEGIJ?«

»INVALIDI - VEČ KOT NAVADNI LJUDJE«

»INVALIDI IN PROSTI ČAS«

Težko se je bilo odločiti za tista dela, ki so objavljena v tem zborniku, ker so vsa dela odlična. Prejeli smo čez 250 avtorskih del.

Hvala učencem in dijakom, hvala učiteljem mentorjem, hvala vodstvom šol, ki so sodelovale v tem projektu z mladimi, in hvala vsem prizadevnim predstavnikom društev invalidov, ki ste v letu 2010 pomagali uresničiti ta projekt.

Drago Novak,
predsednik Zveze delovnih invalidov Slovenije

Tehnologija je v medicini tako napredovala, da obstaja

še le nekemu, ki ima takšne pogoje.

Kako bi prebrali knjigo ali si ogledali film,

če bi bili slepi? Kako bi se pogovarjali s prijatelji, če bi bili

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

Na sprehodu. *Neja Dover*, 5. r., II. OŠ Slovenska Bistrica mentorica: Ivana Frešer

INVALIDI – VEČ KOT NAVADNI LJUDJE

Milka Graber

8. r., OŠ Šenjantž pri Dravogradu, mentor: Jernej Bobek

Marsikdo se zmrza, ko sliši besedo »invalidnost«. A ven-

dar lahko vsakega doleti nesreča in lahko postane invalid.

Ne znamo si predstavljati, kako bi bilo, če ne bi videli, slišali

ali ne bi mogli hoditi. Vprašajmo se, kaj bi stonli, če bi mi

postali invalidi. Ali bi obupali nad življenjem? Koliko prijate-

ljiv in sorodnikov nam bi pomagalo?

Invalidi so običudovanja vredni, saj svojo telesno hibo

spremenijo v nekaj dobrega, nekaj, kar jih naredi še po-

sebej močne. Njihovo življenje je podobno našemu s to

razliko, da se morajo za stvari, ki so za nas samoumevne,

še kako potruditi. Ste kdaj pomislili, za kaj bi bili prikrajšani,

če bi bili invalidi? Kako bi prebrali knjigo ali si ogledali film,

če bi bili slepi? Kako bi se pogovarjali s prijatelji, če bi bili

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

gluhi ali gluhohe? Kako bi se ukvarjali s športom, če ne

SEZNAM OBJAVLJENIH

LIKOVNI IZDELKI

Strani

0V Janja Skarjovnik, 7. r., OŠ Antona Aškercia Velenje

5 Kristina Vnušec, 9. r., OŠ Žalec

7 Ziva Kozole, 7. r., OŠ narodnega heroja Rajka Hrašnik, POŠ Dui pri Hra-

sinku

9 Vira Sisec, 2. r., OŠ Antona Aškercia, POŠ Pesje

10 Simaja Karlič, 2. r., OŠ Gorica

12 Mojca Ladinek, 8. r., OŠ Radlje ob Dravi

14 Valentinca Teršček, 7. r., OŠ narodnega heroja Rajka Hrašnik, POŠ Dui pri

Hrašniku

17 Lajla Hafžić, 1. r., OŠ Trbovlje, POŠ Alojza Hokkrauta

18 Anja Aleksič, 1. r., OŠ Antona Aškercia

18 Larisa Lorenč, 2. r., OŠ Radlje ob Dravi

22 Ana Galvčar, 5. r., OŠ Milijke Strdelj, Nova Gorica

23 Aljoša Šporcnik, 2. r., OŠ narodnega heroja Rajka Hrašnik

23 Maja Zdobovnik, 9. r., OŠ Ribnica na Poljuni

23 Tiana Kržnik, 2. r., OŠ Žalec, POŠ Gorovlje

27 Martina Pevce, 7. r., OŠ Šmarje pri Jasli, POŠ Kristian vrh

33 Zola Papovec, 2. r., OŠ Radlje ob Dravi

33 Karolina Gajšek, 5. r., OŠ Milijke Strdelj, Nova Gorica

35 Meta Horvat, Ajda Jamerič, Maja Bavadak, Tina Dvoret, 4. l., Strednja

šola Jesenice

35 Andrej Viliha, 4. r., OŠ Miljke Strdelj, Nova Gorica

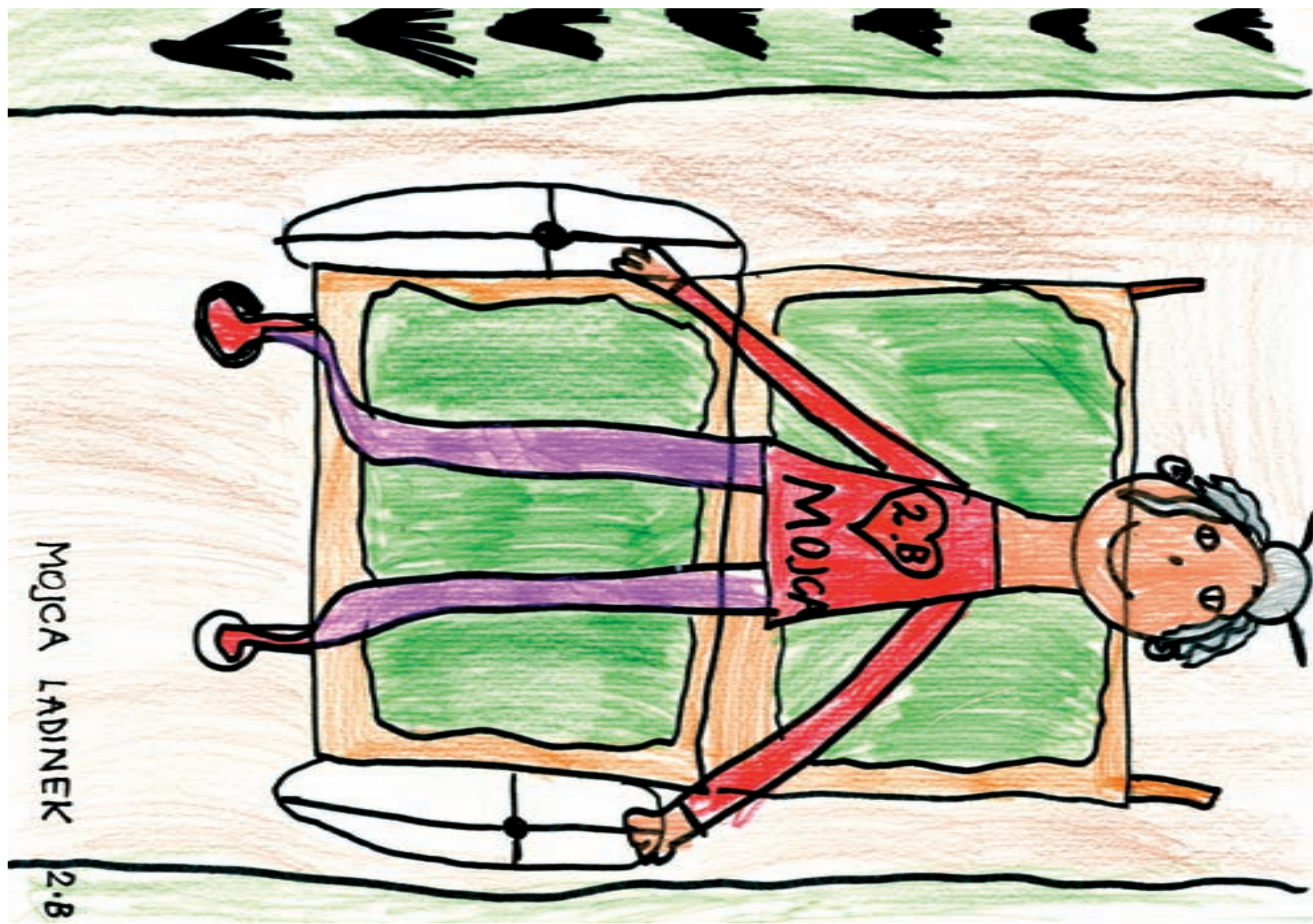
39 Zana Benedičič, 3. l., Strednja šola, Jesenice

39 Marna Cesar, 1. r., OŠ Antona Aškercia

40 Neja Dover, 5. r., II. OŠ Slovenska Bistrica

44 Rok Teršček, 2. r., OŠ narodnega heroja Rajka Hrašnik

44 Lara Košinek, Sabina Krok, Ana Rejnc, Sandra Šunkar, Neža Gre-

Andrej Vitahala, 4. r., OŠ Mlajške Štrukej, Nova Gorica; mentorica: Milijana Vuga

dite pošteni in odgovorite z da. Naj vas ne bo sram, ne imejte slabe vesti. To je čisto normalno. Drugačnost pač pritegne človekov pogled, njegovo radovednost. Večina ob tem ne misli kaj slabega, prav nasprotno. V ljudeh se prebudi neko čustvo, neko spoznanje, da sta se usoda in njihovo pomoč. Pa ne v obliki pomilovanja, daleč od tega. Invalidi si želijo deliti življenje in vse, kar jih spremlja, z zdravimi ljudmi. Želijo si razumevanja, več pravic in več svobode. Kljub boleznim niso slabiši, močnejši in upornejši so kot marsikateri zdrav človek. To njihovo pozitivnost in voljo sem tudi sama spoznala.

Rada bi vam predstavila osebo, ki je kljub svoji bolezni za mene pozitivna, vedno dobre volje, polna energije in še in še. Ko sem Ivana prvič videla, kako je z berglami in vrečko v roki poskakoval po cesti, se mi je zasmilil. Pristopila sem k njemu in ko sem ga hotela vprašati, če rabi pomoč, me je že prehitel in me vprašal, če mi lahko ne- se torbo. Seveda je pričakoval mojo namero, zato se je pošalil. Ker ga takrat še nisem poznala, sem bila najprej zmedena. Hitro mi je pomagal iz zagate in me povabil k sebi domov. Najprej sem oklevala, nato pa sem privolila.

Doma mi je predstavil ženo Anico, ki je prav tako invalidka. Ivan mi je zaupal, da pozna mojo sestro Evo in da je bila že velikokrat pri njih. Njun sin Peter in moja sestra Eva sta menda dobra prijatelja. (Samo da vam namignem, da je to »dobro prijateljstvo« že rodilo sinčka Timca, mojega nečaka.) Da nadaljujem zgodbo ... Ko sem spoznala Ivana, kako je spretel in hiter, kar nisem mogla verjeti svojim očem. Zanj nobena stvar ni nedosegljiva, nobeno dejanje neuresničljivo. S svojo trmo in močno voljo premaguje vse ovire. V vsem najde nekaj pozitivnega, vedno je nasmijan in dobre volje. Njegovo največje veselje je vnuč Tim, njegov »malci sendviček«, tako mu namreč pravi. Z njim se igra, včasih pa mu pokaže tudi kako lumparjiti. In potem se vsi smejimo. Tudi meni je že neštetokrat katero ušpičiti. Včasih mi skrije čevlje, mi žepe jekne napolni z bomboni ... Ivan pač. Zelo dobro tudi kuha, riše, popravlja ure ... Lahko bi še naštevala, kajti Ivan je res nekaj posebnega. Vsi ga imamo radi in uživamo v njegovi družbi. Zelo sem vesela, da sem ga spoznala in da je moj prijatelj.

Biti drugačen ne pomeni, da moraš živeti drugačno življenje. Ne pomeni, da moraš biti v svojem svetu. Vsi ljudje, taki ali drugačni, smo deli vesolja, ki nas obdaja. Del neskončnosti, ki se bo nekoč končala. Bodimo kot eno, bodimo si enaki in življenje bo lepše!

Kaja Strnad
5. b. II, OŠ Slovenska Bistrica; mentorica: Ivana Frešer

SREČANJE NA ULICI

Vsako jutro hodim v šolo po isti poti in vsako jutro se zastrim v postavo z belo palico v roki, kako opotekajoče lovi ravnotežje na pločniku. Ustavim se in opazujem fanta dvajsetih let. S palico tipa po pločniku in poskuša najti pravo pot. Zamislim se nad usodo tega korajžnega fanta, ki išče pot vsako jutro v bližnjo trgovino. Opazujem ga velikokrat, a nikoli nič ne storim, ker mislim, da bo moja pomoč odklonil.

Nekega jutra sem bila žalostna, ko sem odhajala od doma. Nenadoma pa bum sem treščila na ulici v fanta z belo palico v rokah.

»Oh oprosti.« sem se začela opravičevati. Bilo me je sram, da sem bila tako nerodna.

»Saj ni nič narobe.« je rekel in se za trenutek ustavljal v smeri, od koder je prihajal glas.

»Kdo si?« je strahoma vprašal.

»Jaz? Jaz sem Kaja, učenka te šole, pred katero stojiva.«
»Lepo ime imaš. Jaz sem Marko.« je polglasno povedal svoje ime.

Kar naenkrat je obrnil glavo proti meni:
»Povej mi prosim, je danes lep dan?« je bil radoveden.

Pogledala sem okoli sebe. Na cesti in pločnikih so bili stroji in delavci okoli njih. Ta hrup strojev ga je morda zmotil, da se je danes ustavljal pred menoj. Vsako jutro je hitro stopal po pločniku, kot da ga nič ne ovira. Njegova pot je bila vsako jutro popolnoma enako začrtana in kar je to jutro iskal s palico, tega danes ni bilo. Ni bilo pločnikov in ne njemu znanih prehodov.

»Veš, danes obnavljajo cestišče in prehode za pešce. Povsod so luknje na cesti.« sem mu povedala.
»Kaj danes sije sonce?« je bil radoveden.

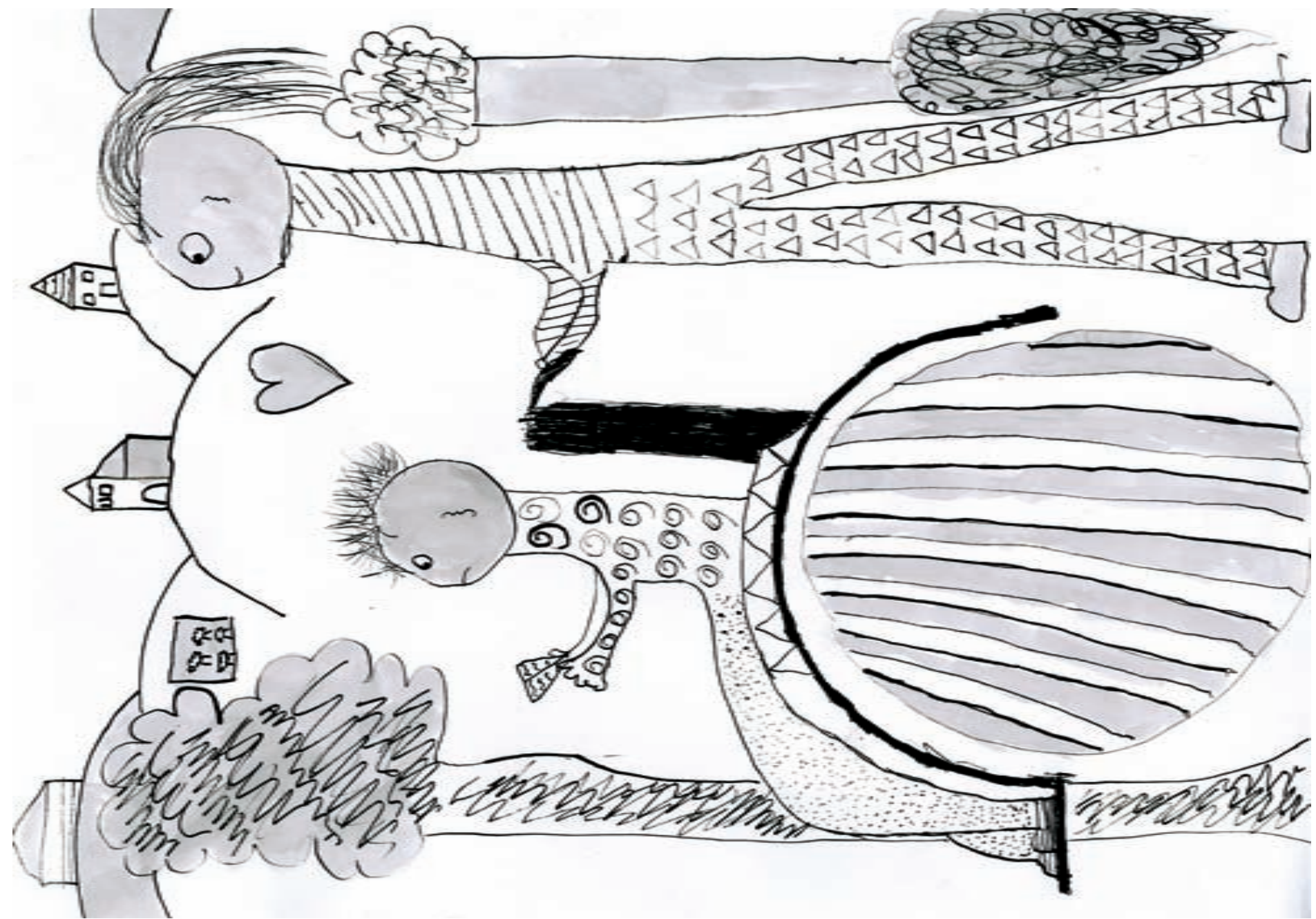
Tiho sem pomislila, kaj tudi tega ne zaznava? Če je tako, tudi ne ve, kdaj je dan in kdaj je noč.

»Jutro je in sonce že vzhaja. Prav zdaj ga vidim na obzorju.« sem mu poasnila.

»Kakšno pa je sonce?« je bil radoveden.
»Veliko in svetlo.« sem mu ponosno odvrnila.

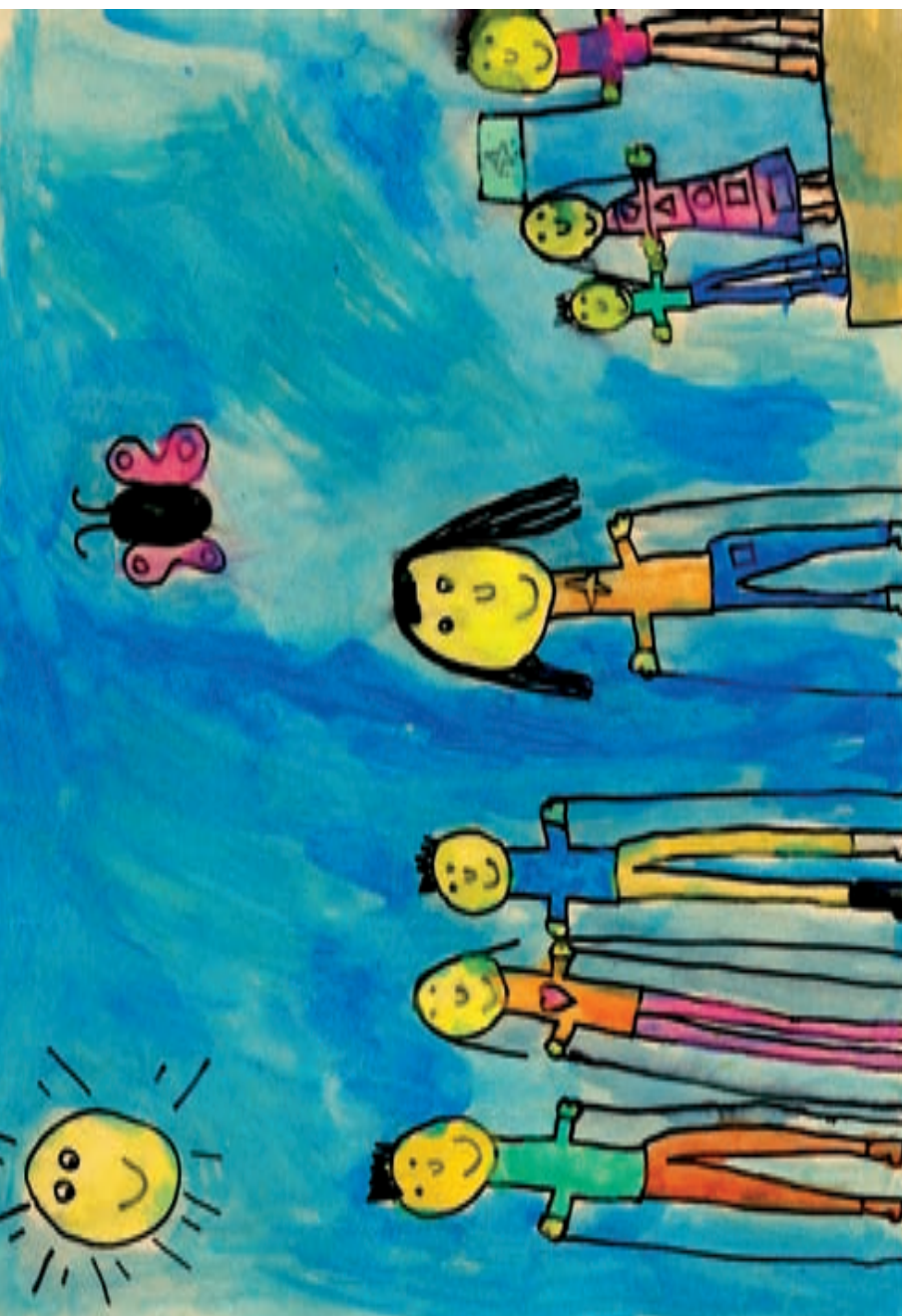
To jutro sem krenila proti šoli, njemu pa sem svetovala, naj ubere pot proti domu, ker je mnogo ovir na cesti. Imel je polpriprte oči in izpod vek so kukali le delci oči.

»O, morda je imel nekoč modre oči. Take, ki so mi še posebno všeč.« sem tiho razmišljala in zbegano stopila v uličnico.

Odnos do invalidov. **Sumnja Kadrić**, 2. r. OŠ Gorica, Velenje; mentorica: Štefka Štukomir

Navijamo za invalidno osebo – prijateljico. **Vita Sušec**, 2. r. OŠ Antona Aškercna Velenje; POS *Pešje*; mentorica: Vesna Hudej

Življenje invalidov je veliko težje kot normalno življenje. Prej mi je bilo to, da sem igral nogomet in se ukvarjal z ostalimi športi, čisto normalno in da vzameš knjigo s police je vsakemu vsakodnevno. Ampak invalidom ni lahko, celo hišo moraš prilagoditi, vse moraš postaviti na nižjo višino, skratka, je zelo zahtevno.»

S tem obiskom pradedu in vprašanjem, kako je postal invalid, sem spoznala, da so invalidi več kot navadni ljudje. Od tedaj naprej jih veliko bolj spoštujem in jih zelo občudujem, kako zmorejo vse to.

Življenje invalidov je veliko težje kot normalno življenje. Prej mi je bilo to, da sem igral nogomet in se ukvarjal z ostalimi športi, čisto normalno in da vzameš knjigo s police je vsakemu vsakodnevno. Ampak invalidom ni lahko, celo hišo moraš prilagoditi, vse moraš postaviti na nižjo višino, skratka, je zelo zahtevno.»

S tem obiskom tekem, smo se odpravili v največji lokali v Avstriji. Ker pa smo bili že polnoletni, smo se vozili sami. Takrat, se spominjam, sem se peljal domov skupaj z najboljšim prijateljem, ki je bil tudi moj sosod. Domov sva se vozila počasi oziroma normalno po predpisih. Naenkrat pa vidim pred sabo dvojice rumenih luči, naprej pa se ne spominjam. Zbudil sem se v bolnišnici, kjer so mi povedali, da je moj najboljši prijatelj umrl. Nato sem hotel vstati, da bi ga šel pogledat, ampak nisem mogel. Nato sem začel kričati, prišli so zdravniki, in me začeli pregledovati. Nisem čutili nog. Bolji ko sem se trudil, manj sem čutil. Domov so me pripeljali na vozičku.

Življenje invalidov je veliko težje kot normalno življenje. Prej mi je bilo to, da sem igral nogomet in se ukvarjal z ostalimi športi, čisto normalno in da vzameš knjigo s police je vsakemu vsakodnevno. Ampak invalidom ni lahko, celo hišo moraš prilagoditi, vse moraš postaviti na nižjo višino, skratka, je zelo zahtevno.»

S tem obiskom tekem, smo se odpravili v največji lokali v Avstriji. Ker pa smo bili že polnoletni, smo se vozili sami. Takrat, se spominjam, sem se peljal domov skupaj z najboljšim prijateljem, ki je bil tudi moj sosod. Domov sva se vozila počasi oziroma normalno po predpisih. Naenkrat pa vidim pred sabo dvojice rumenih luči, naprej pa se ne spominjam. Zbudil sem se v bolnišnici, kjer so mi povedali, da je moj najboljši prijatelj umrl. Nato sem hotel vstati, da bi ga šel pogledat, ampak nisem mogel. Nato sem začel kričati, prišli so zdravniki, in me začeli pregledovati. Nisem čutili nog. Bolji ko sem se trudil, manj sem čutil. Domov so me pripeljali na vozičku.

Življenje invalidov je veliko težje kot normalno življenje. Prej mi je bilo to, da sem igral nogomet in se ukvarjal z ostalimi športi, čisto normalno in da vzameš knjigo s police je vsakemu vsakodnevno. Ampak invalidom ni lahko, celo hišo moraš prilagoditi, vse moraš postaviti na nižjo višino, skratka, je zelo zahtevno.»

S tem obiskom tekem, smo se odpravili v največji lokali v Avstriji. Ker pa smo bili že polnoletni, smo se vozili sami. Takrat, se spominjam, sem se peljal domov skupaj z najboljšim prijateljem, ki je bil tudi moj sosod. Domov sva se vozila počasi oziroma normalno po predpisih. Naenkrat pa vidim pred sabo dvojice rumenih luči, naprej pa se ne spominjam. Zbudil sem se v bolnišnici, kjer so mi povedali, da je moj najboljši prijatelj umrl. Nato sem hotel vstati, da bi ga šel pogledat, ampak nisem mogel. Nato sem začel kričati, prišli so zdravniki, in me začeli pregledovati. Nisem čutili nog. Bolji ko sem se trudil, manj sem čutil. Domov so me pripeljali na vozičku.

INVALIDI – VEČ KOT NAVADNI LJUDJE

Kaja Sanica

9. a. OŠ Franja Golobha Prevalje; mentorica: Marija Eremut

Ko pa je bilo konec tekem, smo se odpravili v največji lokali v Avstriji. Ker pa smo bili že polnoletni, smo se vozili sami. Takrat, se spominjam, sem se peljal domov skupaj z najboljšim prijateljem, ki je bil tudi moj sosod. Domov sva se vozila počasi oziroma normalno po predpisih. Naenkrat pa vidim pred sabo dvojice rumenih luči, naprej pa se ne spominjam. Zbudil sem se v bolnišnici, kjer so mi povedali, da je moj najboljši prijatelj umrl. Nato sem hotel vstati, da bi ga šel pogledat, ampak nisem mogel. Nato sem začel kričati, prišli so zdravniki, in me začeli pregledovati. Nisem čutili nog. Bolji ko sem se trudil, manj sem čutil. Domov so me pripeljali na vozičku.

Življenje invalidov je veliko težje kot normalno življenje. Prej mi je bilo to, da sem igral nogomet in se ukvarjal z ostalimi športi, čisto normalno in da vzameš knjigo s police je vsakemu vsakodnevno. Ampak invalidom ni lahko, celo hišo moraš prilagoditi, vse moraš postaviti na nižjo višino, skratka, je zelo zahtevno.»

S tem obiskom tekem, smo se odpravili v največji lokali v Avstriji. Ker pa smo bili že polnoletni, smo se vozili sami. Takrat, se spominjam, sem se peljal domov skupaj z najboljšim prijateljem, ki je bil tudi moj sosod. Domov sva se vozila počasi oziroma normalno po predpisih. Naenkrat pa vidim pred sabo dvojice rumenih luči, naprej pa se ne spominjam. Zbudil sem se v bolnišnici, kjer so mi povedali, da je moj najboljši prijatelj umrl. Nato sem hotel vstati, da bi ga šel pogledat, ampak nisem mogel. Nato sem začel kričati, prišli so zdravniki, in me začeli pregledovati. Nisem čutili nog. Bolji ko sem se trudil, manj sem čutil. Domov so me pripeljali na vozičku.

Življenje invalidov je veliko težje kot normalno življenje. Prej mi je bilo to, da sem igral nogomet in se ukvarjal z ostalimi športi, čisto normalno in da vzameš knjigo s police je vsakemu vsakodnevno. Ampak invalidom ni lahko, celo hišo moraš prilagoditi, vse moraš postaviti na nižjo višino, skratka, je zelo zahtevno.»

S tem obiskom tekem, smo se odpravili v največji lokali v Avstriji. Ker pa smo bili že polnoletni, smo se vozili sami. Takrat, se spominjam, sem se peljal domov skupaj z najboljšim prijateljem, ki je bil tudi moj sosod. Domov sva se vozila počasi oziroma normalno po predpisih. Naenkrat pa vidim pred sabo dvojice rumenih luči, naprej pa se ne spominjam. Zbudil sem se v bolnišnici, kjer so mi povedali, da je moj najboljši prijatelj umrl. Nato sem hotel vstati, da bi ga šel pogledat, ampak nisem mogel. Nato sem začel kričati, prišli so zdravniki, in me začeli pregledovati. Nisem čutili nog. Bolji ko sem se trudil, manj sem čutil. Domov so me pripeljali na vozičku.

Življenje invalidov je veliko težje kot normalno življenje. Prej mi je bilo to, da sem igral nogomet in se ukvarjal z ostalimi športi, čisto normalno in da vzameš knjigo s police je vsakemu vsakodnevno. Ampak invalidom ni lahko, celo hišo moraš prilagoditi, vse moraš postaviti na nižjo višino, skratka, je zelo zahtevno.»

S tem obiskom tekem, smo se odpravili v največji lokali v Avstriji. Ker pa smo bili že polnoletni, smo se vozili sami. Takrat, se spominjam, sem se peljal domov skupaj z najboljšim prijateljem, ki je bil tudi moj sosod. Domov sva se vozila počasi oziroma normalno po predpisih. Naenkrat pa vidim pred sabo dvojice rumenih luči, naprej pa se ne spominjam. Zbudil sem se v bolnišnici, kjer so mi povedali, da je moj najboljši prijatelj umrl. Nato sem hotel vstati, da bi ga šel pogledat, ampak nisem mogel. Nato sem začel kričati, prišli so zdravniki, in me začeli pregledovati. Nisem čutili nog. Bolji ko sem se trudil, manj sem čutil. Domov so me pripeljali na vozičku.

Življenje invalidov je veliko težje kot normalno življenje. Prej mi je bilo to, da sem igral nogomet in se ukvarjal z ostalimi športi, čisto normalno in da vzameš knjigo s police je vsakemu vsakodnevno. Ampak invalidom ni lahko, celo hišo moraš prilagoditi, vse moraš postaviti na nižjo višino, skratka, je zelo zahtevno.»

S tem obiskom tekem, smo se odpravili v največji lokali v Avstriji. Ker pa smo bili že polnoletni, smo se vozili sami. Takrat, se spominjam, sem se peljal domov skupaj z najboljšim prijateljem, ki je bil tudi moj sosod. Domov sva se vozila počasi oziroma normalno po predpisih. Naenkrat pa vidim pred sabo dvojice rumenih luči, naprej pa se ne spominjam. Zbudil sem se v bolnišnici, kjer so mi povedali, da je moj najboljši prijatelj umrl. Nato sem hotel vstati, da bi ga šel pogledat, ampak nisem mogel. Nato sem začel kričati, prišli so zdravniki, in me začeli pregledovati. Nisem čutili nog. Bolji ko sem se trudil, manj sem čutil. Domov so me pripeljali na vozičku.

Življenje invalidov je veliko težje kot normalno življenje. Prej mi je bilo to, da sem igral nogomet in se ukvarjal z ostalimi športi, čisto normalno in da vzameš knjigo s police je vsakemu vsakodnevno. Ampak invalidom ni lahko, celo hišo moraš prilagoditi, vse moraš postaviti na nižjo višino, skratka, je zelo zahtevno.»

S tem obiskom tekem, smo se odpravili v največji lokali v Avstriji. Ker pa smo bili že polnoletni, smo se vozili sami. Takrat, se spominjam, sem se peljal domov skupaj z najboljšim prijateljem, ki je bil tudi moj sosod. Domov sva se vozila počasi oziroma normalno po predpisih. Naenkrat pa vidim pred sabo dvojice rumenih luči, naprej pa se ne spominjam. Zbudil sem se v bolnišnici, kjer so mi povedali, da je moj najboljši prijatelj umrl. Nato sem hotel vstati, da bi ga šel pogledat, ampak nisem mogel. Nato sem začel kričati, prišli so zdravniki, in me začeli pregledovati. Nisem čutili nog. Bolji ko sem se trudil, manj sem čutil. Domov so me pripeljali na vozičku.

INVALIDI – VEČ KOT NAVADNI LJUDJE

Sara Kranar

2. b. Gimnazija Brežice; mentorica: Marijana Mlakič

Stopenj po spretnostim pot v bližnjem parku. Listi že počasi rumenijo, saj prihaja jesen. Opazim tudi nekaj ostenkov rdeče in oranžne. Zaradi muck pomladi in polejše zadnje dni občudajo in se pri tem v zraku pogovarajo z ventom. Nisem edina, ki takole preživlja enega izmed zadnjih sončnih dni. Mimo mene prične zagret tekalec, ki v zaviljvem tempu stopnjuje svoj korak, dokler ne izgine iz mojega vidnega polja. Drugi, predvsem starejši, se sprehajajo po polje in se nasmihaajo mimoidočim. Njihov ritem je počasnejši, saj so utrujeni od preteklih let. Kaj pa jaz? Moj korak je miren in sproščen. V nemu je začuti bratne obveznosti, vendar obenem tudi veliko količno energije, ki jo premorem. Mlada sem, pred mano je še vsta let in misel na to mi požene kri po žilah.

Sprehajala pot se konča z ozkim gozdčkom, vrnem se v resničnost. Proti meni se že odpira pogled na mesto, kjer je moč opaziti mestni vrvež. Hrup in megla mi zamogilita pogled, vendar v deljavi opazim desetletnega fanta, ki živi vistem bloku kot jaz. Čeprav sva sstanovavca, njegovega imena ne poznam. V moje misli je ujet predvsem zaradi svoje mane – pikljenje je na invalidski obzoritki. Ne obsojan ga, vendar v meni vzbuja neprijetna občutke, zato se mi nikoli ne približam. Mislim, da je omenjena toblja v naravi človeka: bojimo se drugačnosti, kljub temu da je ravno ona razlog, zakaj je svet tako lep in zanimiv.

Bližam se mi in v njegovih očeh opazim iskrico življenja. Strečen je, mogoče celo bolj kot jaz, ki se vsak dan zgražam nad nepomembnimi stvarmi in tani, kaj vse bi spremenila na sebi ali sebi v prid. Tek, ki meni prevečkrat predstavlja fizični napor, je zanj nekaj nedosegljivega. Mhote občujne stvari so zanj privilegij in prijateljstvo ima zanj še večji pomen.

Od kod mu vsa ta moč in energija? Občudujem ga. Dejstvo, da živi v svetu, ki je obseden z lepimi ideali, je težko že za popolnoma zdrave ljudi, kaj šele zanj. Mislim, da je v nem skrita dodatna energija, ki pride na dan takrat, ko mu je najtežje. Uporabi jo v trenutkih, ko je prikrajšan za dodatno izkušnjo in ko ga okolica ne sprejme. Čeprav si vsi tega ne priznavamo, zlatka trdim, da se mnogi raje izognemo invalidov. Ne gre za sovrašvo, ampak strah in v mnogih primerih tudi nevednost. Ne želim biti strahopetna, neumna in nehumana. Pozdravim ga, on pa mi veselo odzdravi. Sklenem, da je pozdrav šele začetek. Boje ga bom spoznala, navezavale živva pod isto streho, čeprav nekaj nadstropij narazen.

INVALIDI

Julija Marsel Fica

7. c. OŠ Ranjle ob Dravi; mentorica: Ovetka Vidmar

Vsi poznamo invalide, lepe, majhne in velike. Vedna na vozčkih je, za vse življenje in še dlje. Bolniki oni so postali, med vožnjo ali v vojni, sami ali z nami.

Zivljenje svoje zdaj imajo, dobro, slabo, staro ali mlado, nikoli več ne bodo takšni, kar smo jih poznali.

Te ljudi vsak rad ima, saj prijazni so z srca. Še večjo željo po življenju imajo, ker veliko grozot poznajo.

Naklonimo jim nasmeih, naklonimo jim sanje, ne verno, kaj vse to predstavlja zanj!

INVALIDI

Matej Krančar

4. r. OŠ Toneta Straja Alojše Nova vas; mentorica: Jernega Koušca

Invalidi so tisti, ki se poškodujejo, so gluhi, slepi, ... Invalidi se na življenje navadilo in poleg tega, da so poškodovani, delajo veliko raznih stvari kar vsi ostali. Mislim, da invalidi ne želijo, da se nam smilijo. Želijo živet življenje kot ostali. Tudi jaz, poznam invalide. Prvzaprav sem prebral njegovo knjigo. Pisatelj je ime Luj Špohar in je slep. Zbojel je za rakom in postopoma izgubil vid. Pisatelj je končal doktorat. Zanimivo pa je, da knjigo napiše tako, da govori v diktatom, potem pa to drugi prenesejo na papir. Napisal je knjigo z naslovom Tudi jaz vidim. Knjiga opisuje slepega fanta. Kljub temu, da je bil slep, je končal fakulteto in igral v svojem ansamblu. Pisatelj je poročen in ima dva otroka. Hčerka je bila sošolka moje sestre.

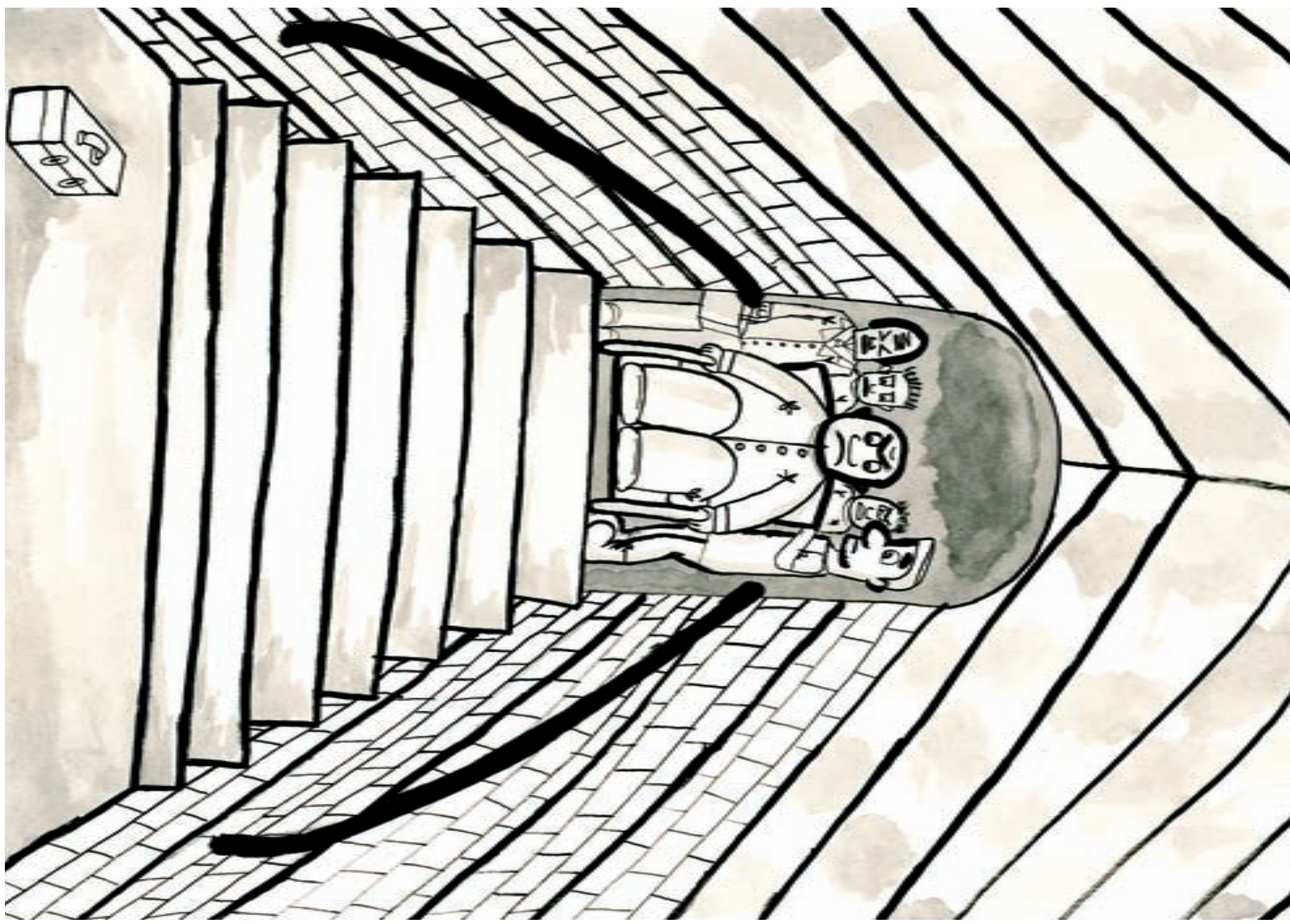
Tudi če si invalidi, imaš lahko lepo življenje in dober poklic.

INVALIDI – VEČ KOT NAVADNI LJUDJE

Lana Senica

8. b. OŠ Mežica; mentorica: Mirjam Lapanja

Ali se je že kdorkoli od vas vprašal, kaj pomeni biti drugačen? Ali se se že obrnili za nekoga, ki je hodil z berglami, z belo palico in temnimi očali, z grbo na hrbtu? Bo-

sva se, sestavljala lego kocke, se smejala, »Ves, jaz treniram nogomet«, sem se pohvalil. »Nogomet«, je dejal. Oči so se mu kar zasvetile. Kmalu pa je njegov pogled postal žalosten in prazen. Ko sem opazil njegovo žalost, sem se mu opravičil zaradi svoje neprimernosti. Fant pa mi je povedal, da se je tega že navadil, pa čeprav ga to vedno znova prizadene.

Odprija so se vrata. V sobo je stopil neki moški, ki je v rokah držal kuverto. Fantu je povedal, da je zmagal na likovnem natečaju in da so ga povabili v tujino. Odpeljal ga je skozi vrata. Ko sta se vrnila, je Mateja, tako je bilo fantu ime, počel v posteljo, sam pa odšel. Matej mi je povedal, da je bilo to njegov oče in da je sam sodeloval na likovnem tekmovanju in da bo čez nekaj dni odpraval po nagrado. Mateju sem čestital. Bli sem vesel za njegov uspeh. Prišle so sestre, ugasnile luči, zaželele lahko noč in zapile vrata.

Vse dokler nisem zaspal, sem razmišljal, le kako je to uspelo fantu, ki je prikovan na voziček. Pozno v noč sem prišel do zaključka, da ima vsak človek v sebi nekaj, kar mu daje moč za življenje, za kar mora živeti in za kar se mora truditi.

Čeprav ujet v invalidno sem telo, mi vsi govorijo:
Iz tebe še nekaj bo!
Saj veselo na harmoniko igram,
Z glasbo žalost poopertram.
Z invalidnostjo odkri nesluhen sem dar,
Ki meni veliko je mar.
Zato sem sprejel to kar velik izziv,
ki do konca življenja mi bo dreve krasil!»

Lužica Tacer
8. r., OŠ Radlje, POŠ Remšnik; mentorica: Valerija Tertinek
INVALIDI – VEČ KOT NAVADNI LJUDE

Ko vprašala sem invalida,
kako je biti tak, kot je,
dobila sem odgovor:
ki me presenetil je.

Rekel je, da mu je čisto lahko,
saj počasi se privadiš.
Čeprav na začetku zajo je hudo,
čez leta na vse, kar je bilo, pozabiš.
»Ko postal sem invalid, sem mislil,
da je življenja konec.
A kmalu sem spoznal,
da ne smeš metati vsega v isti lonec.

Sprejel usodo sem življenja,
v njej videl nisem več trpljenja
Invalidnost zame ni več poraz,
zdaj nesmh krasi obraz.

Sandra Zavrtnik

8. r., OŠ Radlje, POŠ Remšnik; mentorica: Valerija Tertinek

ODNOS DO INVALIDOV

Nekega dne, ko se je dan prevršil v večer, sem se odpočila, da grem na neka daljši sprehod. Občudovala sem lepoto narave, vendar je moje občudovanje nenehno prekinjal vrvež avtomobilov, ki so z veliko hitrostjo in goli mimno meve.

Naenkrat je hrupno življenje na cesti utihnilo. Slišal sem samo silovit pok in pogled se mi je ustavil na človeku, ki je obležal na cesti. Zmrzalo me je. Kriknila sem od strahu, ko sem zagledala njegovo krvavočeno nogo. Od silnih bolečin mu je stopil pot na čelo. Zmredena, s solzami v očeh, sem pristopila. Neka notranja, humana podzavest mi je nehote narekovala in prišepetavala, naj pomagam. Poklicala sem reševalce. Ti so se takoj odzvali na klic. Za njimi so se pripeljali tudi policisti. Ugotovili so, da je ponesrečenca zblo vozilo in da je povzročitelj nesreče pobegnil. Zgrozila sem se. Takrat je človeška humanost, s katero se tako radi pon našamo, zaitajla. Zaratila v nepravem trenutku. V tistem trenutku sem zgubila vero in zaupanje v soljudi. Iz globokega razmišljanja me je predramil zvok sirene. Ponesrečenca so odpeljali v bližnjo bolnišnico. Pomahala sem mu v slovo in čutila sem, da je v moje življenje stopila še ena oseba, za katero mi bo vedno mar, na katero bom večkrat pomislila in z njo ohranila stike.

Občutki so postali resničnost. Preživel je operacijo. Žal pa mu taksajna pomoč ni rešila noge. Več mesecev je preživel v rehabilitacijskem centru za invalide. Tam se je naučil sprejeti nov način življenja in gibanja. Na žalost je ostal invalid, priklenjen na invalidski voziček. Opustiti je moral svoj poklic ter se upokojiti. Slutila sem, da se bova še srečala. In res. Odločila sem se, da ga nekega dne obiščem. Med nama se je stakala trdna prijateljska vez. Na centru so mu pomudili sodelovanje v invalidski košarkaški ekipi. Vložil je veliko truda v to, a danes je uspešen košarkar na invalidskem vozičku. Spodbujala sem ga, ga tolažila v težkih trenutkih in danes je srečen.

Življenje sestavlja vzponi in padci in veličina življenja ni v tem, da nikoli ne padeš, temveč da se po padcu pobereš in greš pogumno naprej.

Rok Zorman

7. r., OŠ Neznanih talcev Dravograd; mentorica: Irena Kašman

INVALIDI IN PROSTI ČAS

Nekoč se je rodil deček, ki ni imel nog. Skoraj celo življenje je preživel na invalidskem vozičku. Njegova velika želja je bila, da bi lahko hodil. Želel si je postati športnik. Bli je zelo lo žalosten, saj je lahko počel le malo stvari. Bli je odličen učenec, v prostem času pa je dosti gledal televizijo in delal na računalniku. Z velikim veseljem je gledal posnetke z olimpijskih igr.

Ko je bil že odrasel, si je izdelal umetne noge, kot je to videl na internetu. Izdeloval jih je nekaj let. Nekega dne pa se je odločil, da jih bo končno lahko preizkusil. Najprej je velikokrat padel in se s težavo pobral. Ampak je imel zelo veliko željo, da bi shodil, in je poizkušal tako dolgo, dokler se ni naučil hoditi. Ker je lahko hodil, je bil zelo srečen. Vsak dan se lahko začel ukvarjati s športom. Začel je tekati. Bli je zelo odločen in je zato postal zelo hiter tekač. Po televiziji je slišal, da obstajajo tudi olimpijske igre za invalide. Nastopa na njih si je že od nekaj čel. Začel je s treninji. Vsak dan je pretekel več kilometrov. In naslednje leto je odšel na tekmovanje v teku. To tekmovanje je bilo v njegovem domačem kraju. Zmagal je. Prijavil so ga na paraolimpijske igre. Tudi tam je dosegel odlične rezultate, zmagal je. Dve leti zapored je bil zmagovalec. Organizatorji so ga čez nekaj let prijaviili na prave olimpijske igre, saj je na tistih za invalide vedno zmagal, ker je dosegal skoraj boljše rezultate kakor ljudje, ki niso invalidi. Pripovedal se je na to tekmovanje. Nekega dne se mu je med treningom zlomila umetna noga. To, da bi nastopil na olimpijskih igrah, je bila njegova velika želja, ker pa je dobil priložnost, da se mu sanje uresničijo, se je odločil, da si bo izdelal novo nogo, s katero bo lažje tekal. Tisto leto ni mogel nastopiti, saj je moral izdelati novo nogo. Zato pa je nastopil štiri leta kasneje. Vsi ljudje so ga že pred tekmo občudovali, ker je bil zelo pogumen in odličen. Po njegovem doseženem prvem mestu pa so vsi umolknil, ker niso pričakovali, da lahko doseže tako dober rezultat v teku. Prejeli je zelo veliko nagrado. S to nagrado si je kupil nove noge. Postal je zelo slaven človek. Ljudem je kasneje pripovedoval o pogumu, vztrajnosti in tem, kako je v nesreči našel smisel svojega življenja.

Tajda Fils

4. r., OŠ Trnovlje, POŠ Alojza Hohkrauta; mentorica: Marjeta Čekala

INVALIDI

Invalidi imajo znake (nalepke) na avtomobilih. Invalidi so ljudje, ki naredijo veliko stvari sami. Poskušajo živeti kot drugi ljudje. Hodijo na izlete. Videla sem že veliko invalidov, a jih nisem gledala. V Trbovljah je prijazno za invalide. Narejen imajo podhod. Imajo tudi posebna parkirišča. Potrebujemo tudi posebno nego.

Tjaša Mrazaj

6. e., OŠ Suštanj; mentorica: Sonja Bric

SANDIJEVA ZGODBA

Sandjeva mama je rodila.

Otrok je bil prekrasen in njegova mama ga je imela rada. Rad se je igral s prstki, a ni se odzival, ko ga je mama klicala. Ni vedela, zakaj je ne sliši, zato ga je odpeljala k zdravniku. Tam so ga pregledali in ugotovili, da ima porokodovan center za sluh. Sandi je bil doma še nekaj dni. Med temi dnevi je mama razmišljala, kaj bo s Sandijem, ko bo odrasel.

Klicala ga je k sebi, a Sandi ni pogledal k njej, saj ni vedel, da ga kliče. Zato ga je mama dala v sirotišnico, saj ni želela imeti otroka, ki ni slišal.

Kmalu so ga posvojili dobri ljudje, ki jih ni motila njegova hiba. Odraščal je v njihovem domu, z drugo mamo in očcem. Sandi je ob novici planil v jok, odhrtel v svojo sobo in vzal nahrbtnik. Vanj je vrgel nekaj denarja. Od doma je šel v trgovino, kjer si je kupil cigarete in vžigalnik. Zatem je šel k plitki reki, kamor je tudi sicer zahajal takrat, ko mu je bilo težko, iz torbe je vzal cigareto in jo pokadil. Ni se zavedal, kaj vse se mu lahko pripeti, zato je skočil v reko na glavo ...

Sedaj je na invalidskem vozičku ... za vse življenje.

Sedaj ni več navaden najstnik.

Sedaj ima Sandi življenje obrnjeno na glavo. Sedaj mu je zelo žal za to, kar je naredil.

Sedaj je prepozno.

Sedaj potrebuje ob sebi spremljevalca, čeprav bi bil veliko raje samostojen.

Z veseljem bi zavrtel čas nazaj, če bi mogel, vendar ne gre. Sandi bi moral prej premisliti, kaj vse se lahko zgodi. *Ljudem se velikokrat naredi kaj huidega in si želijo umreti. Takšni radi počnejo bedarije, saj se ne zavedajo, kaj vse se jim lahko pripeti. Veliko ljudi, ki so invalidi, je za to krivih smi. Danes to vedo. Sandi je imel isto zgodbo in se šele sedaj, ko je na invalidskem vozičku, zaveda, da če ne bi naredil tiste neumnosti, bi bil navaden najstnik.*

Lava Vrdčnik

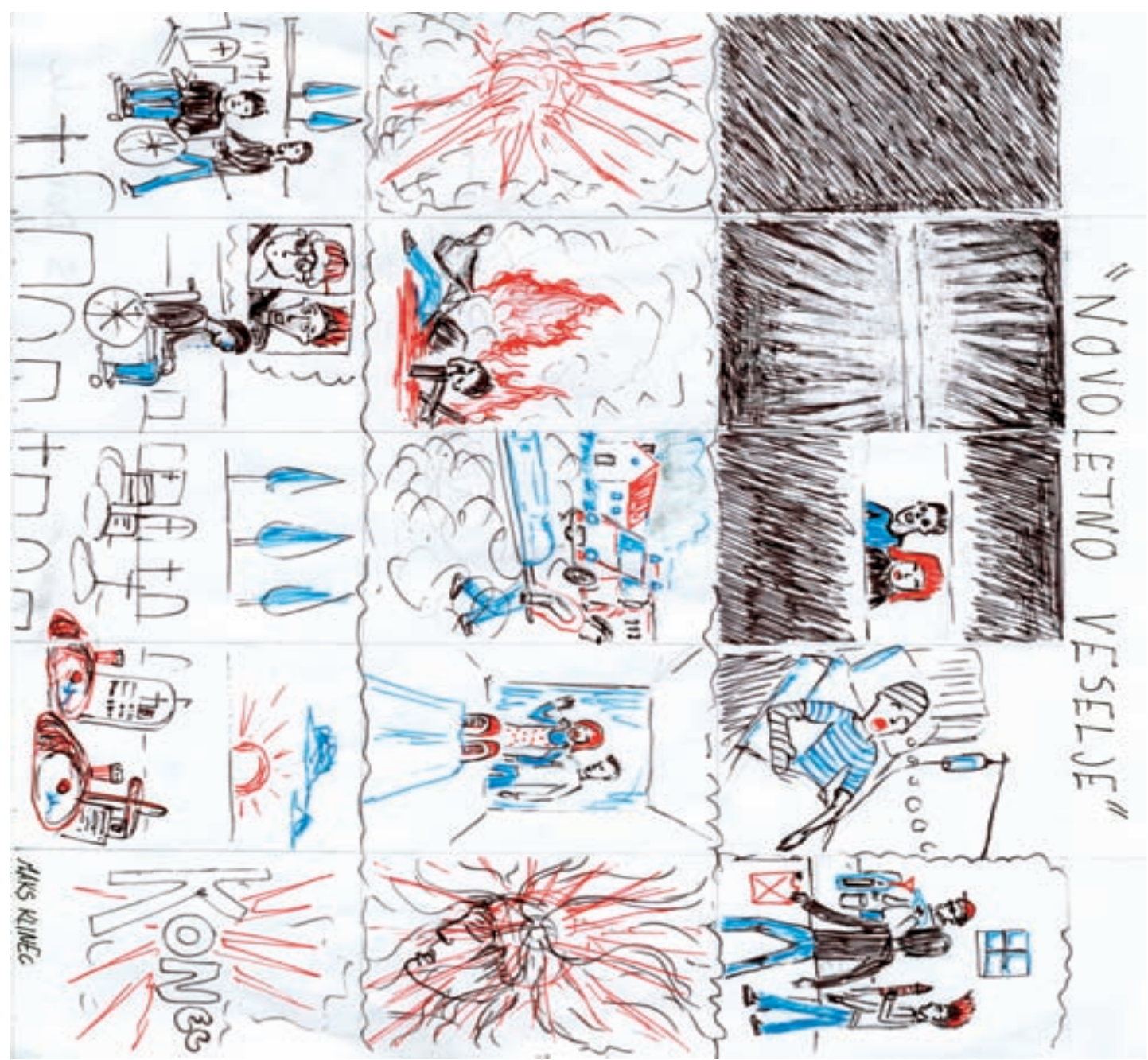
6. e., OŠ Suštanj; mentorica: Sonja Bric

SREČANJE Z INVALIDOM

Na letošnjem Pkinem festivalu sem se srečala z enim od invalidov, ki nima ene noge. Bli je na invalidskem vozičku.

Ko sem ga vprašala, kako je prišlo do tega, da je izgubil svojo nogo, mi je z žalostnim glasom dejal, da je imel hudo prometno nesrečo z motorjem. V tej nesreči sta dva udeleženca izgubila življenje, on pa je bil v nezavesti ce tri tedne. Ko se je končno prebudil, se je zavedel, da je v bolnišnici. Priklopljen je bil na različne aparature. Po dolgem okrevanju je bil odpuščen iz bolnišnice, a moral je takoj v Sočo, rehabilitacijski center, kjer se je učil vse na novo: brati, pisati, govoriti in vse ostalo, kar človek potrebuje za življenje. Po enem letu rehabilitacije se je vrnil domov, a ne takšen, kot je bil pred nesrečo. Potreboval je veliko moči in volje, da je zaživel novo življenje. Nam mladim je pripovedoval, da moramo biti previdni na cesti, ne smemo biti »heroji« na in v vozilih.

Za zaključek je povedal, da je biti invalid težko. Vseposod imaš omejitve in ovire. Bolje priti na cilj bolj pozno, kot pa nikoli. Ni prijetno biti invalid ali pa krivec v nesreči. Ob našem slovesu pa je še dodal: »Mladi, z glavo na zabavo!«

Po odpustu iz bolnišnice sem uvedla določene spremembe v svojem vsakodnevnem bivanju. Odpovedala sem se pretiranemu sončenju, visokim petam, prezah-tevni službi in strahopetnemu fantu, ki se je invalidnosti bolj bal, kot sem se je jaz sama.

Danes sem se s svojo boleznijo sprijaznila in lahko rečem, da imava z multiplo sklerozo sklenjen tih dogovor. Jaz se za njo ne menim preveč, ona pa mi v zameno ne pokaže svoje najslabše in najbolj agresivne plati. Mloti pa me to, da se družba, v kateri živim, ni sprijaznila z mojo drugačnostjo in s tem, da živijo v naši družbi tudi ljudje, ki imajo posebne potrebe. Pristojni organi preprosto pozabijo na nas. Mnogokrat smo kvalificirani kot državljani drugega razreda, ki smo družbi bolj v breme kot pa v korist. Da o urbani ureditvi naših mest sploh ne govorimo. Te marsikje niso primerne za gibanje manj okretnih ljudi. In če že neke razumem splošno družbeno brezbržnost, pa ne morem in nočem razumeti nevednosti in plehko-sti posameznih ljudi. Le kakšen človek je tisti človek, ki name kaže s prstom, ker slabše hodim? Kakšen človek je tisti, ki zasede parkirišče za invalide in ko ga na to opomnim, mi v obraz zabrusi, naj se speljem in naj neham nergati? In kakšen človek je tisti človek, ki me z zabavne prireditve odžene domov, češ da tam nimam kaj iskati? Le kdo so ti osebeki, ki si vzamejo pravico, da me obso-jajo zaradi moje telesne hibe? Kdo jim je dodelil pravico, da me žalijo kot osebo? Danes sem dorasla temu in me nekultura in neskrb drugih ne motita več. Spoznala sem, da niso problem moji nestalni gibi, ampak so problem njihove prazne glave in nevednost, ki jim zastira pogled na lepoto človeške raznolikosti. Kar se pa mene tiče, jaz grem trmasto svojo pot naprej. Zadala sem si cilje, ki jih kljub svoji invalidnosti uspešno osvajam enega za drugim. Že res, da me je usoda prikrajšala za zdravo telo, mi je pa v zameno namenila veliko stečjo na čustvenem področju. Danes stoj ob meni inteligenčen in razgledan moški, ki ga moja bolezen ni odvrnila od tega, da bi me ljubil tako, kot sem. Zanj sem popolna ženska, za našo hčerko pa sem popolna mama. Pa četudi me zmorem brniti žoge.

Vsem tistim, ki se znajdejo v moji situaciji in se borijo z is- to boleznijo ali katero koli drugo, svetujem, naj me obupa- jo. Multipla skleroza nam ne vzame življenja, nam ga pa spremeni. Od nas samih je odvisno, ali bomo dopustili, da nas bolezen izniči kot osebe, ali pa bomo živel naprej po pravilih, ki jih postavljamo sami. Jaz sem trmasta in ne dam svojega življenja kar tako iz rok. Takrat ko bole- zen zadane še en ugriz v moje telo, se jaz poberem in odkorakam naprej. In tudi, če so moji koraki v tem svetu negotovi in majavi, so vseeno koraki naprej.

Žan Brecej
9. a, OŠ Dornberk; mentorici: Ksenija Leban Zega, Petra Gabriel

JAZ IN MOJA BOLEZEN (Življenjska izpoved)

Tole besedilo je nastalo na podlagi izpovedi meni zelo ljube osebe. Vse zasluge za ta nastali spis gre- do njej, ki si je vzela čas in mi s potrpljenjem posku- šala opisati lastno življenje, odkar je zahrbna bole- zen ukleščila njeno telo in njeno dušo. Moja roka in moje pisalo sta samo podaljšek njenih misli. Teta, hvala ti za pomoč pri nastanku te naloge.

Kako je to mogoče? Saj sem še premlada? Saj mi je še le dvajset let. Zakaj sem tako utrjena? Kam so pošle vse moje moči? Zjutraj ne morem iz postelje. Tam ležim, zem v strop in se sprašujem, zakaj me moje noge ne uboga- jo. Počutim se izčrpano. Tudi desna roka je mrtva. Od več- raj pa mi tudi levo oko nagaja. Nanj bistveno slabše vidim. Opojumim se, zberem zadnje drobce moči, ki so še skriti v mojih mišicah in vstanem iz postelje. Desne noge sko- raj ne morem premakniti. Večtem mrtvo telo za seboj. Ko stopim pred ogledalo, zazrem obledelo podobo sama se- be. To nisem jaz. Ta, ki stoji pred mano, je prehitro ostarela mlada ženska. Jočem in si priznam, da tako ne gre več. Po- trebujem pomoč. Potrebujem nekoga, ki bi mi povedal, kaj se dogaja z mojim telesom. Zaskrbljena starša me peljeta k nevrologu, ki opravi vse potrebne rutinske preiskave. Ko stojim pred njim, me v duši peče spoznanje, da nekaj ni v redu. Zdravniku se sredi obrvi prikaže guba zaskrbljenosti in predlaga še zadnji test. Predlaga punkcijo. No, on jo ta- ko imenuje, jaz ji še danes pravim vbod v človeško dušo. Z dolgo iglo mi prodrejo do hrbtenice in izsesajo tekočino. Od parajoče bolečine skoraj omedlim. Ko prispelo izvidi, mi nevrolog karseda razumevajoče poda diagnozo. Multipla skleroza. Te besede me zadenejo kot močna pest v tre- buh. Ne morem do besede, ne morem do zraka. Bolečina me duši. Moje prej mrtvo telo se sedaj zvine v krču žalosti. Zatem dolge tedne preležim v bolnišnici in skušam zbrati misli. Poskušam si predstavljati lastno prihodnost, a je ne vidim. Ta prekleti invalidski vozček mi menehno vdira v mo- žgane. Mojega strahu in potrebi se nalezajo še vsi moji bli- žnji. Tega pa nočem. Nočem, da trpijo oni in nočem trpeti jaz. Moram se sprijazniti, da se je moje življenje spremenilo. Končno se predam in iz otopelosti in priдем do spozna- nja, da imam dve možni izbiri. Laško se še naprej smilim sama sebi in čakam na najslabše ali pa se skušam pobrati. Odločim se za to drugo možnost. Ne bom dovolila, da mi bolezen ukrade človeško dostojanstvo. Življenja ni konec, samo malo ga moram prilagoditi.

Kamihla Gajšek, 5. r., OŠ Milojke Štrukelj Nova Gorica; mentorica: Ada Velikonja

Zoja Pogorelec, 2. r., OŠ Radlje ob Dravi; mentorica: Monika Ravnjak

Tara Kržnik, 2. r., OŠ Zalec, POŠ Gotovlje; mentorica: Zdenka Virant

Invalidi so z nami! Aljosa Špovnik, 2. r., OŠ narodnega heroja Rajka Hrastnik, mentorica: Volka Tušek

Barbara Spital

8. r., OŠ Šuštanj, mentorica: Sanja Bric

BOLEČINA, KI NE MINE

»Oh, ne bom mogla, zelo se mi že mudi s seminarско, je pa še ni začela nisem pripravljati!« sem odgovorila na Tejino vprašanje, če grem jutri z njo na plažo. Teja je moja najboljša prijateljica, skupaj sva že od samega začetka. Občutek imava, kot da sva se rodili skupaj. Jaz pa sem Monika. Skupaj sva običajni najstnici, ki hrepenita po lepih, ravno prav zabavljenih letih in zapeljivih tipčkih. Pa saj me da sva debeli, kakšen kilogramček bi pa vsaka še rada izgubila. No, dovolj o tem. V glavnem, tisti trenutek sem vedela samo to, da me bo moja učiteljica za fiziko »ubila«, če ne naredim seminar-ske, saj sem zamujala po moje že kakšen mesec. Do zdej se je verjetno zadrževala s svojimi filozofskimi govori, saj je vedela, da mi veliko časa vzame glasbena šola, ampak ne bo se dolgo. Čeprav sem si že vse pripravila, da bi začela s seminarско, mi je zadisala plaža in slano morje. Hmmm!

»Halo, Teja? Monika tukaj, za na plažo sva zmenjeni, jutri ob enih!«

»Hahaha, se mi je zdelo, da tega ne boš kar tako izpustila!«

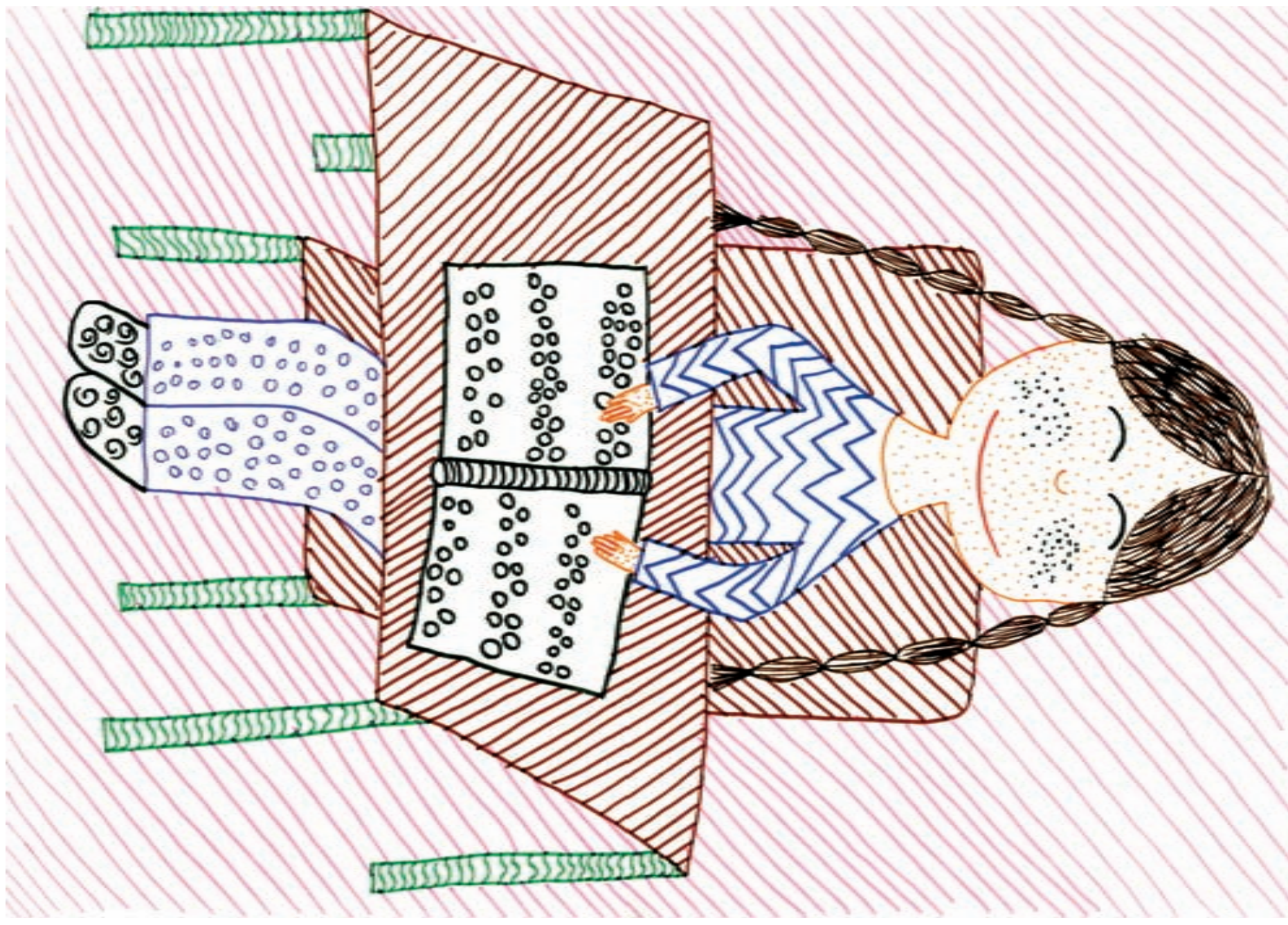
Ko sva končali pogovor, res sva se poiskala nekaj podatkov za seminarско, ampak res samo nekaj, in se odpravila spat, saj je bila ura že krepko čez polnoč.

Brrrrrrrr ... Jaj, ta preklemanska budilka, kaj bi dala, da ne bi obstajala. Kaj bi dala, da šola ne bi obstajala. Ampak kar je. Čez kakšnih deset minut sem vstala in se odpravila v kopalnico, kjer preždim vsako jutro najmanj dvajset minut. In ko sem vsa naličena in nadišavljena prišla ven, sem ugotovila, da se je avtobus že odpravil izpred moje hiše. Stekla sem v kuhinjo in mamno »na kolenih« prosila, da me odpelje v šolo.

»Si spet zamudila bus?«, je prihitela k meni Teja.

Stali sva sredi avle in vsi so se prenilni mimo naju. Nisem bila ravno navdušena, ko je vsak drugi fant pozdravil Tejo, mene pa skoraj nobeden, če pa že, so bili to sami takšni z očali in puloverčki. In zakaj je temu tako? Teja je brez-skrbna športnica, zabavna in bleblaba ... jaz pa znam biti zelo zatežen človek. Ravno ko sem ji hotela pritrčiti v eni od njenih trditve, je zazvonil zvonec in hitro sva odšli proti učilnici za tehniko, kjer naj bi imeli dve uri pouka, nato pa cel dan prosto.

Končno konec! Ti dve uri sta se pa res vlekli. S Tejo sva se odpravili na plažo. Jasno, da sva si obe nadele najbolj drzne kopalke, ki več pokazejo kot skrjejo, in če bi priznali, sva imeli tudi kar nekaj pokazati. Odšli sva na pomol ter se tam nastavili sončnim žarkom. Teja je kar naenkrat spregovorila:

Matic Gorenšek

9. r., OŠ Jurčkovega Dječjaka Ravne na Koroškem; mentorica: Olga Verčkovnik

OČI

Step je odšel v svet, tam pa promet za znoret! Oči so naše okno v svet, a za to je treba zdrave mnet. Nekateri te sračo mimajo, a silke sveta jih zanimajo. Ne poznajo rumene, zelene, ne rdeče, vedo le, da tako se jim reče. Vseeno radi živijo, se veselijo, ko dobrega nekaj dobijo ali naredijo.

Tara Ledinek

8. a, OŠ Prežihovega Vrancea Ravne na Koroškem; mentorica: Venja Benko

INVALIDI – VEČ KOT NAVADNI LJUDJE

Življenje je nepredvidljivo. Včasih se vse začne že na začetku tvoje poti, lahko pa se ti vsa življenjska svetloba v trenutku obrne na glavo in ti za vedno spremeni načrte, želje, poti.

Ko govorimo o invalidnosti, pomislimo na ljudi, ki ne morejo hoditi, ker so se z okvaro že rodili ali so doživeli nesrečo. Pri tem pozabljamo na ljudi, ki imajo težave z vidom, so slabovidni ali slepi. Tudi oni so invalidi in so zame več kot navadni ljudje. Njihove težave so še kako primerljive z drugimi invalidnimi osebami. Njihovo življenje je prav tako prilagojeno in polno odstopanj. Usoda izbira, naenkrat izbere. Tisti, ki je izbran, ima drugačno življenje od večine. Izbrala je tudi šestosobno ko naše šole, prijazno deklico, ki mi je dovolila, da kaj več povem o njenem življenju.

Tanja, kakšne so tvoje težave, imaš prirojene že od rojstva in kako ste/so ugotovili, da je nekaj narobe s tvojim vidom?

Že ob rojstvu sem bila popolnoma slepa, imela sem prirojeno sivo mreno. Kolikor se spomnim, je težave z mojim vidom prva opazila babica.

Kako ste oz. so se tvojji starši odzvali na novice o tvoji bolezni, kaj so storili?

Takoj, ko so opazili, da je nekaj narobe, so me peljali k osebnemu zdravniku, ki me je napotil k okulistu. Pregled

